

ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์
ด้วยวิธีการผสมเทียม ในอำเภอคลอง จังหวัดแพร่

**OPINION OF FARMERS TOWARDS ACCELERATED ANIMAL
PRODUCTION PROJECT BY ARTIFICIAL INSEMINATION
IN LONG DISTRICT, PHRAE PROVINCE**

ขนาด ใจห้าว

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร
สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2551

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ใบรับรองปัญหาพิเศษ
สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

ชื่อเรื่อง

ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์
ด้วยวิธีการผสมเทียม ในอำเภอลอง จังหวัดแพร่

OPINION OF FARMERS TOWARDS ACCELERATED ANIMAL
PRODUCTION PROJECT BY ARTIFICIAL INSEMINATION
IN LONG DISTRICT, PHRAE PROVINCE

โดย

ชนนาด ใจห้าว

พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการที่ปรึกษา

(อาจารย์กิตติพงษ์ โตศิริกุล)

วันที่ 9 เดือน ๓.๓ พ.ศ. ๒๕๖1

กรรมการที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญสม วราเอกศิริ)

วันที่ 10 เดือน ๓.๓ พ.ศ. ๒๕๖1

กรรมการที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร.วิรัชศักดิ์ ปรกดี)

วันที่ ๑๐ เดือน ๓.๓ พ.ศ. ๒๕๖๑

ประธานกรรมการประจำหลักสูตร

(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญสม วราเอกศิริ)

วันที่ 13 เดือน ๓.๓ พ.ศ. ๒๕๖1

สำนักงานบัณฑิตศึกษารับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์ ดร.เทพ พงษ์พานิช)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

วันที่ 13 เดือน ๓.๓ พ.ศ. ๒๕๖1

ชื่อเรื่อง	ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ ด้วยวิธีการผสมเทียม ในอำเภอคลอง จังหวัดแพร่
ชื่อผู้เขียน	นางสาวชนนาค ใจห้าว
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	อาจารย์กิตติพงษ์ โตริรกุล

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อศึกษา ดังนี้ 1) ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และลักษณะของการทำปศุสัตว์ ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 2) ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการ 3) ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรต่อโครงการ และ 4) เปรียบเทียบความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการ ระหว่างเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม และไม่ใช้บริการผสมเทียม ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 154 ราย ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เป็นเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมจำนวน 40 ราย และเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมจำนวน 114 ราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและผ่านการทดสอบความเชื่อมั่นแล้ว จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และลักษณะของการทำปศุสัตว์ พบว่าเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม ร้อยละ 92.50 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 45 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น เกษตรกรทั้งหมดใช้แรงงานในครอบครัวเฉลี่ย 1 คน มีประสบการณ์การเลี้ยงปศุสัตว์เฉลี่ย 5 ปี ทั้งหมดมีประสบการณ์การฝึกอบรมเฉลี่ย 2 ครั้งตั้งแต่เข้าร่วมโครงการ มีรายได้เฉลี่ยจากการเลี้ยงปศุสัตว์ 57,300 บาทต่อปี เกษตรกรทั้งหมดเคยติดต่อกับเจ้าพนักงานสัตวบาลเฉลี่ย 7 ครั้งต่อปี ร้อยละ 95.00 รับข้อมูลข่าวสารการผสมเทียมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกษตรกรทั้งหมดเลี้ยงปศุสัตว์ประเภทโคเพียงอย่างเดียวเฉลี่ย 17 ตัว ส่วนใหญ่เลี้ยงโคนมเกือบทั้งหมดเลี้ยงแบบปล่อยทุ่งหญ้า ส่วนใหญ่เลี้ยงโคนมพันธุ์พื้นเมือง และทั้งหมดเลี้ยงโคนมถูกผสมโฮลสไต์นัฟรี่เซียน โดยให้หญ้าสดเป็นหลัก บางส่วนให้อาหารอาหารข้น และแร่ธาตุร่วมด้วย ส่วนใหญ่มีพื้นที่สำหรับปลูกหญ้าอาหารสัตว์ เฉลี่ย 3.47 ไร่ มีโรงเรือนเพียงพอ ลักษณะเป็นโรงเรือนชั่วคราว ระยะห่างจากฟาร์มถึงหน่วยผสมเทียมเฉลี่ย 9.63 กิโลเมตร

ส่วนเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม พบว่า ร้อยละ 92.11 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 49 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น เกษตรกรทั้งหมดใช้แรงงานใน

ครอบครัวเฉลี่ย 1 คน มีประสบการณ์การเลี้ยงปศุสัตว์เฉลี่ย 6 ปี ทั้งหมดมีประสบการณ์การฝึกอบรมเฉลี่ย 1 ครั้งตั้งแต่เข้าร่วมโครงการ มีรายได้เฉลี่ยจากการเลี้ยงปศุสัตว์ 65,900 บาทต่อปี เกษตรกรเกือบทั้งหมดเคยติดต่อกับเจ้าพนักงานสัตวบาลเฉลี่ย 7 ครั้งต่อปี ร้อยละ 95.61 รับข้อมูลข่าวสารการผสมเทียมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ และเลี้ยงปศุสัตว์ประเภทโคเพียงอย่างเดียวเฉลี่ย 20 ตัว ส่วนใหญ่เลี้ยงโคนเนื้อ เกือบทั้งหมดเลี้ยงแบบปล่อยทุ่งหญ้า ส่วนใหญ่เลี้ยงโคนเนื้อพันธุ์พื้นเมือง และทั้งหมดเลี้ยงโคนมลูกผสมโฮลสไตน์ฟรีเชียน โดยให้หญ้าสดเป็นหลัก บางส่วนให้อาหารอาหารข้น และแร่ธาตุร่วมด้วย ส่วนใหญ่มีพื้นที่สำหรับปลูกหญ้าอาหารสัตว์ เฉลี่ย 3.47 ไร่ มีโรงเรือนเพียงพอ ลักษณะเป็นโรงเรือนชั่วคราว ระยะห่างจากฟาร์มถึงหน่วยผสมเทียมเฉลี่ย 9.63 กิโลเมตร

2. ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม พบว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม เห็นด้วยมากที่สุดกับวัตถุประสงค์ของโครงการ และเห็นด้วยระดับมากกับวิธีการดำเนินงานของโครงการ และวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล

3. ปัญหาอุปสรรค พบว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มบางส่วนมีปัญหาอุปสรรคในด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการ และวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล

4. ความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม ระหว่างเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม และไม่ใช้บริการผสมเทียม พบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ แต่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการ และในด้านวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล

Title	Opinion of Farmers Towards Accelerated Animal Production Project by Artificial Insemination in Long District, Phrae Province
Author	Miss Chommanart Jaihow
Degree of	Master of Science in Agricultural Extension
Advisory Committee Chairperson	Mr. Kittiphong Towtheerakul

ABSTRACT

The main purpose of this study was to investigate opinion of farmers towards the project of animal production acceleration by artificial insemination method. The specific purposes of this study were to investigate the following: 1) socio-economic characteristics of farmers participating in the project and form of livestock practice of the farmers; 2) opinion of farmers towards the project; 3) problems encountered of the farmers towards the project; and 4) comparison of farmers' opinions towards the project between the farmers using artificial insemination service and those who did not use the service. Respondents in this study consisted of 154 farmers obtained by multi-stages random sampling. There were 40 farmers who used the artificial insemination service and 114 farmers who did not use the service. Interview schedule was used as a tool for data collection which was designed based on the objectives of the study and passed the reliability test. Obtained data were analyzed and results of the study revealed the following:

1. Most of the respondents were male (92.50 percent), 45 years old on average and lower-elementary school graduates. All of the respondents had only one family labour on average. They had an average 5 years of experience in livestock rearing. All of the respondents had attained training twice on average since they had participated in the project. They had an average annual income earned from livestock rearing of 57,300 baht. All of the respondents used to contact animal husbandry staff 7 times a year. Most of the respondents (95.00 percent) perceived information about artificial insemination from government personnel. All of the

respondents only reared cattle and with a number of 17 heads on average. Most of them reared beef cattle and almost all of them left it on the pastoral area. Most of the respondents reared native beef cattle and all of them reared cross-breed Holstein Friesian. Roughage was mainly fed to the cattle and the rest was concentrated feed and minerals. Most of the respondents had a pastoral area of 3.47 rai on average. They had adequate buildings which were temporary ones. The distance from their farms to the artificial insemination unit was 9.63 km. on average.

With regards to the respondents who used artificial insemination service, it was found that most of them (92.11 percent) were male, 49 years old on average and lower-elementary school graduates. All of the respondents used only one family labour force on average. They used to have 6 years of experience on average in livestock rearing. All of the respondents had only one time of training experience on average. They had an average annual income of 65,900 baht. Almost all of the respondents used to contact animal husbandry staff for 7 times a year on average. Most of the respondents (95.61 percent) perceived information about artificial insemination from government personnel. Only cattle were livestock they reared with an average of 20 heads. Most of the respondents reared beef cattle. Almost all of the respondents left their cattle on the pastoral area. Most of them reared native beef cattle and all of them reared cross-breed Holstein Friesian. Roughage was mainly fed to the cattle and the rest was concentrated feed and minerals. Most of the respondents had an average pastoral area of 3.47 rai. They had adequate buildings which were temporary ones. The distance from their farms to the artificial insemination unit was 9.63 km. on average.

2. For opinion of farmers towards the accelerated animal production by artificial insemination, it was found that both groups of the respondents had a highest level of agreement. They had a high level of agreement in the objective of the project, project implementation, and method of practice of animal husbandry staff.

3. In the case of problems encountered, it was found that both groups of the respondents had problems in the method of project implementation and the method of practice of animal husbandry staff.

4. With regards to the difference in the opinion of the respondents towards the project, it was found that there was no statistically significant difference on the objective of the

project. However, there was statistically significant difference on the method of project implementation as well as the method of task implementation of animal husbandry staff.

กิตติกรรมประกาศ

ปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาจากประธานกรรมการที่ปรึกษา อาจารย์กิตติพงษ์ ไตรทิรกุล พร้อมด้วยรองศาสตราจารย์ ดร.บุญสม วราเอกศิริ และอาจารย์ ดร.วีรศักดิ์ ปรกติ กรรมการที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำแนะนำ คำปรึกษา และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ นักวิชาการ เจ้าหน้าที่ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร และคุณพิชญ์ นาระกันทา ที่ให้คำแนะนำและช่วยเหลือตลอดมา

ขอขอบพระคุณ บิดามารดา และผู้มีอุปการะคุณทุกท่านที่ให้การอบรมสั่งสอน สนับสนุนการศึกษาและเป็นกำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกๆ ท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ชมนาด ใจห้าว

ตุลาคม 2551

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
สารบัญตาราง	(11)
สารบัญภาพ	(13)
บทที่ 1 บทนำ	1
ปัญหาการวิจัย	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ	6
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	10
แนวคิดของการผสมเทียม	10
โครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม	15
วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ	15
วิธีการดำเนินงานและการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล	15
แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็น	19
ภาคสรุป	22
สมมติฐานการวิจัย	23
กรอบแนวความคิดในการวิจัย	24
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	26
สถานที่ดำเนินการวิจัย	26
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	26
เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล	30
การทดสอบเครื่องมือ	30
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	31

การวิเคราะห์ข้อมูล	32
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย	33
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	34
ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และลักษณะของการทำปศุสัตว์	35
ลักษณะส่วนบุคคล	35
สถานภาพทางเศรษฐกิจ	43
สถานภาพทางสังคม	45
ลักษณะของการทำปศุสัตว์	49
ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม	65
ความคิดเห็นของเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม	65
ความคิดเห็นของเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม	82
ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม	97
เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม	98
เกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม	100
ความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม	102
ความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ	102
ความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการ	104
ความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรด้านวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล	112
สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	118
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	119
สรุปผลการวิจัย	119
อภิปรายผลการวิจัย	126
ข้อเสนอแนะ	129

(11)

หน้า

บรรณานุกรม

131

ภาคผนวก

135

ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์

136

ภาคผนวก ข ประวัติผู้วิจัย

145

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนเกษตรกร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการการผสมเทียม	28
2 จำนวนเกษตรกร และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช้บริการการผสมเทียม	29
3 ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์	31
4 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามเพศ	35
5 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามอายุ	36
6 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามระดับการศึกษา	38
7 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามแรงงานในครอบครัวในการเลี้ยงปลุสสัตว์	39
8 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามแรงงานจ้างในการเลี้ยงปลุสสัตว์	39
9 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามประสบการณ์การเลี้ยงปลุสสัตว์	41
10 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามประสบการณ์เข้าร่วมโครงการ	42
11 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามประสบการณ์การฝึกอบรม	43
12 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามรายได้จากการเลี้ยงปลุสสัตว์	44
13 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามการติดต่อกับเจ้าพนักงานสัตวบาล	46
14 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามจำนวนครั้งในการติดต่อกับเจ้าพนักงานสัตวบาล	46
15 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผสมเทียม	48
16 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามประเภทของปลุสสัตว์	49
17 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามจำนวนปลุสสัตว์	50
18 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามประเภทของโค	51
19 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามจำนวนของโค	53
20 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามพันธุ์โค	54
21 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามวิธีการเลี้ยงปลุสสัตว์	56
22 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามอาหารหยาบ	57
23 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามการให้อาหารข้น	58
24 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามการให้แร่ธาตุ	59
25 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามพื้นที่สำหรับปลูกหญ้าอาหารสัตว์	60
26 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามจำนวนพื้นที่สำหรับปลูกหญ้าอาหารสัตว์	61

ตารางที่	หน้า
27 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามโรงเรียนเลี้ยงปลุสัต์ว์ที่มีอยู่	62
28 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามลักษณะโรงเรียนปลุสัต์ว์	63
29 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามระยะทางจากฟาร์มถึงหน่วยผสมเทียม	64
30 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร ที่ใช้บริการผสมเทียมจำแนกตามความคิดเห็น ด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ	67
31 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร ที่ใช้บริการผสมเทียมจำแนกตามความคิดเห็น ด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการ	73
32 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร ที่ใช้บริการผสมเทียม จำแนกตามความคิดเห็น ด้านการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล	79
33 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร ที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม จำแนกตามความคิดเห็น ด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ	83
34 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร ที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม จำแนกตามความคิดเห็น ด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการ	88
35 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร ที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม จำแนกตามความคิดเห็น ด้านการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล	95
36 จำนวนเกษตรกรที่ให้บริการผสมเทียม จำแนกตามปัญหาและอุปสรรคต่อโครงการเร่งรัด การผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม	99
37 จำนวนเกษตรกรที่ไม่ให้บริการผสมเทียม จำแนกตามปัญหาและอุปสรรคต่อโครงการเร่งรัด การผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม	101
38 น้ำหนักคะแนนเฉลี่ย และค่าทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกร ด้านวัตถุประสงค์ โครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม	103
39 น้ำหนักคะแนนเฉลี่ย และค่าทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกร ด้านวิธีการดำเนินงาน โครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม	110
40 น้ำหนักคะแนนเฉลี่ย และค่าทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกร ด้านวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล โครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ ด้วยวิธีการผสมเทียม	116

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

25

บทที่ 1

บทนำ

(INTRODUCTION)

ปัจจุบันสถานการณ์การเลี้ยงปศุสัตว์ของประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงไปมาก จากลักษณะของการเลี้ยงติดบ้าน กลายเป็นลักษณะของการเลี้ยงอย่างจริงจังเป็นอุตสาหกรรม จากสภาพการเลี้ยงไว้เพื่อใช้แรงงานก็มีความสำคัญลดลงเรื่อยๆ เนื่องจากกิจกรรมในภาคเกษตรกรรมของประเทศไทยได้มีการใช้เครื่องจักรมาทดแทนแรงงานสัตว์มากขึ้น เกษตรกรที่เคยเลี้ยงสัตว์ควบคู่ไปกับการทำนาทำไร่จึงค่อยๆ หดไป ในขณะที่จำนวนประชากรของประเทศไทยขยายตัวมากขึ้น ความต้องการเนื้อสัตว์เพื่อการบริโภคได้เพิ่มสูงขึ้นด้วย สถิติที่รายงานโดยกรมปศุสัตว์ในปี พ.ศ. 2546 การฆ่าโคเพื่อบริโภคเฉลี่ยปีละไม่ต่ำกว่า 8 แสนตัว ส่วนการนำเข้าเนื้อโคคุณภาพดีเข้ามาจากต่างประเทศ เพื่อสนองความต้องการของตลาดในกรุงเทพฯ และแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ อย่างมากมาย มีมูลค่ากว่าปีละ 100 ล้านบาท มูลค่าการนำเข้านี้มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปีตามความเจริญเติบโตของบ้านเมือง (ประสาน บำรุง, 2546: 10) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งรัดการผลิตปศุสัตว์ให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทั้งด้านปริมาณจำนวนตัวและด้านประสิทธิภาพการให้เนื้อต่อตัวมากที่สุด ซึ่งหมายความว่าจะต้องมีการส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์ให้มากขึ้น ควบคู่กับการปรับปรุงพันธุ์สัตว์ให้มีขนาดใหญ่ขึ้น สามารถให้ผลผลิตหรือเนื้อสัตว์มากขึ้นกว่าเดิม

จะเห็นได้ว่าจำนวนสัตว์เลี้ยงในแต่ละปีที่ต้องทำการผลิตขึ้นมามีมากขึ้นทั่วประเทศ ซึ่งนับว่าเป็นผลโดยตรงของการสืบพันธุ์และการผสมพันธุ์ที่มีปริมาณที่สูงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อประชากรมนุษย์เพิ่มขึ้นปริมาณสัตว์เลี้ยงที่จะนำมาใช้บริโภค ก็ต้องสูงขึ้นเป็นเงาตามตัว ใน การที่จะพัฒนากิจการเลี้ยงปศุสัตว์ในประเทศไทยให้ก้าวหน้าจนสามารถเป็นกิจกรรมการผลิตหนึ่งที่สามารถสร้างความมั่นคงในอาชีพให้แก่เกษตรกร ปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง คือ การเร่งรัดพัฒนาพันธุ์สัตว์ให้มีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับความสามารถในการเลี้ยงดูของเกษตรกร จากแนวทางนี้ กรมปศุสัตว์จึงได้มอบหมายให้กองผสมเทียมดำเนินการปรับปรุงพันธุ์สัตว์โดยรวมของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นกว่าเดิม โดยปรับปรุงพันธุ์โคเนื้อจากพันธุ์พื้นเมืองที่มีประสิทธิภาพการให้เนื้อต่ำ กล่าวคือโคขนาดโตเต็มที่จะมีน้ำหนักเพียง 300 ถึง 350 กิโลกรัม ให้เป็นโคลูกผสมต่างประเทศที่ประสิทธิภาพการให้เนื้อสูงขึ้น น้ำหนักตัวเฉลี่ยเมื่อโตเต็มที่สูงขึ้นกว่าเดิม คือประมาณ 400 ถึง 500 กิโลกรัม โดยเน้นโคพันธุ์ลูกผสมบราห์มันเป็นหลัก เนื่องจากเป็นพันธุ์ที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพการเลี้ยงดูของเกษตรกรตามชนบทโดยทั่วไปได้ง่าย ให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเพื่อจำหน่ายให้กับเกษตรกรได้อย่างพอเพียง โดยยึดหลักการพัฒนาแม่พันธุ์

ขึ้นเองภายในประเทศ และอาจนำเข้าในบางส่วน เพื่อเร่งรัดให้การผลิตบรรลุผลโดยเร็วขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม การลงทุนในการเลี้ยงแม่โคนาเข้าจะให้ผลตอบแทนค่อนข้างต่ำกว่าการใช้แม่โคภายในประเทศ เนื่องจากราคาแม่โคนาเข้าจะมีราคาแพงกว่ามาก

การพัฒนาการปรับปรุงพันธุ์สัตว์ที่มีอยู่แล้วในประเทศนั้น วิธีการที่กรมปศุสัตว์นำไปใช้คือ วิธีการผสมเทียม ซึ่งใช้น้ำเชื้อพ่อพันธุ์ดีจากต่างประเทศเป็นบางส่วน โดยวิธีการผสมเทียมนี้จะช่วยเร่งรัดการผลิตสัตว์พันธุ์ดีให้เพิ่มปริมาณขึ้นอย่างรวดเร็ว และเป็นวิธีการที่ทั่วโลกให้การยอมรับว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่ใช้ในการปรับปรุงพันธุ์ และใช้พัฒนาพันธุ์สัตว์ในปัจจุบัน กองผสมเทียม กรมปศุสัตว์ ได้ขยายงานออกสู่พื้นที่ต่างๆ ของประเทศอย่างกว้างขวางโดยมีการจัดตั้งหน่วยผสมเทียมขึ้นทุกจังหวัด โดยมีบุคลากรที่ปฏิบัติงานให้บริการผสมเทียม เป็นพนักงานสัตวบาล ซึ่งอยู่ประจำหน่วยผสมเทียม ทำหน้าที่ผสมเทียมให้กับสัตว์ของเกษตรกรที่ได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มผสมเทียม ติดตามผลการผสมเทียมโดยการตรวจท้องหลังจากที่ได้ผสมเทียมไปแล้ว พร้อมทั้งติดตามผลงานลูกที่เกิดจากการผสมเทียม โดยจะทำงานควบคู่ไปกับการแนะนำส่งเสริมให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งจะเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทางปศุสัตว์ให้สูงขึ้นกว่าเดิม งานผสมเทียมจะประสบความสำเร็จได้ผลดีนั้น จะต้องมีการปฏิบัติงานที่ปฏิบัติงานผสมเทียมที่มีความรู้ความชำนาญ ปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจรอบคอบ ระวังระวังอย่างดียิ่ง และจะต้องดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดไว้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของแต่ละพื้นที่ (กรมปศุสัตว์, 2537: 9)

ปัญหาการวิจัย

(Research Problem)

จังหวัดแพร่เป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับงบประมาณมาดำเนินงานโครงการการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม โดยสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดแพร่ได้ดำเนินงานตามโครงการนี้ มีการจัดตั้งหน่วยผสมเทียมขึ้นเพื่อให้บริการแก่เกษตรกร โดยปฏิบัติงานตามนโยบายและวิธีการที่กองผสมเทียมได้กำหนดมาให้

โครงการการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียมนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเร่งรัดการผลิตโคนม โคนเนื้อ และกระบือให้มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น และเพื่อให้เกษตรกรมีอาชีพการเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริม เป็นการกระจายรายได้ให้กับเกษตรกรรายย่อยที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในชนบทให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (กรมปศุสัตว์, 2538: 1) และเพื่อผลิตเนื้อโคให้เพียงพอต่อการบริโภค

ภายในประเทศ และสามารถส่งออกได้ ทั้งนี้ได้กำหนดวิธีการดำเนินงานไว้ ดังนี้ คือ 1) รับสมัครเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จากจำนวนแม่โค-กระบือวัยเจริญพันธุ์ ไม่น้อยกว่า 5 ตัว ในรัศมี 20 กิโลเมตร 2) ให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการผสมเทียม 3) ดำเนินงานผสมเทียมอย่างถูกต้องหลักวิชาการ 4) บันทึกข้อมูลการผสมเทียม 5) รายงานผลปฏิบัติงาน 6) ติดตามงานผสมเทียมทุกระยะ และ 7) จัดทำทะเบียนบัตรประจำตัวสัตว์ที่เกิดจากการผสมเทียม

จากสถิติเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อเพื่อผลิตลูกในปี พ.ศ. 2550 ในอำเภอลอง จังหวัดแพร่ มีจำนวน 1,233 ตัว จำนวนเกษตรกร 207 ราย แต่มีแม่โคบริการผสมเทียมมีเพียง 74 ตัว จำนวนเกษตรกร 46 ราย (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดแพร่, 2550: 1-9) จากสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตสัตว์โดยวิธีการผสมเทียม แต่มีเกษตรกรจำนวนมากที่ผลิตสัตว์โดยไม่ใช้วิธีผสมเทียม อาจเป็นผลมาจากความไม่สอดคล้องของวิธีดำเนินงาน การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล ผลการดำเนินงานไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร และอีกสาเหตุหนึ่งก็คือเกษตรกรไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม จึงได้ศึกษาถึงความคิดเห็นของเกษตรกรที่ใช้และไม่ใช้บริการผสมเทียม เพื่อผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูล และแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อปรับปรุงงานผสมเทียมตามโครงการนี้ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรต่อไป จึงต้องทราบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคในอำเภอลอง จังหวัดแพร่ที่ได้เข้าโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม ซึ่งมีทั้งผู้ใช้บริการและไม่ใช้บริการการผสมเทียม มีความคิดเห็นอย่างไรต่อการดำเนินงานโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม โดยมีลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และลักษณะของการทำปศุสัตว์ และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง รวมทั้งเกษตรกรทั้งสองกลุ่มนี้ มีความคิดเห็นแตกต่างกันในด้านใดบ้างของการดำเนินงานโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objectives of the Research)

การวิจัยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการศึกษา ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการ
เร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม ในอำเภอลอง จังหวัดแพร่ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และลักษณะของการทำปศุสัตว์
ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการ
ผสมเทียม
3. เพื่อทราบปัญหา และอุปสรรคของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์
ด้วยวิธีการผสมเทียม
4. เพื่อศึกษาความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการ
ผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม ระหว่างเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม และไม่ใช้บริการผสมเทียม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (Expected Results)

ผลการวิจัยครั้งนี้ คาดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลและหน่วยงานดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารกรมปศุสัตว์สามารถนำข้อมูลที่ได้รับไปพิจารณาเพื่อกำหนดนโยบาย
และแนวทางหรือวิธีการดำเนินงาน โครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียมให้มี
ประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้น
2. ผู้บริหารโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียมสามารถนำผลการ
วิจัยที่ได้ไปพิจารณาเพื่อปรับปรุงวิธีการดำเนินงาน และวางแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับ
ความต้องการของเกษตรกร
3. ผู้ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานผสมเทียมในระดับจังหวัดและอำเภอ สามารถนำ
ข้อมูลที่ได้ไปพิจารณาปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติงานผสมเทียม ของเจ้าพนักงานสัตวบาลให้
สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร โดยคำนึงถึงความถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพ
เหตุการณ์ที่เป็นอยู่ในพื้นที่ เพื่อให้มีการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลก่อให้เกิด
ประโยชน์ต่อเกษตรกรมากที่สุด

ขอบเขตของการวิจัย (Scope of the Research)

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม ในอำเภอทอง จังหวัดแพร่ มีขอบเขตในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2551
2. ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ในอำเภอทอง จังหวัดแพร่ มีทั้งหมด 9 ตำบล ได้แก่ ตำบลห้วยอ้อ ตำบลบ้านป็น ตำบลหัวทุ่ง ตำบลแม่ป่าน ตำบลบ่อเหล็กทอง ตำบลเวียงต้า ตำบลต้าพามอก ตำบลทุ่งแล้ง และตำบลปากกาง เกษตรกรทั้งหมดจำนวน 207 ราย ที่ใช้บริการผสมเทียม จำนวน 46 ราย และไม่ใช้บริการผสมเทียม จำนวน 161 ราย
3. ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และลักษณะของการทำปศุสัตว์ กำหนดไว้ดังนี้
 - 3.1 ลักษณะส่วนบุคคล
 - 3.1.1 เพศ
 - 3.1.2 อายุ
 - 3.1.3 ระดับการศึกษา
 - 3.1.4 ประสบการณ์การเลี้ยงปศุสัตว์
 - 3.1.5 ประสบการณ์การเข้าร่วมโครงการ
 - 3.1.6 ประสบการณ์การฝึกอบรม
 - 3.2 สถานภาพทางเศรษฐกิจ
 - 3.2.1 รายได้จากการเลี้ยงปศุสัตว์
 - 3.3 สถานภาพสภาพทางสังคม
 - 3.3.1 การติดต่อกับเจ้าพนักงานสัตวบาล
 - 3.3.2 การรับข่าวสารการผสมเทียม
 - 3.4 ลักษณะของการทำปศุสัตว์
 - 3.4.1 ประเภทของปศุสัตว์
 - 3.4.2 จำนวนปศุสัตว์
 - 3.4.3 ประเภทของโค

- 3.4.4 จำนวนโค
- 3.4.5 พันธุ์โค
- 3.4.6 วิธีการเลี้ยงปศุสัตว์
- 3.4.7 อาหารหยาบ
- 3.4.8 อาหารข้น
- 3.4.9 แร่ธาตุ
- 3.4.10 พื้นที่สำหรับปลูกหญ้าอาหารสัตว์
- 3.4.11 โรงเรือน
- 3.4.12 ลักษณะโรงเรือน
- 3.4.13 ระยะทางจากฟาร์มถึงหน่วยผสมเทียม

4. ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม ในอำเภอทอง จังหวัดแพร่ ในด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ วิธีการดำเนินงานตามโครงการ และวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

(Operational Definition of Terms)

ความคิดเห็น หมายถึง ความคิดเห็นเฉพาะตัวของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคที่ใช้วิธีการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม และเกษตรกรผู้เลี้ยงโคที่ไม่ใช้วิธีการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม โดยมีข้อความแต่ละข้อความมีคำตอบให้ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบ คำตอบแต่ละคำตอบผู้วิจัยได้กำหนดคะแนนให้ดังนี้คือ

“เห็นด้วยมากที่สุด”	เท่ากับ	5	คะแนน
“เห็นด้วยมาก”	เท่ากับ	4	คะแนน
“เห็นด้วยปานกลาง”	เท่ากับ	3	คะแนน
“เห็นด้วยน้อย”	เท่ากับ	2	คะแนน
“เห็นด้วยน้อยที่สุด”	เท่ากับ	1	คะแนน

โครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม หมายถึง โครงการที่อยู่ในแผนงานการพัฒนาการผลิตด้านปศุสัตว์ของกองผสมเทียม กรมปศุสัตว์ เพื่อเร่งรัดการผลิตสัตว์พันธุ์ดีด้วยวิธีการผสมเทียมให้กับสัตว์ของเกษตรกร ในแหล่งที่เกษตรกรรวมตัวกันเป็นกลุ่ม

วิธีการผสมเทียม หมายถึง การผสมพันธุ์แบบวิทยาศาสตร์ โดยการรีดน้ำเชื้อจากสัตว์ตัวผู้ หรือพ่อพันธุ์ตามหลักวิชาการ และนำไปฉีดผสมเข้าไปในอวัยวะสืบพันธุ์ของตัวเมียในขณะที่กำลังเป็นสัด เพื่อให้สัตว์ตัวเมียตั้งท้องและมีลูก โดยไม่ต้องให้สัตว์ผสมพันธุ์กันตามธรรมชาติ

ปลูสัตว์ หมายถึง โค หรือ กระบือ

เกษตรกร หมายถึง ผู้ที่ประกอบอาชีพการเลี้ยงโค-กระบือ เป็นอาชีพหลัก หรือเลี้ยงโค-กระบือควบคู่กับการทำการเกษตรอื่นๆ

เจ้าพนักงานสัตวบาล หมายถึง ข้าราชการหรือลูกจ้างของกรมปลูสัตว์ที่ทำหน้าที่ส่งเสริมให้คำแนะนำการเลี้ยงสัตว์ และทำหน้าที่ให้บริการผสมเทียมกับสัตว์ของสมาชิกกลุ่มผสมเทียมและปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ปลูสัตว์มอบหมาย

ลักษณะส่วนบุคคล หมายถึง ลักษณะส่วนบุคคลทางด้านกายภาพของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนแรงงานที่ใช้ในการเลี้ยงปลูสัตว์ ประสบการณ์การเลี้ยงปลูสัตว์ และประสบการณ์การฝึกอบรม

ประสบการณ์ในการเลี้ยงปลูสัตว์ หมายถึง ระยะเวลาที่เกษตรกรเริ่มเลี้ยงโค-กระบือ จนถึงปัจจุบัน (ปี)

ประสบการณ์ในการฝึกอบรม หมายถึง จำนวนครั้งทั้งหมดที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโค-กระบือ ได้เข้ารับการฝึกอบรมจากหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สถานภาพทางเศรษฐกิจ หมายถึง ลักษณะส่วนบุคคลทางด้านเศรษฐกิจของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ รายได้จากการจำหน่ายปลูสัตว์

รายได้ หมายถึง จำนวนเงินรายได้จากการเลี้ยงปลูสัตว์ทั้งหมด (ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา)

สถานภาพทางสังคม หมายถึง ลักษณะส่วนบุคคลทางด้านสังคม ของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ การติดต่อกับเจ้าพนักงานสัตวบาล การรับข่าวสารการผสมเทียม

การติดต่อกับเจ้าพนักงานสัตวบาล หมายถึง จำนวนครั้งที่เกษตรกรผู้เลี้ยงปลูสัตว์มีการพบปะ พูดคุย ปรีกษา กับเจ้าพนักงานสัตวบาล

การรับข่าวสารการผสมเทียม หมายถึง การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับการผสมเทียมโค-กระบือ ของผู้ให้ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เช่น เพื่อนบ้าน วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และเอกสารต่างๆ

ลักษณะของการทำปลูสัตว์ หมายถึง ลักษณะส่วนบุคคลด้านการเกษตรของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ประเภทของปลูสัตว์ จำนวนปลูสัตว์ ประเภทของโค จำนวนโค พันธุ์โค วิธีการ

เลี้ยงปลุสสัตว์ อาหารหยาบ อาหารชั้น แร่ธาตุ โรงเรือน พื้นที่สำหรับปลูกหญ้าอาหารสัตว์ โรงเรือนเลี้ยงปลุสสัตว์ ลักษณะโรงเรือน และระยะทางจากฟาร์มถึงหน่วยผสมเทียม

จำนวนปลุสสัตว์ที่เลี้ยง หมายถึง จำนวนโค-กระบือทั้งหมดที่อยู่ในครอบครอง ซึ่งในการจัด แบ่งขนาดของฟาร์มใช้จำนวนตัวของโค-กระบือ เป็นเครื่องชี้วัด โดยฟาร์มที่มีโค-กระบือ 1-29 ตัว ถือว่าเป็นฟาร์มขนาดเล็ก และฟาร์มที่มีโค-กระบือ 30 ตัวขึ้นไป ถือว่าเป็นฟาร์มขนาดใหญ่

วิธีการเลี้ยงปลุสสัตว์ หมายถึง ลักษณะการเลี้ยงโค-กระบือของเกษตรกร แบ่งออกเป็น 3 วิธี คือ การเลี้ยงแบบปล่อยทุ่งหญ้า การเลี้ยงแบบปล่อยโรงเรือน การเลี้ยงแบบยืนโรง

แบบปล่อยทุ่งหญ้า หมายถึง ปลุสสัตว์หาอาหารกินเองอย่างอิสระในแปลงหญ้าตามธรรมชาติ หรือแปลงหญ้าที่ปลูก

แบบปล่อยโรงเรือน หมายถึง ปลุสสัตว์ถูกกักไว้ในบริเวณที่กำหนด มีรั้วรอบ สามารถเดินไปในที่ต่างๆ อย่างอิสระ โดยผู้เลี้ยงจัดหาอาหารให้ทั้งหมด

แบบยืนโรง หมายถึง ปลุสสัตว์ถูกล่ามให้อยู่กับที่ ยึดหรือผูกโดยใช้ประกับคอ โซ่ หรือเชือก มีรางน้ำ และอาหารให้ด้านหน้า

อาหารหยาบ หมายถึง อาหารที่มีเปอร์เซ็นต์ของเยื่อใยสูง มีเปอร์เซ็นต์ของโปรตีนต่ำ ส่วนใหญ่ได้แก่ หญ้าสด หญ้าแห้ง หญ้าหมัก

อาหารชั้น หมายถึง อาหารที่มีเปอร์เซ็นต์ของเยื่อใยต่ำ มีเปอร์เซ็นต์ของโปรตีนสูง ประกอบด้วยวัตถุดิบต่างๆ ที่มีคุณค่าทางอาหารสูง

หญ้าแห้ง หมายถึง พืชสดที่ไล่ความชื้นออกจนเหลือไม่เกินร้อยละ 15

หญ้าหมัก หมายถึง พืชสดที่ผ่านการหมัก เพื่อรักษาธาตุอาหารไม่ให้เน่าเปื่อย

แร่ธาตุ หมายถึง วัตถุดิบที่มีความเข้มข้นของแร่ธาตุสูง ใช้ผสมในอาหารหรือเป็นแร่ธาตุสำเร็จรูป

โรงเรือนถาวร หมายถึง โรงเรือนที่สร้างขึ้นด้วยวัสดุที่คงทน คือ เสาปูน ไม้เนื้อแข็ง หลังคากระเบื้อง หรือสังกะสี

โรงเรือนชั่วคราว หมายถึง โรงเรือนที่สร้างขึ้นด้วยวัสดุที่ไม่คงทน คือ เสาไม้ เนื้ออ่อน ไม้ไผ่ หลังคาใบตองตึง หญ้าคา

โรงเรือนเพียงพอ หมายถึง อัตราพื้นที่ในโรงเรือนสำหรับโคพื้นเมือง มากกว่าหรือเท่ากับ 6 ตารางเมตรต่อตัว สำหรับโคลูกผสม มากกว่าหรือเท่ากับ 8 ตารางเมตรต่อตัว

โรงเรือนไม่เพียงพอ หมายถึง อัตราพื้นที่ในโรงเรือนสำหรับโคพื้นเมือง น้อยกว่า 6 ตารางเมตรต่อตัว สำหรับโคลูกผสม น้อยกว่า 8 ตารางเมตรต่อตัว

ปัญหาและอุปสรรค หมายถึง ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม ในอำเภอลอง จังหวัดแพร่ ด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ ด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการ และด้านวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

(REVIEW OF RELATED LITERATURE)

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม ในอำเภอทอง จังหวัดแพร่ เพื่อการศึกษาวิจัยครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด จึงได้กำหนดหัวข้อการตรวจเอกสาร สรุปได้ดังนี้

1. แนวคิดของการผสมเทียม
2. โครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม
3. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็น

แนวคิดของการผสมเทียม

การผสมเทียม คือการผสมพันธุ์แบบวิทยาศาสตร์ โดยการรีดน้ำเชื้อจากสัตว์ตัวผู้หรือพ่อพันธุ์ตามหลักวิชาการ และนำไปฉีดผสมเข้าไปในอวัยวะสืบพันธุ์ของตัวเมียในขณะที่กำลังเป็นสัด เพื่อให้สัตว์ตัวเมียตั้งท้องและมีลูก โดยไม่ต้องให้สัตว์ผสมพันธุ์กันตามธรรมชาติ (กรมปศุสัตว์, 2548: 20)

ป्लीโรจน์ ปัสัมสำราญ (2526: 1) ให้ความหมายว่า การผสมเทียม หรือการผสมพันธุ์เทียม หมายถึง การผสมพันธุ์โดยใช้เครื่องมือฉีดน้ำเชื้อของตัวผู้เข้าสู่ช่องสืบพันธุ์ของตัวเมีย เพื่อให้ตัวเมียตั้งท้องโดยไม่ต้องใช้ตัวผู้ผสมแบบธรรมชาติ การผสมเทียมนี้นับว่าเป็นวิธีการสำคัญอย่างหนึ่งในการปรับปรุงและขยายพันธุ์สัตว์ให้ดีขึ้นอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปศุสัตว์

การผสมเทียมเป็นปัจจัยหลักอย่างหนึ่งในการพัฒนาการผลิตปศุสัตว์ เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของเกษตรกร และเพิ่มผลผลิตที่มีคุณภาพสำหรับการบริโภคของประชาชน โดยเฉพาะการเพิ่มผลผลิตน้ำนมและเนื้อสัตว์ การสืบพันธุ์และการผสมเทียม เป็นวิทยาการที่จะแพร่ขยายจำนวนสัตว์เลี้ยงทางเศรษฐกิจให้เพิ่มอัตราการเกิดและลดอัตราการตายของสัตว์เลี้ยง เพื่อให้

ประชากรของสัตว์เลี้ยงเหล่านั้นสูงขึ้น อันจะเอื้ออำนวยในการใช้ประโยชน์จากสัตว์เลี้ยงเหล่านี้ทั้งในด้านอาหาร และในด้านประโยชน์ใช้สอยอื่นๆ (สุรชัย ชาศิริรัตน์, 2530: 1)

นับตั้งแต่การผสมเทียมได้เข้ามามีบทบาทการพัฒนาการเลี้ยงโคนมในประเทศไทยเมื่อปีพุทธศักราช 2499 โดยเริ่มปรับปรุงพันธุ์โคนมด้วยวิธีการผสมเทียมครั้งแรกที่จังหวัดเชียงใหม่ ต่อมาได้ขยายต่อไปในแหล่งต่างๆ จนเกิดแหล่งเลี้ยงโคนมที่สำคัญในประเทศเกิดขึ้น เช่น สหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรีจำกัด ในพระบรมราชูปถัมภ์ สหกรณ์โคนมบ้านบึงจำกัด สหกรณ์โคนมเชียงใหม่จำกัด เป็นต้น กรมปศุสัตว์ได้ใช้การผสมเทียมเพื่อการปรับปรุงพันธุ์โคนม และเพิ่มจำนวนแม่โคนม รวมทั้งผลผลิตน้ำนมให้พอเพียงต่อการบริโภคภายในประเทศ รวมทั้งสามารถลดการนำเข้าแม่โคพันธุ์และผลิตภัณฑ์นมจากต่างประเทศได้ผลเป็นที่น่าพอใจ การผสมเทียมยังได้มีบทบาทในการพัฒนาพันธุ์โคเนื้อพื้นเมืองของเกษตรกรนำไปสู่อาชีพการเลี้ยงโคขุน เพื่อเพิ่มผลผลิตเนื้อสัตว์ ลดการนำเข้าเนื้อโคคุณภาพดีจากต่างประเทศ ตลอดจนช่วยในการขยายพันธุ์กระบือ ทำให้เกิดลูกโคนม โคเนื้อ และกระบือ คิดเป็นมูลค่ามากกว่าปีละหนึ่งพันล้านบาท ซึ่งนับว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศโดยตรง (ทวีศักดิ์ เสตะเวช, 2539: 12)

ป्लीโรจน์ ปลื้มสำราญ (2526: 4) จุดมุ่งหมายในการจัดตั้งศูนย์ผสมเทียมขึ้นในประเทศไทย

1. เพื่อปรับปรุงพันธุ์โคนมในประเทศให้ดีขึ้น โดยอาศัยเทคนิคการผสมเทียมเข้าช่วย
2. เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่ขาดแคลนต่อโคขุนผสมพันธุ์ที่จะได้มีโอกาสปรับปรุงพันธุ์โคในฝูงของตนให้ดีขึ้น

ปัจจุบันงานผสมเทียมของกรมปศุสัตว์ได้ขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวางเกือบทั่วประเทศตามเป้าหมายในการเร่งรัดการผลิตปศุสัตว์ ทั้งโคเนื้อ โคนม และกระบือ ให้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เพื่อให้เพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศและส่งออกจำหน่ายต่างประเทศ จะเห็นได้ว่า งานด้านการผสมเทียมนั้นมีบทบาทสำคัญความจำเป็นต่อการขยายพันธุ์ และการปรับปรุงสัตว์พันธุ์ดี ตลอดจนการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการผสมพันธุ์สัตว์ งานผสมเทียมพอจะแบ่งออกได้ 2 อย่าง คือ การผสมพันธุ์เพื่อขยายพันธุ์และปรับปรุงพันธุ์ และการแก้ไขปัญหาการผสมพันธุ์สัตว์

สมุทร สิริเวชพันธุ์ (2539: 54) ได้รายงานว่าการผสมเทียมสามารถผลิตสัตว์พันธุ์ดียิ่งๆ ขึ้นไปด้วยต้นทุนต่ำเมื่อเทียบกับกรรมวิธีอื่นๆ ที่ใช้กันในยุคนี้ เช่น การย้ายฝากตัวอ่อน กิฟท์ และอื่นๆ ซึ่งในกรรมวิธีอื่นๆ ซึ่งในกรรมวิธีต่างๆ เหล่านี้จำเป็นที่จะต้องอาศัยวิธีการผสมเทียมเข้าร่วมด้วยเสมอ ถึงแม้ว่าการผสมเทียมจะมีประวัติการค้นพบมาก่อนที่จะมีรายงานการผสม

เทียม ในม้า โค และ เมื่อต้นศตวรรษที่ 19 หลักการต่างๆ ก็ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลง นอกจากจะมีการพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิมเรื่อยมา เช่น การเปลี่ยนน้ำเชื้อจากพ่อพันธุ์ประวัติมาเป็นพ่อพันธุ์ที่ผ่านการพิสูจน์ความสามารถถ่ายทอดลักษณะต่างๆ ทางพันธุกรรมที่สูงขึ้นเรื่อยๆ มีการพัฒนาน้ำยาละลายน้ำเชื้อใหม่ๆ หลายชนิดที่ทำให้ตัวอสุจิมีชีวิตได้นานกว่า และสามารถปรับน้ำเชื้อให้ได้ลูกที่มีเปอร์เซ็นต์ตัวเมียสูงขึ้น พัฒนาจากการใช้น้ำเชื้อสดที่เก็บรักษาได้เป็นวันๆ มาใช้น้ำเชื้อแช่แข็งที่เก็บรักษาได้เป็นปีๆ ใช้ปริมาณน้ำเชื้อที่น้อยกว่า แต่เปอร์เซ็นต์การผสมติดสูงกว่า นอกจากนี้ปัจจุบันสามารถชักนำให้แม่โคเป็นสัดพร้อมๆ กัน ได้ครั้งละหลายๆ ตัว เป็นการประหยัดเวลา ค่าใช้จ่ายลงได้มาก ซึ่งวิธีนี้ค่อนข้างจะเหมาะสมที่จะใช้กับการเลี้ยงโคในชนบทที่ส่วนมากนิยมเลี้ยงโคฝูง จะทำให้ลูกโคผสมเทียมคุณภาพสูงจำนวนมากในระยะเวลาอันสั้นโดยไม่จำเป็นต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศ ประเทศต่างๆ ในโลกจึงใช้การผสมเทียมเป็นงานหลักในการปรับปรุงพันธุ์สัตว์ให้ดีขึ้นตลอดมา

ในการผสมเทียมเกษตรกรแทบไม่ต้องทำการผสมด้วยตนเองหรือต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญแต่อย่างใด เพียงแต่ถ้าพบว่าโคตัวเมียตัวใดที่เลี้ยงไว้มีอาการเป็นสัด ก็ไปแจ้งให้เจ้าหน้าที่หน่วยผสมเทียม ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐทราบ เช่น ของกรมปศุสัตว์ หรือของ กรป. กลาง ผู้ผสมจะมาทำการผสมเทียมโคให้แก่เกษตรกรในช่วงกลางของการเป็นสัด หรือเริ่มผสมเมื่อโคเป็นสัดแล้วอย่างน้อย 8 ชั่วโมง อย่างไรก็ตาม การแจ้งเจ้าหน้าที่ให้มาผสมเทียมนั้น นอกจากผู้แจ้งหรือตัวเกษตรกรเองต้องทราบถึงการเป็นสัดที่ถูกต้อง และแน่นอนของโคแล้วเกษตรกรก็ควรจะทราบว่า

1. โคตัวเมียที่แสดงอาการเป็นสัดในตอนเช้าของวันใดวันหนึ่ง ควรเข้ารับการผสมพันธุ์ก่อน 4 โมงเย็นของวันเดียวกัน ฉะนั้น ในช่วงเช้าเมื่อโคเป็นสัด เจ้าของโคควรไปแจ้งและเวลาที่โคเป็นสัดให้แก่ผู้ผสมเทียมด้วย
2. ถ้าโคตัวเมียแสดงอาการเป็นสัดในตอนบ่ายของวันใดวันหนึ่ง ควรที่โคจะได้รับการผสมเทียมในตอนเช้าหรือก่อนเที่ยงในวันรุ่งขึ้น ดังนั้น เมื่อพบว่าโคแสดงอาการเป็นสัดในตอนเย็น ก็ควรจะไปแจ้งและบอกเวลาของการเป็นสัดในวันรุ่งเช้าของวันถัดไป

การสังเกตการเป็นสัดของโคไม่ถูกต้องจะทำให้การผสมเทียมล้มเหลวหรือมีปัญหาได้ คือ อาจทำให้อัตราการผสมติดต่ำ แต่ถ้าได้ศึกษาและรู้จักการสังเกตอาการเป็นสัดของโคว่าเป็นเช่นไร แล้วหาระยะเวลาที่ควรผสมให้ถูกต้อง จะทำให้การผสมเทียมประสบความสำเร็จได้ (ประสาน บำรุง, 2546: 100)

เมื่อโคเป็นสัตว์จะแสดงอาการ ดังนี้

1. กระวนกระวายและคลอเคลียตัวอื่น
2. พยายามขึ้นขี่ตัวอื่นซึ่งพยายามหนี ในระยะนี้ยากที่จะทราบได้ว่าโคตัวใดเป็นสัตว์
3. โคในช่วงการเป็นสัตว์ที่แท้จริงจะยอมให้ตัวอื่นขึ้นขี่โดยสงบ
4. ปากช่องคลอดบวมขึ้น หางกระดกเฉียงขึ้นเล็กน้อย
5. มีน้ำเมือกไหลเป็นสายยาวออกจากช่องคลอดประปรายบริเวณก้นต่างกับสัตว์ท้อง

ซึ่งเมือกจะเหนียวจัด

6. เยื่อช่องคลอดมีสีแดงขึ้น เพราะมีเลือดมาเลี้ยงมากขึ้น

หลังจากเป็นสัตว์แล้ว 1-3 วัน อาจมีเลือดออกจากช่องคลอด ซึ่งไม่เป็นอันตรายต่อแม่โค น้ำเมือกจะลดน้อยลง ปากช่องคลอดที่บวมคืนสู่สภาพปกติ เกษตรกรควรสังเกตการณ์เป็นสัตว์ในรอบถัดไปให้ดี หลังจากการผสมเทียม 2 เดือน ควรแจ้งให้เจ้าหน้าที่ผสมเทียมมาตรวจท้องเพื่อจะได้เตรียมตัวสัตว์ต่อไป (กองปศุสัตว์สัมพันธ์, มปป: 19-20)

จริญ จันทลักษณ์ (2526: 266-267) กล่าวว่า การผสมเทียมในปัจจุบันได้บริการโดยให้น้ำเชื้อจากพ่อพันธุ์ ดังนี้ คือ

1. โคพันธุ์อเมริกันบราห์มัน สำหรับปรับปรุงวัวพันธุ์พื้นเมือง หรือลูกผสมพันธุ์อเมริกันบราห์มันสายเลือดดำ เพื่อให้ได้วัวลูกผสมพันธุ์อเมริกันบราห์มันสายเลือดสูง ที่มีโครงร่างใหญ่ และมีความสามารถในการให้น้ำนมดีขึ้น เช่นเดียวกับ สุรชัย ชาครียรัตน์ (2541: 88) กล่าวว่า ลูกผสมพันธุ์อเมริกันบราห์มัน ให้ซากที่มีคุณภาพดี ซึ่งเป็นความต้องการของตลาดโคเนื้อทั่วไป และ Pattanapong (1992: 11) กล่าวว่า โคลูกผสมเลือดบราห์มันประมาณ 50% มีราคาระหว่าง 9,000 บาท ถึง 10,000 บาทต่อตัว หากเลือดบราห์มันสูงขึ้นระหว่าง 75-90% จะมีราคาอยู่ระหว่าง 15,000 บาท ถึง 25,000 บาทต่อตัว

2. วัวพันธุ์โฮล์สไตน์เฟรเซียน ใช้ผสมให้กับแม่วัวพันธุ์ผสมอเมริกันบราห์มันที่มีสายเลือดสูง เพื่อผลิตวัวนมพันธุ์ผสมให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงวัวนมในเขตที่มีการส่งเสริมการเลี้ยงวัวนมอยู่แล้ว

ประสิทธิ์ ธนอมคุณ (2539: 69) ได้กล่าวถึงการแก้ไขปัญหาคอผสมพันธุ์สัตว์ไว้ว่า การผสมเทียมนั้นสามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาคอผสมพันธุ์สัตว์ที่อาจเกิดจากการผสมพันธุ์กันโดยวิธีธรรมชาติหลายประการ ดังนี้

1. แก้ไขปัญหาเฉพาะราย สำหรับสัตว์ที่มีอวัยวะเพศสืบพันธุ์ เช่น โคสาวที่ปากมดลูกตีบตัน การล้วงตรวจภายในขณะทำการผสมเทียมทำให้ทราบได้ และสามารถใช้อุปกรณ์ผสมเทียมช่วยแก้ไขได้

2. สามารถผสมพันธุ์สัตว์ต่างขนาดกันได้ เช่น พ่อโคพันธุ์ต่างประเทศที่มีขนาดใหญ่จะผสมกับแม่โคพื้นเมืองที่มีขนาดเล็กกว่า มักจะเกิดอันตรายหรือไม่มีทางผสมพันธุ์กันได้ตามธรรมชาติ แต่วิธีการผสมเทียม มีการรีดเก็บน้ำเชื้อจากสัตว์พ่อพันธุ์ แล้วใช้เครื่องมือสำหรับฉีดน้ำเชื้อเข้าไปในสัตว์เพศเมีย จึงไม่เกิดปัญหา

3. ป้องกันโรคติดต่อที่เกิดจากการผสมพันธุ์ เช่น โรคแท้งติดต่อ เนื่องจากสัตว์พ่อพันธุ์จะติดโรคมารจากแม่พันธุ์ที่กำลังเป็นโรค แล้วแพร่ไปสู่ตัวเมียอื่นเมื่อผสมพันธุ์กันตามธรรมชาติ แต่พ่อพันธุ์ที่ใช้ในการผสมเทียมจะปลอดโรคติดต่อทุกชนิด นอกจากนั้นวิธีการรีดเก็บน้ำเชื้อ การฉีดน้ำเชื้อ จะต้องปฏิบัติตามหลักวิชาการ คือ สะอาด ปราศจากเชื้อโรค ดังนั้นการผสมเทียมจึงเป็นการควบคุมและป้องกันการเกิดโรคติดต่อต่างๆ ได้

4. พ่อพันธุ์สัตว์อยู่ไกลไม่สามารถขนย้ายได้สะดวก แต่สามารถรีดน้ำเชื้อและขนย้ายน้ำเชื้อได้ง่ายและเสียค่าใช้จ่ายราคาถูก

นอกจากนี้ วิธีการผสมเทียมยังมีประโยชน์ในด้านต่างๆ อีกมากมาย เช่น การช่วยย่นระยะเวลาในการพิสูจน์พ่อพันธุ์ ช่วยในการศึกษาค้นคว้าทางวิชาพันธุกรรมซึ่งจะใช้ในการทดลองผสมพันธุ์สัตว์ข้ามสายพันธุ์เพื่อผลิตพันธุ์สัตว์ใหม่ๆ เป็นต้น

ในมุมมองกลับกันหากนำวิธีการผสมเทียมไปใช้ในทางที่ประมาทหรือผิดพลาดก็อาจเกิดผลเสียหายนได้ ในกรณีดังต่อไปนี้ คือ

1. ถ้าใช้พ่อพันธุ์ที่ไม่ดี การผสมเทียมก็จะกระจายสัตว์ที่มีลักษณะเลวออกไปได้มากและรวดเร็ว

2. บุคคลที่ปฏิบัติงานผสมเทียมจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญและปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังอย่างดียิ่งงานผสมเทียมจึงจะประสบผลสำเร็จ ถ้าขาดความรู้ความชำนาญ สะเพร่า ประมาท เลินเล่อ หรือสกปรกก็ย่อมให้เกิดโทษได้ทั้งสิ้น นับตั้งแต่การผสมติดน้อยผสมไม่ติด ทำอันตรายอวัยวะสืบพันธุ์ ทำให้สัตว์เจ็บหรือตาย ทำให้สัตว์แท้งลูก หรือเป็นตัวการแพร่โรคระบาด เป็นต้น ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียหายนต่อเศรษฐกิจของประเทศ

โครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม

วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ

กรมปศุสัตว์ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม ไว้ดังนี้ คือ

1. เพื่อเร่งรัดการผลิตโคนม โคเนื้อ และกระบือพันธุ์ดี ให้มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น
2. เพื่อให้เกษตรกรมีอาชีพการเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริม เป็นการกระจายรายได้ให้กับเกษตรกรรายย่อยที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในชนบท ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล

ดังนั้นวัตถุประสงค์ของหลักการปฏิบัติงานผสมเทียม คือทำให้แม่โค-กระบือตั้งท้องและสารให้ผลผลิตลูกโค-กระบือ ที่มีพันธุกรรมที่ดีซึ่งนำไปสู่การเพิ่มผลผลิตเพื่อการบริโภคและรายได้ของเกษตรกร ด้วยเหตุนี้เจ้าหน้าที่ผสมเทียมและผู้ที่เกี่ยวข้องจึงมีภาระหน้าที่มากกว่าการนำน้ำเชื้อพ่อโคไปใส่ไว้ในมดลูกแม่โค ซึ่งหน้าที่เหล่านี้โดยสภาพความเป็นจริงแล้วธรรมชาติได้กำหนดรายละเอียดในการสืบพันธุ์ของสัตว์แต่ละชนิดไว้อยู่แล้ว แต่เนื่องจากการเลี้ยงปศุสัตว์เป็นการเลี้ยงเพื่อบริโภคและแรงงาน จึงจำเป็นต้องทำให้ปศุสัตว์ที่มีอยู่สามารถให้ผลผลิตได้สูงสุดด้วยต้นทุนที่ต่ำที่สุด เทคโนโลยีการผสมเทียมจึงถูกนำมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ ดังกล่าวซึ่งต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเกษตรกร และผู้บริโภคจะได้รับเป็นหลัก

กรมปศุสัตว์ ได้กำหนดเป้าหมายการผสมเทียมให้หน่วยผสมเทียมแต่ละหน่วย โดยยึดหลักอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่พนักงานสัตวบาลเป็นหลัก คือในอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่พนักงานสัตวบาล 1 คน ต่อเป้าหมายการผสมเทียม 250 ตัว

วิธีการดำเนินงานและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่พนักงานสัตวบาล

กองผสมเทียม ได้กำหนดวิธีการดำเนินงานตามโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียมและแนวทางการปฏิบัติงานผสมเทียมไว้สองส่วน คือ ส่วนแรกเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับการเลือกพื้นที่และเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ ส่วนที่สองเป็นวิธีการปฏิบัติงานผสมเทียม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่หนึ่ง: การคัดเลือกพื้นที่และเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ

ในการพิจารณาคัดเลือกพื้นที่ตั้งโครงการนั้น ควรมีรัศมีการดำเนินงานไม่เกิน 20 กิโลเมตร จากที่ตั้งหน่วยผสมเทียมเพื่อความสะดวกในการให้บริการได้ทันเวลา ควรกำหนดเป้าหมายผสมเทียมเป็นตำบลใดตำบลหนึ่งของอำเภอเป็นหลัก เพื่อจะได้เป็นการปฏิบัติงานอย่างชัดเจนมีขอบเขตงานที่แน่นอน ไม่ใช่ นั่งคอยเกษตรกรรมติดต่อที่สำนักงานปศุสัตว์อำเภอหรือที่หน่วยผสมเทียมเท่านั้น คุณสมบัติเป้าหมายควรเป็นดังนี้

1. เกษตรกรตั้งใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการ โดยการขึ้นทะเบียนที่แน่นอน จำนวนอย่างน้อยหน่วยละ 100-200 ราย สมาชิกทุกรายต้องปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับของหน่วยผสมเทียมได้

2. จำนวนแม่โคพันธุ์ที่มีสมบัติเป็นแม่พันธุ์พื้นฐานที่ดี ไม่ต่ำกว่า 750 ถึง 1,000 แม่ โดยมีทะเบียนและมีเครื่องหมายประจำตัว ปลอดจากโรคแท้งติดต่อและวัณโรค มีสุขภาพทั่วไปสมบูรณ์ หรือโดยเฉลี่ยสมาชิกแม่โครายละ 5 ตัว วัชเจริญพันธุ์

3. พื้นที่เหมาะแก่การพัฒนาแปลงหญ้าอาหารสัตว์ได้ดี และการคมนาคมมีความสะดวกพอที่จะเดินทางไปปฏิบัติงาน และติดตามงานไม่ลำบากเกินไป

ส่วนที่สอง: วิธีการปฏิบัติงานผสมเทียม

ในการปฏิบัติงานผสมเทียม นับแต่การรับสมัคร ให้ความรู้แก่เกษตรกรและการให้บริการผสมเทียม เจ้าพนักงานสัตวบาลควรปฏิบัติงาน ดังนี้

1. การรับสมัคร: โดยการจัดทำเป็นสมุดทะเบียนฟาร์ม ซึ่งจะเป็นสมุดที่ประจำอยู่ที่หน่วยผสมเทียม มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการเรียงหมายเลขแต่ละฟาร์มที่อยู่ในเขตหรือท้องที่ ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยผสมเทียมนั้นว่า มีจำนวนกี่ฟาร์ม ชื่อเจ้าของ และที่อยู่ จำนวนและชนิดของสัตว์ และใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในระดับข้อมูลรวมต่อไป แล้วจัดทำบัตรประจำตัวโคนมและโคเนื้อ เพื่อใช้เป็นบัตรแสดงรายละเอียดและข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโคแต่ละตัวสำหรับจำแนกโคได้อย่างถูกต้อง เป็นประโยชน์ในการคัดเลือกไว้ปรับปรุงพันธุ์ ปรับปรุงการดูแลและการจัดการฟาร์ม ตลอดจนช่วยในการออกบัตรรับรองพันธุ์เพื่อการซื้อขาย

2. การจัดอบรม: โดยการจัดฝึกอบรมในเรื่องที่เกี่ยวกับการผสมเทียมให้กับสมาชิกเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการผสมเทียม การตรวจการเป็นสัด วงจรการเป็นสัด การดูแลสุขภาพแม่โคและลูกโค การจัดการระบบสืบพันธุ์ การคลอดและการดูแลแม่โคหลังคลอด

3. การบริการผสมเทียม: เจ้าพนักงานสัตวบาลมีหน้าที่ให้บริการผสมเทียมโดยกำหนดขั้นตอน (work step) การปฏิบัติงานไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้คือ

3.1 การรับแจ้งความผสมเทียม โดยลงบันทึกการแจ้งความผสมเทียมของเกษตรกรที่มาขอรับบริการผสมเทียม ตลอดจนการรับแจ้งรักษาตัวป่วยและรับแจ้งลูกเกิด เพื่อจัดทำทะเบียนประวัติโคของแต่ละหน่วยผสมเทียม

3.2 ออกไปบริการผสมเทียม เป็นการนำน้ำเชื้อแช่แข็งพ่อพันธุ์ไปผสมให้กับโค-กระบือเพศเมีย เมื่อเจ้าพนักงานสัตวบาลได้รับแจ้งผสมเทียมก็จะเตรียมเครื่องมือผสมเทียมและน้ำเชื้อพ่อพันธุ์ แล้วออกไปบริการผสมเทียมให้แก่สัตว์ของเกษตรกรถึงบ้าน ในการผสมเทียมเจ้าหน้าที่จะปฏิบัติ ดังนี้

3.2.1 ให้เจ้าของโคหรือกระบือเข้าในช่องบังคับให้ยืนอยู่นิ่งๆ จะได้สะดวกในการปฏิบัติงาน ตรวจสอบว่าสัตว์ที่จะผสมเทียมแสดงอาการเป็นสัจจริงหรือไม่ แล้วทำการล้วงตรวจอวัยวะสืบพันธุ์ภายใน โดยการสวมถุงมือล้วงคลำผ่านทางทวารหนัก

3.2.2 ทำความสะอาดปากช่องคลอด และบริเวณใกล้เคียง

3.2.3 เตรียมน้ำเชื้อสำหรับใช้ในการผสมเทียม โดยใช้ปากคีมหยิบหลอดน้ำเชื้อแช่แข็ง ออกจากถังสนาม นำมาละลายโดยแช่แข็งในกระติกบรรจุน้ำอุ่นอุณหภูมิ 34 องศาเซลเซียส นาน 30 นาที ใช้ปากคีมหยิบขึ้นมาเช็ดให้แห้งแล้วสวมเข้าไปในปลายหนึ่งของปืนฉีดน้ำเชื้อ (breeding gun) โดยให้ปลายหลอดด้านที่ปิดผนึกอยู่ด้านนอก ตัดปลายหลอดด้วยกรรไกรแล้วสวมหลอดพลาสติก (sheat) หุ้มทับปืนฉีดน้ำเชื้ออีกชั้นหนึ่ง เพื่อนำไปฉีดผสมต่อไป

3.2.4 ทำการผสมเทียมในโค-กระบือ ให้สอดปืนฉีดน้ำเชื้อที่เตรียมไว้แล้วเข้าไปในช่องคลอดให้ลึกพอประมาณ แล้วใช้มืออีกข้างหนึ่งล้วงเข้าไปในทวารหนัก เพื่อช่วยจับที่ปากมดลูก ทำให้สอดปืนฉีดน้ำเชื้อเข้าไปในปากมดลูกได้สะดวกขึ้น และปลายปืนฉีดน้ำเชื้ออยู่ในตำแหน่งที่ถูกต้อง เมื่อสอดปลายปืนน้ำเชื้อเข้าไปในปากมดลูกแล้ว มืออีกข้างหนึ่งจึงดันปืนฉีดน้ำเชื้อฉีดน้ำเชื้อเข้าไปจนหมด ดึงปืนฉีดน้ำเชื้อออกมาช้าๆ แล้วดึงมือออกจากทวารหนักและควรบีบนิ้วที่บริเวณอวัยวะเพศภายนอก และล้างอุจจาระที่ติดอยู่ด้วยน้ำเย็น เพื่อกระตุ้นให้มดลูกหดตัวจะช่วยให้อัตราการผสมติดดีขึ้น

3.3 การบันทึกข้อมูลลงในบัตรแสดงการผสมเทียม ซึ่งเจ้าหน้าที่จะต้องพกติดตัวไปทุกครั้ง เพื่อที่จะได้บันทึกรายละเอียดต่างๆ ในการผสมเทียมแต่ละครั้ง ล้วนนำข้อมูลที่ได้นำนั้นใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถิติการผสมเทียม สำหรับใช้ในการคัดเลือกปรับปรุงพันธุ์สัตว์และประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพเจ้าหน้าที่ผสมเทียมต่อไป

3.4. การลงรายการผสมเทียม ซึ่งเป็นสมุดบันทึกสำหรับลงรายการปฏิบัติงานของหน่วยผสมเทียม หลังจากออกปฏิบัติงานตามที่เกษตรกรได้แจ้งไว้ในทะเบียนรับ

แจ้งความและได้กลับมาถึงหน่วยผสมเทียมแล้ว เพื่อเป็นการรวบรวมผลงานการออกปฏิบัติงานแต่ละวัน และให้ได้เห็นประวัติการผสมเทียมซึ่งมีการผสมซ้ำ หรือใช้วางแผนการตรวจท้องต่อไป

4. การตรวจท้องแม่โคที่ได้ผสมเทียม: เนื่องจากการผสมเทียมมีจุดมุ่งหมายหลักในการผลิตลูกสัตว์ การประเมินผลงานจึงพิจารณาจากลูกเกิดเป็นหลัก แต่เนื่องจากการประเมินจำนวนลูกโคที่เกิดใช้เวลาหลังการผสมเทียมนานเกินไป หากมีปัญหาเกิดขึ้นแล้วการแก้ไขจะล่าช้าเกินไป กองผสมเทียมจึงกำหนดการตรวจท้องเป็นหน้าที่หลักอย่างหนึ่งของการผสมเทียม การตรวจท้องมีหลายวิธี แต่วิธีที่ใช้กันแพร่หลายได้แก่การส่องตรวจทางทวารหนัก ก่อนการส่องตรวจท้อง เจ้าหน้าที่ควรตรวจดูประวัติการผสมเทียมก่อน โคเพศเมียที่ได้รับการส่องตรวจท้องควรได้รับการผสมมาไม่ต่ำกว่า 2 เดือน และไม่แสดงอาการเป็นสัดในช่วง 2 เดือนที่ผ่านมา

ข้อควรพิจารณาในการส่องตรวจท้อง ได้แก่

- 4.1 ปีกมดลูก ขยายใหญ่ มีของเหลวคล้ายน้ำภายในผนังบาง
- 4.2 การกลืนหลอดของ membrane ช่วยยืนยันการตั้งท้อง ตั้งแต่ 35-90 วัน
- 4.3 ตำแหน่งของมดลูกในช่องท้อง ในโคสาวจะพบมดลูกอยู่ในช่องเชิงกราน จนกระทั่งท้อง 3-4 เดือน ส่วนแม่โคจะพบว่ามดลูกตกลงไปในช่องท้องทุกอายุ คลำพบ middle uterine arteries เดือนที่ 5-6 พบว่ามดลูกถูกดึงลงไปข้างล่างคลำพบเพียงปากมดลูก เส้นเลือดเลี้ยงมดลูก placentome fremitus เดือนที่ 5-7 ตัวลูกโคจะโตพอที่จะคลำพบ เดือนที่ 8-9 ตัวลูกจะลอยขึ้นมาด้านท้ายคลำพบจุกหรือขาในช่องเชิงกราน
- 4.4 ขนาดของลูก พบว่าในเดือนที่ 3-4 คลำพบตัวลูก 40-70 เปอร์เซนต์ และมีโอกาสเพิ่มมากขึ้นเมื่อท้องแก่ขึ้น ในระยะ 60 วัน จะคลำไม่พบตัวลูกเพราะขนาดเล็กและความตึงของผนังมดลูก
- 4.5 การเปลี่ยนแปลงของเส้นเลือดไปเลี้ยงมดลูก (middle uterine arteries)
- 4.6 ปีกมดลูกด้านที่ไม่ตั้งท้อง จะพบว่าส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของปีกมดลูกที่ไม่มีตัวอ่อนจะมีรกติดอยู่ด้วยจะขยายใหญ่เช่นเดียวกันแต่โตไม่เท่าด้านที่มีลูก
- 4.7 การตรวจรังไข่พบ corpus luteum ตลอดการตั้งท้อง ส่วนใหญ่จะพบอยู่ข้างเดียวกับมดลูกที่ตั้งท้องและจะคลำพบเฉพาะในช่วงแรกของการตั้งท้อง ระยะหลังรังไข่จะถูกดึงลงไปในช่วงท้องพร้อมกับมดลูก
- 4.8 การเปลี่ยนแปลงที่ปากมดลูก พบว่าปากมดลูกโคท้องจะเปิดและมีเมือกขาวขุ่น เหนียว ปิดปกคลุมอยู่

5. การตรวจเย็บมโคเมื่อถึงกำหนดคลอด: เป็นที่ทราบกันว่าเป็นปัญหาช่วงการคลอดมีผลกระทบต่อทารกกลับสัดหลังคลอด ดังนั้นเจ้าหน้าที่ควรกำหนดประมาณการคลอดของลูก

โคหลังตรวจพบว่าโคตั้งท้อง และไปตรวจเยี่ยมแม่โคเมื่อถึงกำหนดคลอด โดยพิจารณาให้ความช่วยเหลือ ดังนี้

5.1 การช่วยเหลือในกรณีการคลอดยาก

5.2 การช่วยเหลือในกรณีรูก้าง

5.3 การให้คำแนะนำการให้อาหารให้เหมาะสมกับแม่โคหลังคลอด โดยเฉพาะแม่โคที่ให้น้ำนมมากควรได้รับอาหารที่มีคุณภาพมีโปรตีน และพลังงานเพียงพอ ให้การช่วยเหลือ และให้คำแนะนำการดูแลลูกโคคลอดใหม่

6. การจัดทำทะเบียนประวัติลูกโคที่คลอด: ให้เจ้าหน้าที่จัดทำทะเบียนประวัติลูกโคที่คลอดตามแบบฟอร์มบัตรประจำตัวโค โดยการกรอกข้อมูลรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโคให้ครบถ้วน เพื่อเป็นประโยชน์ในการคัดเลือกไว้ปรับปรุงพันธุ์ต่อไป

แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็น

ตามพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2532: 246-247) อธิบายว่า opinion, มติ, ความคิดเห็น หมายถึง

1. ข้อพิจารณาเห็นว่าเป็นจริงจากการใช้ปัญญาความคิดประกอบ ถึงแม้จะไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยันได้เสมอไปก็ตาม

2. ทศนะหรือประมาณการ เกี่ยวกับปัญหาหรือประเด็นใดประเด็นหนึ่ง เช่น ทศนะเกี่ยวกับความเหมาะสมของนโยบายวางแผนครอบครัว

3. คำแถลงที่ผู้ยอมรับนับถือกันว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในหัวข้อปัญหาที่มีผู้นำมาขอปรึกษา

Hoult อ้างใน วานิช เวศนารัตน์ (2538: 19) ได้ระบุไว้ว่า ความคิดเห็น (opinion) เป็นการแสดงออกของความคิดเห็นที่คิดอย่างรอบคอบโดยอาศัยประสบการณ์เป็นเครื่องตัดสินใจ โดยไม่จำเป็นว่าความคิดอย่างรอบคอบนั้นจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของความชัดเจนอย่างเพียงพอหรือไม่ก็ตาม ในขณะที่วนิชจิตลักษณ์ แสงอุไร (2530: 204) ได้ให้ความหมายว่าเป็นการประเมินคน วัตถุ หรือแนวความคิดออกมาทางวาจา ซึ่งอาจเป็นทางบวก ทางลบ หรือเฉยๆ ก็ได้ และมานิต พวงถนอมศรี (2531: 5) กล่าวว่าความคิดเห็นเป็นความรู้สึกที่ถ่ายทอดจากการรับรู้ เป็นการตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ด้วยเหตุผลของตนเองอย่างรอบคอบชัดเจน และต่อเนื่อง ส่วนกัลยา สุวรรณแสง (2532: 107) ได้ให้ความหมายว่าความคิดเห็นเป็นพฤติกรรมอย่าง

หนึ่ง เป็นการใช้สัญลักษณ์ (symbols) แทนสิ่งหรือเหตุการณ์ต่างๆ เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของความคิดเห็น สำหรับวัชร วัณทอง (2537: 29) ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นความรู้สึก ความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับจิตใจ ทักษคติและค่านิยมตามสภาพของบุคคลที่จะแสดงออกมาให้บุคคลอื่นรับรู้ ซึ่งการแสดงความคิดเห็นของแต่ละบุคคลนั้นย่อมแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์และตามสภาพท้องถิ่นนั้น และ นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2531: 132) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ความคิดเห็นมักใช้ควบคู่กันไปกับค่านิยมและความเชื่อ ส่วนใหญ่ความคิดเห็นมักจะใช้กับเรื่องคนหมู่มากที่มีความเชื่อถือทัศนคติอย่างไรหรือความคิดเห็น เป็นการประเมินคน วัตถุ หรือแนวความคิดออกมาตามวาจาซึ่งอาจเป็นทางบวกทางลบ หรือเฉยๆ ก็ได้

สุปราณี สนิธิรัตน์ (2537: 369) กล่าวถึง ความเชื่อและความคิดเห็น (beliefs and opinion) ว่าโดยทั่วไปคำว่าทัศนคติ ความเชื่อ และความคิดเห็น มักใช้สลับสับเปลี่ยนกันบ่อยๆ นักจิตวิทยาได้พยายามแยกความแตกต่างของคำเหล่านี้ออกมา คำว่า ความเชื่อ เป็นเรื่องของการยอมรับข้อความหรือสิ่งใดๆ ที่เป็นข้อเท็จจริง (fact) หรือความจริง (truth) ความเชื่อนั้นไม่จำเป็นว่าแต่ละคนจะปฏิบัติไปในแนวเดียวกัน เพราะว่ามันไม่ใช่สิ่งจำเป็นสำหรับเขา ส่วนคำว่า ความคิดเห็น นักจิตวิทยาถือว่าเป็นความเชื่ออย่างอ่อนๆ โดยความคิดเห็นนั้นอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ดังที่ธรรงค์ รามสูตร (2537: 8) รายงานว่า ความคิดเห็นเป็นความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งอาจแสดงออกมาด้วยการพูด การปฏิบัติ หรือการเขียน การแสดงออกของความคิดเห็นจะเกี่ยวกับทัศนคติ ค่านิยม การศึกษา ประสบการณ์ สภาพแวดล้อมและพฤติกรรมระหว่างบุคคล เป็นเครื่องช่วยในการพิจารณาและประเมินค่าก่อนที่จะตัดสินใจแสดงความคิดเห็นเรื่องนั้นๆ ซึ่งความคิดเห็นนี้อาจเป็นที่ยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่นๆ ก็ได้

บุญธรรม คำพอ (2520: 27) กล่าวถึงความคิดเห็นไว้ว่า

“...ความคิดเห็นของบุคคลจะเกี่ยวข้องกับคุณสมบัติประจำตัวบางอย่าง เช่น พื้นความรู้ ประสบการณ์ในการทำงาน และการติดต่อระหว่างบุคคล นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลและกลุ่มมีความคิดเห็นไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ทั้งนี้เพราะพื้นฐานความรู้อันเป็นกระบวนการสังคม ภูมิที่ได้รับจากการศึกษามาเป็นเวลาหลายปี จะเป็นรากฐานในการก่อให้เกิดความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ...”

สุนิลา ทนุผล (2530: 5-6) กล่าวว่า แนวความคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นหรือทัศนะของบุคคลมักเกิดจากมูลเหตุ 2 ประการ คือ 1) ประสบการณ์ที่บุคคลมีกับสิ่งของ บุคคล หรือสถานการณ์ หรือเกิดขึ้นในตัวบุคคลจากการได้พบเห็น คุณเคย ได้ทดลอง ฯลฯ อันถือเป็นประสบการณ์โดยตรง

(direct experience) และจากประสบการณ์โดยอ้อม (indirect experience) ได้แก่ การได้ยิน ได้ฟัง และ 2) ค่านิยมและการตัดสินใจค่านิยม เนื่องจากกลุ่มชนแต่ละกลุ่มมีค่านิยมและการตัดสินใจค่านิยมไม่เหมือนกัน จึงอาจมีความคิดเห็นต่อสิ่งเดียวกันแตกต่างกันและ สุนิลา ทนุผล (2540: 6) ได้สรุปว่า ความคิดเห็นของบุคคลนั้น เกิดขึ้นจากบุคคลได้มีประสบการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งก่อน และมีการรวบรวมข่าวสารต่างๆ มาประเมินค่า แล้วจึงลงความเห็นเฉพาะเจาะจงลงไป ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีโดยโกลโคสวอร์ค (2540: 32) ที่กล่าวไว้ว่า ความคิดเห็น คือ การลงความเห็น การแสดงออกซึ่งความรู้สึก ความเชื่ออย่างอ่อนๆ หรือการพิจารณาดำเนินการต่างๆ ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แสดงออกโดยการพูด การปฏิบัติ การเขียน ความคิดเห็นนี้มีความเปลี่ยนแปลงได้บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง ทักษะคติ สภาพแวดล้อม และพฤติกรรมระหว่างบุคคล ความคิดเห็นของแต่ละบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจเป็นทางเดียวกันโดยการเห็นด้วย (ยอมรับ) หรือตรงกันข้ามโดยไม่เห็นด้วย (ปฏิเสธ)

ความคิดเห็นกับเจตคติเป็นสิ่งที่คล้ายกันหรือคล้ายตามกัน เพราะความคิดเห็นคือการแสดงออกของเจตคติ ดังนั้นการวัดเจตคติก็สามารถใช้วัดความคิดเห็นได้เช่นเดียวกัน ในการสร้างแบบวัดเจตคติแบบ Likert นี้ก็ใช้วัดความคิดเห็น เพราะได้เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น ในการตอบแบบสอบถามที่เรียกว่า การจัดอันดับคุณภาพ (rating scales) โดยการใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ช่อง เพื่อใช้วัดน้ำหนักของความคิดเห็น

ซึ่งการวัดความคิดเห็นตามแบบของการวัดเจตคติของ Likert นี้จะใช้วัดช่วงเท่าๆ กัน โดยการสร้างข้อความหลายข้อความให้ครอบคลุมหัวข้อที่จะศึกษา ในแต่ละข้อความจะมี 5 ตัวเลือก คือ

เห็นด้วยมากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5
เห็นด้วยมาก	มีค่าเท่ากับ	4
เห็นด้วยปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3
เห็นด้วยน้อย	มีค่าเท่ากับ	2
เห็นด้วยอย่างน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1

จากแนวความคิดและความหมายของความคิดเห็นดังที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวมา ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของความคิดเห็นได้ว่าเป็นความรู้สึก ความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ขึ้นอยู่กับจิตใจ ทักษะคติ ค่านิยม ตามสภาพของแต่ละบุคคลที่จะแสดงออกมาให้คนอื่นได้รับรู้ ในการแสดงความคิดเห็นของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกันออกไป ขึ้นกับพื้นฐานทางความคิดแล้วจึงแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม หรือในรูปของคำพูด การปฏิบัติ การเขียน และการตัดสินใจจากการประเมินค่าเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ความ

คิดเห็นที่แสดงออกมานั้นอาจเป็นที่ยอมหรือปฏิเสธจากคนอื่นๆ ก็ได้ อีกทั้งความคิดเห็นของแต่ละบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป

ภาคสรุป

(Overview)

เทคโนโลยีการผสมเทียมถูกนำมาใช้ในการพัฒนาการผลิตปศุสัตว์ เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของเกษตรกร และเพื่อเพิ่มผลผลิตที่มีคุณภาพสำหรับการบริโภคของประชาชน โดยเฉพาะการเพิ่มผลผลิตเนื้อสัตว์และน้ำนม กรมปศุสัตว์ ได้ขยายงานผสมเทียมออกสู่ทุกพื้นที่ที่มีการเลี้ยงสัตว์ของประเทศไทย โดยกำหนดเป็นโครงการขึ้นมา เรียกว่า โครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม เพื่อดำเนินการเร่งรัดพัฒนา และปรับปรุงพันธุ์สัตว์ของเกษตรกรที่มีอยู่ให้เป็นพันธุ์ที่ดีขึ้น สามารถให้ผลผลิตที่สูงขึ้น และส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้นตามไปด้วย

งานผสมเทียมนอกจากจะมีบทบาทสำคัญในการขยายพันธุ์ ปรับปรุงพันธุ์สัตว์ให้เป็นพันธุ์ดีแล้ว ยังสามารถไปใช้แก้ไขปัญหามผสมพันธุ์สัตว์ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติได้อีกด้วย แต่ถ้ามมีการนำวิธีการผสมเทียมไปใช้ในทางที่ผิด ก็อาจทำให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจของประเทศได้เป็นอย่างมากเช่นเดียวกัน ดังนั้นผู้ที่ปฏิบัติงานผสมเทียมจึงต้องมีความรู้ความสามารถ และยังมีความรับผิดชอบที่สูงมาก ซึ่งในการปฏิบัติงานตามโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียมนั้น กองผสมเทียม กรมปศุสัตว์ ได้กำหนดแนวทางและวิธีการปฏิบัติงานให้เจ้าหน้าที่ถือปฏิบัติเป็นไปแนวทางเดียวกันทั่วประเทศ เพื่อให้สามารถบรรลุผลได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ แต่จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา มีอุปสรรคเกิดขึ้นมากมายทำให้การทำงานไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ในการดำเนินงานตามโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียมนี้ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเจ้าพนักงานสัตวบาลผู้ซึ่งมีบทบาทสำคัญ เพราะได้สัมผัสกับเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการตลอดเวลา วิธีการดำเนินงานจะต้องได้รับการปรับปรุงพัฒนาให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนงานที่กำหนด ตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร จึงจะสามารถทำให้งานผสมเทียมเป็นที่ยอมรับของเกษตรกรได้

วิธีการดำเนินงานโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียมของเจ้าพนักงานสัตวบาลจะเป็นวิธีการที่ดีหรือไม่ ย่อมอยู่ที่เกษตรกร สมาชิกกลุ่มผสมเทียมในพื้นที่ดำเนินโครงการจะแสดงความคิดเห็น ซึ่งความคิดเห็นนั้นเป็นความรู้สึก ความเชื่อ ของบุคคลที่มี

ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ขึ้นอยู่กับจิตใจ ทักษะคติ ค่านิยม ตามสถานภาพของแต่ละบุคคลที่จะแสดงออกมาให้คนอื่นได้รับรู้ หากบุคคลเกิดความรู้สึกต้องการหรือขาดอะไรบางอย่างย่อมเป็นพลังชักจูงหรือกระตุ้นในบุคคลเข้าร่วมประกอบกิจกรรมนั้นๆ ในการแสดงความคิดเห็นของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกันออกไปขึ้นกับพื้นฐานความคิดและประสบการณ์ แล้วจึงแสดงออกมาทางพฤติกรรมหรือในรูปของคำพูด และการตัดสินใจ จากการประเมินค่าเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งจะไม่เหมือนกันในแต่ละบุคคล ดังนั้นการแสดงความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงาน การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล ย่อมจะมีความแตกต่างกันออกไปตามความรู้สึก ความเชื่อ และค่านิยมของเกษตรกรแต่ละคน ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้เป็นตัวอย่างชี้ถึงการดำเนินโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียมจะดีมากน้อยเพียงใด จะเป็นที่ยอมรับของเกษตรกรสมาชิกกลุ่มผสมเทียมตลอดไปหรือไม่อย่างไร

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypotheses)

จากการตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม สามารถตั้งสมมติฐานการวิจัยว่า เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมและเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม มีความคิดเห็นแตกต่างกันในด้าน

1. วัตถุประสงค์ของโครงการ
2. วิธีการดำเนินงานของโครงการ
3. วิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล

กรอบแนวความคิดในการวิจัย (Conceptual Framework of the Research)

จากการตรวจเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องแนวคิดของการผสมเทียม รายละเอียดโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็น สามารถสรุปผลเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ว่า ความคิดเห็นเป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่ได้จากการเรียนรู้และการสัมผัสจากประสบการณ์ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เหตุการณ์ใด เหตุการณ์หนึ่ง ตามสภาพของแต่ละบุคคลที่จะแสดงออกมาให้คนอื่นรับรู้ ในการแสดงความคิดเห็นของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกันออกไป ขึ้นกับพื้นฐานทางความคิดแล้วจึงแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม หรือในรูปของคำพูด การปฏิบัติ การเขียน

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเห็นด้วย มีปัจจัยหลายอย่างเข้ามาเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นทางด้านลักษณะส่วนบุคคล สังคม เศรษฐกิจ และลักษณะของการทำปศุสัตว์ ซึ่งมีผลต่อกระบวนการเห็นด้วยในการใช้การผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม เพราะว่าจากการที่เกษตรกรจะเห็นด้วยมากหรือน้อยนั้น จะต้องเป็นสิ่งที่สามารถให้ประโยชน์มากกว่าสิ่งเดิมที่เกษตรกรกระทำอยู่ และสามารถนำไปใช้กับสภาพความเป็นจริงได้

จากการที่โครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียมเกิดขึ้นและได้มีสมาชิกเข้าร่วมโครงการ ซึ่งมีทั้งเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม และไม่ใช้บริการผสมเทียม ในอำเภอ ลอง จังหวัดแพร่ น่าจะมีผลต่อความคิดเห็นของเกษตรกร ทางด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ วิธีการดำเนินงานตามโครงการ และวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล รวมทั้งเกษตรกรอาจมีปัญหและอุปสรรคต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม และเปรียบเทียบความคิดเห็นของเกษตรกร ระหว่างเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม และไม่ใช้บริการผสมเทียม สามารถกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม <u>ลักษณะส่วนบุคคล</u> - เพศ - อายุ - ระดับการศึกษา - แรงงานในการเลี้ยงปลูสัตว์ - ประสบการณ์การเลี้ยงปลูสัตว์ - ประสบการณ์การฝึกอบรม <u>สถานภาพทางเศรษฐกิจ</u> - รายได้จากการเลี้ยงปลูสัตว์ <u>สถานภาพทางสังคม</u> - การติดต่อสื่อสารกับเจ้าพนักงานสัตวบาล - การรับรู้ข่าวสารการผสมเทียม <u>ลักษณะของการทำปลูสัตว์</u> - ประเภทของปลูสัตว์ - จำนวนปลูสัตว์ - ประเภทของโค - จำนวนโค - พันธุ์โค - วิธีการเลี้ยงปลูสัตว์ - อาหารหยาบ - อาหารข้น - แร่ธาตุ - พื้นที่สำหรับปลูกหญ้าอาหารสัตว์ - โรงเรือน - ลักษณะโรงเรือน - ระยะทางจากฟาร์มถึงหน่วยผสมเทียม	เกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม <u>ลักษณะส่วนบุคคล</u> - เพศ - อายุ - ระดับการศึกษา - แรงงานในการเลี้ยงปลูสัตว์ - ประสบการณ์การเลี้ยงปลูสัตว์ - ประสบการณ์การฝึกอบรม <u>สถานภาพทางเศรษฐกิจ</u> - รายได้จากการเลี้ยงปลูสัตว์ <u>สถานภาพทางสังคม</u> - การติดต่อสื่อสารกับเจ้าพนักงานสัตวบาล - การรับรู้ข่าวสารการผสมเทียม <u>ลักษณะของการทำปลูสัตว์</u> - ประเภทของปลูสัตว์ - จำนวนปลูสัตว์ - ประเภทของโค - จำนวนโค - พันธุ์โค - วิธีการเลี้ยงปลูสัตว์ - อาหารหยาบ - อาหารข้น - แร่ธาตุ - พื้นที่สำหรับปลูกหญ้าอาหารสัตว์ - โรงเรือน - ลักษณะโรงเรือน - ระยะทางจากฟาร์มถึงหน่วยผสมเทียม
ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรที่มีต่อโครงการ เร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม	ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรที่มีต่อโครงการ เร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม
ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัด การผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม - วัตถุประสงค์ของโครงการ - วิธีการดำเนินงานของโครงการ - วิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล	ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัด การผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม - วัตถุประสงค์ของโครงการ - วิธีการดำเนินงานของโครงการ - วิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

บทที่ 3 วิธีการวิจัย

(RESEARCH METHODOLOGY)

การวิจัยเกี่ยวกับ ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วย
วิธีการผสมเทียม ในอำเภอทอง จังหวัดแพร่ ได้กำหนดการวิจัย ดังนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย (Locale of the Research)

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดให้ดำเนินการวิจัยในพื้นที่อำเภอทอง จังหวัดแพร่
จำนวน 9 ตำบล ได้แก่ ตำบลห้วยอ้อ ตำบลบ้านปิน ตำบลหัวทุ่ง ตำบลแม่ป่าน ตำบลบ่อเหล็ก
ทอง ตำบลเวียงต้า ตำบลต้าผามอก ตำบลทุ่งเลี้ยง และตำบลป่ากาง เหตุผลที่เลือกพื้นที่อำเภอทอง
จังหวัดแพร่ เป็นสถานที่วิจัย เนื่องจากในอำเภอทอง จังหวัดแพร่ มีเกษตรกรที่เข้าร่วม
โครงการจำนวน 207 ราย จำนวนโคเนื้อเพื่อผลิตลูกโคจำนวน 1,233 ตัว แต่มีจำนวนเกษตรกรใช้
บริการผสมเทียมเพียง 46 ราย จำนวนโค 74 ตัว ซึ่งเป็นสถานที่เกิดปัญหาขึ้นจริง

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง (Population and Sampling Procedures)

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการเก็บข้อมูลจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ
ในพื้นที่อำเภอทอง จังหวัดแพร่ รวมทั้งหมด 9 ตำบล ที่ใช้บริการผสมเทียม มีจำนวน 46 ราย
และไม่ใช้บริการผสมเทียม มีจำนวน 161 ราย เพื่อสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลและเป็นการ
คงไว้ซึ่งคุณภาพและสาระสำคัญของผลการศึกษาที่ได้รับ ซึ่งได้กำหนดให้มีการสุ่มตัวอย่างเพื่อ
เป็นตัวแทนของประชากร โดยมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากประชากรที่ใช้บริการผสมเทียม
มีจำนวน 46 ราย โดยสุ่มขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ 40 ราย โดยใช้สูตร
ของ Yamane (1973: 727) ดังนี้

สูตร
$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

ซึ่ง
$$n = \text{จำนวนตัวอย่าง}$$

$$N = \text{จำนวนประชากรทั้งหมด}$$

$$e = \text{ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง}(0.05)$$

แทนค่า
$$n = \frac{46}{1 + 46(0.05)^2}$$

$$n = 40$$

จากการคำนวณได้ขนาดของตัวอย่างน้อยที่สุดเพื่อใช้เป็นตัวแทนประชากรให้มีความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างที่ระดับ 0.05 คิดเป็นจำนวน 40 ราย

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากประชากรไม่ให้บริการผสมเทียม 161 ราย โดยสุ่มขนาดของตัวอย่าง ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ 114 ราย โดยใช้สูตรของ Yamane (1973: 727) ดังนี้

สูตร
$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

ซึ่ง
$$n = \text{จำนวนตัวอย่าง}$$

$$N = \text{จำนวนประชากรทั้งหมด}$$

$$e = \text{ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง} (0.05)$$

แทนค่า
$$n = \frac{161}{1 + 161(0.05)^2}$$

$$n = 114$$

จากการคำนวณได้ขนาดของตัวอย่างน้อยที่สุดเพื่อใช้เป็นตัวแทนประชากรให้มีความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างที่ระดับ 0.05 คิดเป็นจำนวน 114 ราย

ขั้นตอนที่ 3 คำนวณหาขนาดตัวอย่างของแต่ละตำบลตามสัดส่วน เนื่องจากจำนวนประชากรแต่ละกลุ่มไม่เท่ากัน ดังนั้น ขนาดของแต่ละตำบลต้องคำนวณสัดส่วนที่เหมาะสมต่อประชากรในแต่ละกลุ่ม โดยใช้สูตร

$$\text{สูตร} \quad n_i = \frac{nN_i}{N}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
 N = จำนวนประชากรทั้งหมด
 N_i = จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม
 n_i = จำนวนตัวอย่างที่จะสุ่มจากกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม

ตารางที่ 1 จำนวนเกษตรกร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการผสมเทียม

กลุ่มที่	ตำบล	จำนวนประชากร (ราย)	จำนวนประชากรตัวอย่าง (ราย)
1	ห้วยอ้อ	25	21
2	บ้านปิน	9	8
3	ห้วยทุ่ง	5	4
4	แม่ปาน	1	1
5	บ่อเหล็กทอง	-	-
6	เวียงต้า	2	2
7	ต้าผามอก	-	-
8	ทุ่งแล้ง	2	2
9	ป่ากาง	2	2
รวม		46	40

ตารางที่ 2 จำนวนเกษตรกร และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม

กลุ่มที่	ตำบล	จำนวนประชากร (ราย)	จำนวนประชากรตัวอย่าง (ราย)
1	ห้วยอ้อ	24	17
2	บ้านปิน	17	12
3	ห้วยทุ่ง	10	7
4	แม่ปาน	11	7
5	บ่อเหล็กทอง	25	18
6	เวียงต้า	20	14
7	ต้าพามอก	42	30
8	ทุ่งแล้ง	1	1
9	ป่ากาง	11	8
รวม		161	114

ขั้นตอนที่ 4 เมื่อคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างได้แล้ว ต้องมีการสุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนประชากร โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยใช้รายชื่อจากเกษตรกรในที่นี่จะใช้วิธีจับฉลาก (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2536: 90-91)

เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

(Research Instrument)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (interview schedule) ที่สร้างขึ้นตามแนวของวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบคำถามแบบปลายเปิด (open-ended question) และคำถามแบบปลายปิด (close-ended question) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และลักษณะของการทำปศุสัตว์ที่เข้าร่วมโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม ในอำเภอลอง จังหวัดแพร่

ตอนที่ 2 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อวัตถุประสงค์ของโครงการ วิธีการดำเนินงานของโครงการ และวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาลต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม ในอำเภอลอง จังหวัดแพร่

ตอนที่ 3 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรที่มีต่อโครงการเร่งรัดผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม ในอำเภอลอง จังหวัดแพร่

การทดสอบเครื่องมือ

(Pre-testing of the the Instrument)

1. การทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากแนวทางการตรวจสอบเอกสาร แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา

2. การทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสัมภาษณ์ โดยทดสอบสัมภาษณ์กับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 20 ราย จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient alpha) ของ Cronbach ในพวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2540: 125-126) ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{(n-1)} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right\}$$

- เมื่อ α หมายถึง สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
 n หมายถึง จำนวนข้อ
 S_i^2 หมายถึง คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ
 S^2 หมายถึง คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

จากผลการทดสอบความเชื่อมั่น วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามแบบของ Cronbach ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 (ตารางที่ 3) ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือที่มีความเชื่อมั่น สามารถนำไปเก็บข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ต่อไปได้

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์

ความคิดเห็นต่อ	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
โครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม	
1. วัตถุประสงค์ของโครงการ	0.81
2. การดำเนินงานของโครงการ	0.83
3. วิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สัตวบาลของโครงการ	0.85
รวม	0.89

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

(Data Gathering)

การรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับเจ้าพนักงานสัตวบาล ประจำหน่วยผสมเทียม ในอำเภอคลอง จังหวัดแพร่ เพื่อขอข้อมูลสถิติการเข้าร่วมโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม และการให้บริการการผสมเทียมของเกษตรกร
2. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเองด้วยการสัมภาษณ์ โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัน เวลา สถานที่ที่กำหนดไว้
3. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ แปลผลสรุปและรายงานผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

(Analysis of Data)

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสัมภาษณ์ ถอดรหัส และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยสถิติที่ใช้ คือ

1. ร้อยละ (percentage) เพื่อแจกแจงความถี่ ในการจัดลำดับชั้นของลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจสังคม และลักษณะของการทำปศุสัตว์
2. ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (arithmetic mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เพื่อวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง และวัดการกระจายของข้อมูล
3. คำนำนักเฉลี่ย (weight mean score: WMS) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม

ให้คะแนนการวัดระดับความคิดเห็น 5 ระดับ โดยใช้มาตรฐานกำหนดค่าคะแนนของ Likert (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540: 107) ดังนี้

“เห็นด้วยมากที่สุด”	เท่ากับ	5	คะแนน
“เห็นด้วยมาก”	เท่ากับ	4	คะแนน
“เห็นด้วยปานกลาง”	เท่ากับ	3	คะแนน
“เห็นด้วยน้อย”	เท่ากับ	2	คะแนน
“เห็นด้วยน้อยที่สุด”	เท่ากับ	1	คะแนน

ความคิดเห็นจากคำตอบที่ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบ นำมาคิดคะแนนเฉลี่ย โดยมีเกณฑ์สำหรับการแปลผล ดังนี้ คือ

ค่าคะแนนระหว่าง	4.21-5.00 หมายถึง	ผู้ให้ข้อมูลเห็นด้วยมากที่สุด
ค่าคะแนนระหว่าง	3.41-4.20 หมายถึง	ผู้ให้ข้อมูลเห็นด้วยมาก
ค่าคะแนนระหว่าง	2.61-3.40 หมายถึง	ผู้ให้ข้อมูลเห็นด้วยปานกลาง
ค่าคะแนนระหว่าง	1.81-2.60 หมายถึง	ผู้ให้ข้อมูลเห็นด้วยน้อย
ค่าคะแนนระหว่าง	1.00-1.80 หมายถึง	ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นด้วยน้อยที่สุด

4. สถิติ t-Test เพื่อศึกษาความแตกต่างค่านักคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียมของเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมและเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม (การทดสอบใช้ระดับนัยสำคัญ 0.05)

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย
(Research Duration)

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลา 15 เดือน ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2550 ถึงเดือน
กันยายน พ.ศ. 2551

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

(RESULTS AND DISCUSSION)

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม ในอำเภอลอง จังหวัดแพร่ โดยรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคที่เข้าร่วมโครงการ ใน 9 ตำบล ได้แก่ ตำบลห้วยอ้อ ตำบลบ้านปิน ตำบลหัวทุ่ง ตำบลแม่ปาน ตำบลบ่อเหล็กทอง ตำบลเวียงต้า ตำบลต้าผามอก ตำบลทุ่งแล้ง และตำบลปากกาง โดยรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 จำนวน 154 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยนำเสนอเป็นตอนๆ ในรูปตาราง ข้อมูลประกอบคำบรรยาย และความเรียงดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และลักษณะของการทำปศุสัตว์ ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม

ตอนที่ 4 ความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม ระหว่างเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม และไม่ใช้บริการผสมเทียม

ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม
และลักษณะของการทำปศุสัตว์

ลักษณะส่วนบุคคล

เพศ

ผลการวิจัยจากตารางที่ 4 พบว่า เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมและไม่ใช้บริการผสมเทียมเกือบทั้งหมดเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 92.50 และ 92.11 ส่วนเพศหญิงมีเพียงร้อยละ 7.50 และ 7.89 ตามลำดับ

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม เกือบทั้งหมดเป็นเพศชายที่ทำการเลี้ยงปศุสัตว์และตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ จะเห็นได้ว่าผู้ชายยังคงมีบทบาทเป็นผู้นำครอบครัวและมีหน้าที่ในการทำงานหารายได้ให้กับครอบครัวอยู่เช่นเดิมเหมือนกับสังคมไทยในอดีต สอดคล้องกับวณิ บางประภา จิตติประเสริฐ (2533: 87) ที่กล่าวว่า ผู้ชายมักเป็นผู้นำหรือมีบทบาทและอำนาจมากกว่าผู้หญิงในการตัดสินใจเกี่ยวข้องกับอาชีพ เช่นเดียวกับภูวนาถ ทองพันธ์ และคณะ (2541: 49) รายงานว่า จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงโค พบว่า ตั้งแต่การตัดสินใจในการเริ่มต้นเลี้ยง ไปจนถึงการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่ายด้านการผลิต และรายได้ของฟาร์ม พบว่าส่วนใหญ่แล้วผู้ชายจะมีบทบาทมากกว่าเพศหญิงทุกกิจกรรม

ตารางที่ 4 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามเพศ

เพศ	เกษตรกร			
	ใช้บริการผสมเทียม (n=40)		ไม่ใช้บริการผสมเทียม (n=114)	
	จำนวน(ราย)	ร้อยละ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ชาย	37	92.50	105	92.11
หญิง	3	7.50	9	7.89
รวม	40	100.00	114	100.00

อายุ

ผลการวิจัยในตารางที่ 5 พบว่า เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเกือบหนึ่งในสาม (ร้อยละ 32.5) มีอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมาร้อยละ 27.50 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี เกษตรกรมีอายุมากที่สุด 65 ปี และอายุน้อยที่สุด 28 ปี สำหรับอายุเฉลี่ยของเกษตรกรประมาณ 45 ปี มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.67

สำหรับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 40.40) มีอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมาร้อยละ 31.58 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี เกษตรกรมีอายุมากที่สุด 72 ปี และอายุน้อยที่สุด 25 ปี สำหรับอายุเฉลี่ยของเกษตรกรประมาณ 49 ปี มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.20

ตารางที่ 5 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามอายุ

อายุ (ปี)	เกษตรกร			
	ใช้บริการผสมเทียม (n=40)		ไม่ใช้บริการผสมเทียม (n=114)	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
30 และ น้อยกว่า	4	10.00	3	2.63
31-40	10	25.00	16	14.04
41-50	13	32.50	46	40.35
51-60	11	27.50	36	31.58
61 และมากกว่า	2	5.00	13	11.40
รวม	40	100.00	114	100.00

$\bar{X} = 45.40$ SD = 9.67

Min-Max = 28-65

$\bar{X} = 49.39$ SD = 9.20

Min-Max = 25-72

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ส่วนมากมีอายุระหว่าง 41-50 ปี เกษตรกรทั้งหมดอยู่ในวัยที่บรรลุนิติภาวะ และเกือบทั้งหมดอยู่ในวัยกลางคน ซึ่งเป็นวัยทำงาน สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังมีอำนาจในการตัดสินใจ เช่นเดียวกับครอบครัว วัฒนธรรม และมณฑล เหลืองวิไล (2535: 10) ได้ศึกษาบทบาทของเกษตรกรในการเลี้ยงโคนมพบว่า เกษตรกร

ผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดพัทลุงมีอายุเฉลี่ย 43 ปี ดังที่สมบุรณ์ ศาเลาชีวิน (2526: 41) ที่ระบุว่า วิทยาลัยกลาง เป็นวิทยาลัยที่นับตั้งแต่ 36-60 ปี วิทยาลัยนี้เป็นวิทยาลัยแห่งการมีครอบครัว ก่อร่างสร้างตัวมีบุตร สร้างฐานะ เป็นปึกแผ่น เป็นวิทยาลัยที่ต้องต่อสู้เพื่อตนเองและครอบครัว เพื่อให้เกิดความสุขและความมั่นคงในชีวิต มีเกษตรกรส่วนน้อยที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี เพราะในช่วงหลังมีการขยายตัวทางการศึกษาและมีทางเลือกเพิ่มมากขึ้น ทำให้กลุ่มคนเลือกทำการเกษตรลดลง

ระดับการศึกษา

ผลการวิจัยในตารางที่ 6 พบว่า เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเกือบสองในสาม (ร้อยละ 60.00) จบการศึกษามัธยมศึกษา รองลงมาร้อยละ 17.50 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 12.50 ไม่จบการศึกษามัธยมศึกษา และมีเพียงร้อยละ 2.50 จบการศึกษาระดับอนุปริญญา

สำหรับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมเกือบสามในสี่ (ร้อยละ 71.93) จบการศึกษามัธยมศึกษา รองลงมาร้อยละ 15.79 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 5.26 ไม่จบการศึกษามัธยมศึกษา และมีเพียงร้อยละ 1.76 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่า

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์การศึกษามัธยมศึกษา เนื่องจากเป็นลักษณะของสังคมชนบท จะประกอบอาชีพการเกษตร และจบการศึกษามัธยมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ และมีเพียงบางส่วนที่ไม่ได้รับการศึกษา จะเป็นกลุ่มเกษตรกรที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป (จากตารางที่ 5) ซึ่งในอดีตการกำหนดการศึกษามัธยมศึกษาไม่ได้ดำเนินการตรวจสอบเข้มงวดนัก และมีเกษตรกรจำนวนน้อยที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญาและสูงกว่า สอดคล้องกับการศึกษาของจิระชัย กาญจนพุดพิพงค์ (2533: 12) และเบญจพรรณ เอกะสิงห์ และคณะ (2540: 4) ที่พบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคใต้ในจังหวัดพัทลุง ส่วนใหญ่จบการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีเพียงส่วนน้อยที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และไม่ใช้บริการผสมเทียม ได้ให้เหตุผลว่า เนื่องจากมีพ่อพันธุ์ของตนเอง และมีเกษตรกรนิยมใช้พ่อพันธุ์ผสมจริงเพราะจะมีอัตราการผสมติดสูงกว่าการผสมเทียม

ตารางที่ 6 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	เกษตรกร			
	ใช้บริการผสมเทียม (n=40)		ไม่ใช้บริการผสมเทียม (n=114)	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่จบการศึกษาภาคบังคับ	5	12.50	6	5.26
จบการศึกษาภาคบังคับ	24	60.00	82	71.93
มัธยมต้น	7	17.50	13	11.40
มัธยมปลาย/ป.วช.	3	7.50	9	7.90
อนุปริญญา/ป.วส.	1	2.50	2	1.75
ปริญญาตรี	-	-	1	0.88
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-	1	0.88
รวม	40	100.00	114	100.00

แรงงานในการเลี้ยงปลุสตัว

ผลการวิจัยในตารางที่ 7 และตารางที่ 8 พบว่า เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม ทั้งหมดเป็นแรงงานในครอบครัว และมีเพียง 6 ราย เท่านั้นที่จ้างแรงงานเพิ่ม เกษตรกรสามในสี่ (ร้อยละ 75.00) มีแรงงานในครอบครัว 1 คน มีเพียงร้อยละ 25.00 มีแรงงาน 2 คน ส่วนเกษตรกรที่มีแรงงานจ้างจำนวน 6 รายนั้น สองในสาม (ร้อยละ 66.67) จ้างแรงงาน 2 คน มีเพียงหนึ่งในสาม (ร้อยละ 33.33) ที่จ้างแรงงาน 1 คน

สำหรับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม มีเพียง 10 ราย ที่จ้างแรงงานเพิ่ม โดยเกษตรกรประมาณสามในสี่ (ร้อยละ 74.56) มีการใช้แรงงานในครอบครัว 1 คน มีเพียงร้อยละ 1.75 ที่มีการใช้แรงงานในครอบครัวมากกว่า 4 คน ส่วนแรงงานจ้างนั้นเกือบสองในสาม (ร้อยละ 60.00) จ้างแรงงาน 1 คน และร้อยละ 40.00 มีการจ้างแรงงาน 2 คน

ตารางที่ 7 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามแรงงานในครอบครัวในการเลี้ยงปลุสัตัว

แรงงานในครอบครัว (คน)	เกษตรกร			
	ใช้บริการผสมเทียม (n=40)		ไม่ใช้บริการผสมเทียม (n=114)	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1	30	75.00	85	74.56
2	10	25.00	20	17.54
3	-	-	7	6.14
4 และมากกว่า	-	-	2	1.76
รวม	40	100.00	114	100.00

$\bar{X} = 1.25$ SD = 0.44

Min-Max = 1-2

$\bar{X} = 1.37$ SD = 0.76

Min-Max = 1-5

ตารางที่ 8 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามแรงงานจ้างในการเลี้ยงปลุสัตัว

แรงงานจ้าง (คน)	เกษตรกรที่จ้างแรงงาน			
	ใช้บริการผสมเทียม (n=6)		ไม่ใช้บริการผสมเทียม (n=10)	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1	2	33.33	6	60.00
2	4	66.67	4	40.00
รวม	6	100.00	10	100.00

$\bar{X} = 1.67$ SD = 0.52

Min-Max = 1-2

$\bar{X} = 1.40$ SD = 0.52

Min-Max = 1-2

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ใช้แรงงานในครอบครัวทั้งหมด เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย ซึ่งมีจำนวนปศุสัตว์ในครอบครองไม่มากนัก ใช้แรงงานภายในครอบครัวก็เพียงพอที่จะดูแลได้ แต่มีเกษตรกรเพียงส่วนน้อยที่จ้างแรงงานเพิ่ม เนื่องจากเกษตรกรเหล่านั้นมีจำนวนปศุสัตว์มาก (ตารางที่ 17) สอดคล้องกับจันทร์จรัส เรียวเดชะ (2539: 36) ที่กล่าวว่า การเลี้ยงสัตว์ประเภทโคนมหรือโคเนื้อนั้น ถ้าฟาร์มมีโคประมาณ 20-30 ตัว จะต้องอาศัยแรงงานจำนวน 3-4 คน จึงจะเหมาะสม และจะก่อให้เกิดผลผลิตที่คุ้มค่า ได้รับผลตอบแทนที่น่าพอใจ

ประสบการณ์การเลี้ยงปศุสัตว์

ผลการวิจัยในตารางที่ 9 พบว่า เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเกือบสามในสี่ (ร้อยละ 72.50) มีประสบการณ์การเลี้ยงปศุสัตว์ระหว่าง 4-6 ปี มีเพียงร้อยละ 7.50 เท่านั้นที่มีประสบการณ์การเลี้ยงปศุสัตว์มากกว่า 10 ปี โดยมีประสบการณ์เฉลี่ย 5.23 ปี ต่ำสุด 1 ปี และสูงสุด 15 ปี

สำหรับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 45.61) มีประสบการณ์การเลี้ยงปศุสัตว์ระหว่าง 4-6 ปี มีเพียงร้อยละ 13.16 ที่มีประสบการณ์การเลี้ยงปศุสัตว์มากกว่า 10 ปี โดยมีประสบการณ์เฉลี่ย 5.51 ปี ต่ำสุด 1 ปี และสูงสุด 20 ปี

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงปศุสัตว์ไม่มากนัก และเฉลี่ยใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เนื่องจากเป็นเกษตรกรรายใหม่ เพิ่งเริ่มต้นเลี้ยงปศุสัตว์ เกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมบางส่วนมีประสบการณ์การเลี้ยงปศุสัตว์มากกว่าเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม เนื่องจากใช้พ่อพันธุ์ผสมในการผลิตสัตว์เหมือนที่ปฏิบัติกันมาตั้งแต่อดีต และเห็นว่าได้ผลเป็นที่พอใจอยู่แล้วจึงไม่เปลี่ยนมาใช้วิธีการผสมเทียม

ตารางที่ 9 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามประสบการณ์การเลี้ยงปลุสสัตว์

ประสบการณ์ การเลี้ยงปลุสสัตว์ (ปี)	เกษตรกร			
	ใช้บริการผสมเทียม (n=40)		ไม่ใช้บริการผสมเทียม (n=114)	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1-3	5	12.50	29	25.44
4-6	29	72.50	52	45.61
7-9	3	7.50	18	15.79
10 และมากกว่า	3	7.50	15	13.16
รวม	40	100.00	114	100.00

$\bar{X} = 5.23$ SD = 2.47

Min-Max = 1-15

$\bar{X} = 5.51$ SD = 3.39

Min-Max = 1-20

ประสบการณ์การเข้าร่วมโครงการ

ผลการวิจัยในตารางที่ 10 พบว่า เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 95.00) เข้าร่วมโครงการมาแล้ว 3 ปี มีเพียงร้อยละ 5.00 เข้าร่วมโครงการมาแล้ว 2 ปี และร้อยละ 17.50 เข้าร่วมโครงการมาแล้ว 1 ปี

สำหรับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมมากกว่าสี่ในห้า (ร้อยละ 85.96) เข้าร่วมโครงการมาแล้ว 3 ปี ร้อยละ 14.04 เข้าร่วมโครงการมาแล้ว 2 ปี และร้อยละ 4.39 เข้าร่วมโครงการมาแล้ว 1 ปี

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ส่วนใหญ่เข้าร่วมโครงการมา 3 ปี พร้อมๆ กับการจัดตั้งหน่วยผสมเทียมขึ้นในอำเภอคลอง จังหวัดแพร่ และมีเกษตรกรบางรายที่สมัครเข้าร่วมโครงการในภายหลัง เนื่องจากเห็นว่าการเข้าร่วมโครงการสามารถช่วยพัฒนาปรับปรุงพันธุ์สัตว์ และจะได้รับประโยชน์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงสัตว์

ตารางที่ 10 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามประสบการณ์เข้าร่วมโครงการ

การเข้าร่วมโครงการ (ปี)	เกษตรกร			
	ใช้บริการผสมเทียม (n=40)		ไม่ใช้บริการผสมเทียม (n=114)	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1	7	17.50	5	4.39
2	2	5.00	17	14.91
3	31	77.50	92	80.70
รวม	40	100.00	114	100.00

$\bar{X} = 2.65$ SD = 0.77

Min-Max = 1-3

$\bar{X} = 2.76$ SD = 0.52

Min-Max = 1-3

ประสบการณ์การฝึกอบรม

ผลการวิจัยในตารางที่ 11 พบว่า เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมนั้นนับตั้งแต่เข้าร่วมโครงการ เกษตรกรได้รับการฝึกอบรมทุกราย โดยมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 37.50) ได้รับการฝึกอบรม 1 ครั้ง ได้รับการฝึกอบรมมากที่สุด จำนวน 4 ครั้ง จำนวนการฝึกอบรมเฉลี่ย 2.38 ครั้ง

สำหรับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม นับตั้งแต่เข้าร่วมโครงการเกษตรกรทั้งหมดได้รับการฝึกอบรมเช่นเดียวกัน โดยเกือบสามในสี่ (ร้อยละ 74.56) ได้รับการฝึกอบรม 1 ครั้ง และได้รับการฝึกอบรมมากที่สุด จำนวน 3 ครั้ง จำนวนการฝึกอบรมเฉลี่ย 1.32 ครั้ง

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มทั้งหมดมีประสบการณ์ในการฝึกอบรม และส่วนมากมีประสบการณ์ในการฝึกอบรม 1 ครั้ง เนื่องจากวิธีการดำเนินงานของโครงการเข้าพนักงานสัตวบาลต้องจัดอบรมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการผสมเทียมเมื่อเกษตรกรสมัครเป็นสมาชิก เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมมีประสบการณ์การอบรมมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม เนื่องจากเห็นว่าจะได้รับความรู้ เทคนิคต่างๆ สามารถนำไปใช้ในฟาร์มของตนเอง ทำให้เกิดความเชี่ยวชาญ และมั่นใจในการเลี้ยงปศุสัตว์มากขึ้น สอดคล้องกับฐิระ ประवालพฤกษ์ (3538: 2) ที่กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการเพิ่มสมรรถภาพของบุคคลอย่างหนึ่งในการ

พัฒนาบุคคล เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานเฉพาะทางที่อยู่ในความรับผิดชอบหรืองานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ และเกิดผลตามที่ตั้งเป้าหมายไว้อย่างมีคุณภาพ

ตารางที่ 11 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามประสบการณ์การฝึกอบรม

ประสบการณ์ การฝึกอบรม (ครั้ง)	เกษตรกร			
	ใช้บริการผสมเทียม (n=40)		ไม่ใช้บริการผสมเทียม (n=114)	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1	15	37.50	85	74.56
2	6	15.00	21	18.42
3	8	20.00	8	7.02
4	11	27.50	-	-
รวม	40	100.00	114	100.00
$\bar{X} = 2.38$		$SD = 1.25$	$\bar{X} = 1.32$	
Min-Max = 1-4			Min-Max = 1-3	

สถานภาพทางเศรษฐกิจ

รายได้จากการเลี้ยงปลุสตัว

ผลการวิจัยในตารางที่ 12 พบว่า เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 55.50) มีรายได้จากการเลี้ยงปลุสตัวไม่เกิน 30,000 บาทต่อปี และร้อยละ 22.50 มีรายได้จากการเลี้ยงปลุสตัวมากกว่า 100,000 บาท โดยรายได้จากการเลี้ยงปลุสตัวเฉลี่ย 57,300.00 บาทต่อปี รายได้จากการเลี้ยงปลุสตัวสูงสุดคือ 300,000 บาทต่อปี และต่ำสุดคือ 0 บาทต่อปี

สำหรับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมเกือบสามในสี่ (ร้อยละ 73.69) มีรายได้จากการเลี้ยงปลุสตัวไม่เกิน 30,000 บาทต่อปี และร้อยละ 8.77 มีรายได้จากการเลี้ยงปลุสตัวมากกว่า

100,000 บาท โดยรายได้จากการเลี้ยงปลุสสัตว์เฉลี่ย 65,900.80 บาทต่อปี รายได้จากการเลี้ยงปลุสสัตว์สูงสุดคือ 350,000 บาทต่อปี และต่ำสุดคือ 0 บาทต่อปี

ตารางที่ 12 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามรายได้จากการเลี้ยงปลุสสัตว์

รายได้ (บาท)	เกษตรกร			
	ใช้บริการผสมเทียม (n=40)		ไม่ใช้บริการผสมเทียม (n=114)	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
10,000 และน้อยกว่า	3	7.50	30	26.32
10,001-20,000	9	22.50	37	32.46
20,001-30,000	10	25.50	17	14.91
30,001-40,000	5	12.50	10	8.77
40,001-50,000	3	7.50	3	2.63
50,001-60,000	1	2.50	5	4.39
60,001-70,000	-	-	2	1.75
70,001-80,000	-	-	-	-
80,001-90,000	-	-	-	-
90,001-100,000	-	-	-	-
100,001 และมากกว่า	9	22.50	10	8.70
รวม	40	100.00	114	100.00

$$\bar{X} = 57,300.00$$

$$SD = 68,085.62$$

$$\text{Min-Max} = 0-300,000$$

$$\bar{X} = 37,710.53$$

$$SD = 65,900.80$$

$$\text{Min-Max} = 0-350,000$$

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีรายได้จากการเลี้ยงปลุสสัตว์ไม่มากนัก ซึ่งเมื่อพิจารณาจากรายได้เฉลี่ยไม่น่าเพียงพอต่อการใช้จ่ายในครอบครัว ทั้งนี้เพราะเกษตรกรบางรายเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริม และเพิ่งเริ่มต้นเลี้ยงโค (ตารางที่ 24) จึงทำให้ยังไม่

รายได้ ดังที่สรรพ ฐมาสาร (2544: 171) กล่าวว่า การคิดผลตอบแทนในระยะ 3 ปีแรก เกษตรกรผู้เลี้ยงจะขาดทุน เพราะเกษตรกรจะต้องลงทุนเป็นปัจจัยคงที่เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นผู้เลี้ยงโคและผู้เกี่ยวข้องต้องทำความเข้าใจในจุดนี้ก่อน เพราะการเลี้ยงสัตว์ไม่เหมือนการปลูกพืช กล่าวคือไม่ได้ทำทั้งหมดเป็นฤดูกาลไปแล้วหมดกัน โดยคิดกำไรขาดทุนกันตัดตอนไปเลย แต่การเลี้ยงสัตว์เป็นการสืบทอดลูกหลานเหลนกันไป พืชไม่เคลื่อนที่ไปไหน แต่สัตว์ไม่หยุดอยู่กับที่ เพราะสัตว์จะเคลื่อนย้ายตัวหาอาหารกินไปเรื่อยๆ เพราะฉะนั้น การเลี้ยงโคเนื้อต้องใช้เวลาในการรอคอยผลตอบแทนเมื่อเทียบกับปศุสัตว์อื่นๆ ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมากกว่ารายได้เฉลี่ย เกิดจากความแตกต่างของข้อมูลรายได้ที่เกษตรกรได้รับ เนื่องจากเกษตรกรเกือบทั้งหมดเลี้ยงโคเนื้อ ซึ่งมีรายได้น้อยและบางรายยังไม่มีรายได้จากการเลี้ยงปศุสัตว์ ส่วนเกษตรกรที่เลี้ยงโคนมมีจำนวนน้อย ซึ่งมีรายได้สูงถึง 300,000 บาทต่อปี สำหรับเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม และ 350,000 บาทต่อปี สำหรับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม ข้อมูลรายได้จึงสุดโต่ง และทำให้ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงกว่าค่ารายได้เฉลี่ยเป็นจำนวนมาก

สถานภาพทางสังคม

การติดต่อกับเจ้าพนักงานสัตวบาล

ผลการวิจัยในตารางที่ 13 และตารางที่ 14 พบว่า เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมทั้งหมด (ร้อยละ 100.00) มีการติดต่อพบปะกับเจ้าพนักงานสัตวบาล โดยเกษตรกรสองในห้า (ร้อยละ 40.00) ติดต่อกับเจ้าพนักงานสัตวบาลระหว่าง 4-6 ครั้งต่อปี มีเกษตรกรร้อยละ 27.50 ติดต่อกับเจ้าพนักงานสัตวบาลปีละ 10 ครั้งขึ้นไป และมีการติดต่อกับเจ้าพนักงานสัตวบาลเฉลี่ย 6.93 ครั้งต่อปี

สำหรับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 92.11) มีการติดต่อกับเจ้าพนักงานสัตวบาล มีเพียง 9 ราย หรือร้อยละ 7.89 ที่ไม่เคยติดต่อกับเจ้าพนักงานสัตวบาลเลย โดยเกษตรกรที่มีการติดต่อกับเจ้าพนักงานสัตวบาลเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 43.81) มีการติดต่อกับเจ้าพนักงานสัตวบาลระหว่าง 4-6 ครั้งต่อปี มีเกษตรกรเพียงร้อยละ 4.76 ที่ติดต่อกับเจ้าพนักงานสัตวบาลปีละ 10 ครั้งขึ้นไป และมีการติดต่อกับเจ้าพนักงานสัตวบาลเฉลี่ย 4.15 ครั้งต่อปี

ตารางที่ 13 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามการติดต่อกับเจ้าพนักงานสัตวบาล

การติดต่อกับ เจ้าพนักงานสัตวบาล	เกษตรกร			
	ใช้บริการผสมเทียม (n=40)		ไม่ใช้บริการผสมเทียม (n=114)	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่เคย	-	-	9	7.89
เคย	40	100.00	105	92.11
รวม	40	100.00	114	100.00

ตารางที่ 14 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามจำนวนครั้งในการติดต่อกับเจ้าพนักงานสัตวบาล

จำนวนครั้งในการติด ต่อกับเจ้าพนักงาน สัตวบาล (ครั้ง/ปี)	เกษตรกร			
	ใช้บริการผสมเทียม (n=40)		ไม่ใช้บริการผสมเทียม (n=105)	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1-3	9	22.50	45	42.86
4-6	16	40.00	46	43.81
7-9	4	10.00	9	8.57
10 และมากกว่า	11	27.50	5	4.76
รวม	40	100.00	105	100.00

$$\bar{X} = 6.93 \quad SD = 4.16$$

$$\text{Min-Max} = 1-20$$

$$\bar{X} = 4.15 \quad SD = 2.50$$

$$\text{Min-Max} = 1-15$$

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มนั้น ส่วนใหญ่มีการติดต่อกับเจ้าพนักงานสัตวบาล ซึ่งมีทั้งการติดต่อเมื่อต้องการใช้บริการผสมเทียม หรือเพื่อดูแลรักษาสัตว์ที่ป่วย รวมทั้งการพบปะ พูดคุย ปรึกษาในเรื่องต่างๆ ทำให้ผลการวิจัยในตารางที่ 13 และตารางที่ 15 พบว่าจำนวนเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเคยติดต่อกับเจ้าพนักงานสัตวบาลมากกว่าจำนวนเกษตรกรที่รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการผสมเทียมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมมีการติดต่อ พบปะกับเจ้าพนักงานสัตวบาลโดยเฉลี่ยมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม และเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีจำนวนครั้งเฉลี่ยค่อนข้างน้อย เนื่องจากเกษตรกรไม่มีเวลาว่างจากการประกอบอาชีพมากนัก จึงไม่สามารถติดต่อกับเจ้าพนักงานสัตวบาลได้บ่อยครั้ง จะติดต่อกับเจ้าพนักงานสัตวบาลก็ต่อเมื่อเกษตรกรไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในฟาร์มของตนเองได้ ประกอบกับเจ้าพนักงานสัตวบาลมีน้อย ต้องรับผิดชอบงานในขอบข่ายที่กว้างเกินไป จึงไม่สามารถออกเยี่ยมเยียนสมาชิกผู้เลี้ยงปศุสัตว์ได้ทั่วถึงและบ่อยครั้ง จากสาเหตุนี้จึงอาจส่งผลกระทบต่อเกษตรกรไม่มีความเข้าใจที่ถูกต้องในการพัฒนาอาชีพการเลี้ยงสัตว์ จึงละเลยไม่ให้ความสนใจที่จะนำวิธีการผสมเทียมไปปรับปรุงพันธุ์สัตว์ในฝูง

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการผสมเทียม

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของเกษตรกรนั้นสามารถเลือกการรับรู้ข่าวสารการผสมเทียมได้มากกว่า 1 วิธี ผลการวิจัยในตารางที่ 15 พบว่า เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 95.00) รับรู้ข่าวสารการผสมเทียมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ รองลงมาร้อยละ 70.00 รับรู้ข่าวสารการผสมเทียมจากเกษตรกรอาสาสมัคร และมีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 10.00 รับรู้ข่าวสารการผสมเทียมจากโทรทัศน์

สำหรับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมเกือบทั้งหมด(ร้อยละ 95.61) รับรู้ข่าวสารการผสมเทียมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ รองลงมาร้อยละ 78.07 รับรู้ข่าวสารการผสมเทียมจากเกษตรกรอาสาสมัคร และมีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 9.65 รับรู้ข่าวสารการผสมเทียมจากโทรทัศน์

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผสมเทียม ซึ่งส่วนใหญ่มาจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการผสมเทียม คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งรวมถึงเจ้าพนักงานสัตวบาล เกษตรกรอาสาสมัคร เพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นกลุ่มที่ศึกษาและสนใจในเรื่องปศุสัตว์เช่นเดียวกัน จากตารางที่ 15 มีเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ของรัฐมากกว่าจำนวนเกษตรกรที่เคยติดต่อกับเจ้าพนักงานสัตวบาล เนื่องจากเกษตรกรกลุ่มนี้ไม่ใช้บริการผสมเทียมจึงมีโอกาสนี้จะได้ติดต่อกับเจ้าพนักงานสัตวบาลน้อยกว่ากลุ่มที่ใช้บริการผสมเทียม ดังนั้น การติดต่อกับเจ้าหน้าที่จึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ประกอบอาชีพ

การเลี้ยงปลุสสัตว์ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีไปสู่เกษตรกรในเชิงปฏิบัติ และนำข่าวสารใหม่ๆ ไปสู่เกษตรกรเสมอ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการส่งเสริมแบบรายบุคคลที่มีผลต่อการยอมรับปฏิบัติ ซึ่งบุญสม วราเอกศิริ (2539: 50) กล่าวว่า การส่งเสริมแบบรายบุคคลจะทำให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมคัดสรรใจแนะนำสิ่งใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้รับการส่งเสริมจริงๆ และสำคัญกับสิ่งเดิมที่เขาเหล่านี้มีอยู่ด้วย

ตารางที่ 15 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผสมเทียม

การรับรู้ข่าวสาร เกี่ยวกับการ ผสมเทียม	เกษตรกร			
	ใช้บริการผสมเทียม (n=40)		ไม่ใช้บริการผสมเทียม (n=114)	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เจ้าหน้าที่ของรัฐ	38	95.00	109	95.61
เกษตรกรอาสาสมัคร	28	70.00	89	78.07
เพื่อนบ้าน	24	60.00	35	30.70
เอกสาร สิ่งพิมพ์	13	32.50	59	51.75
วิทยุ	12	30.00	46	40.35
โทรทัศน์	4	10.00	11	9.65

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ลักษณะของการทำปศุสัตว์

ประเภทของปศุสัตว์

ผลการวิจัยในตารางที่ 16 พบว่า เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเลียงโคอย่างเดียว ไม่มีเกษตรกรที่เลี้ยงโคกับกระบือ และไม่มีเกษตรกรรายใดที่เลี้ยงกระบือเพียงอย่างเดียว ในขณะที่เกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม เกือบทั้งหมด (ร้อยละ 96.49) เลี้ยงโคเพียงอย่างเดียว ส่วนเกษตรกรที่เหลือ ร้อยละ 3.51 มีการเลี้ยงทั้งโคและกระบือ

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม เกือบทั้งหมดนิยมเลี้ยงโคอย่างเดียว มีเพียงบางส่วนที่เลี้ยงกระบือร่วมด้วย โดยเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลระบุว่า สาเหตุที่ไม่เลี้ยงกระบือเนื่องจากว่ากระบือนิยมเลี้ยงเพื่อใช้แรงงานในฟาร์มเฉพาะอย่างยิ่งการไถนา แต่ปัจจุบันมีการใช้เครื่องจักรกลในการทำการเกษตรทดแทนแรงงานสัตว์เพราะสะดวกและรวดเร็วกว่า นอกจากนี้การเลี้ยงกระบือยังดูแลลำบาก เนื่องจากอาจเกิดอันตรายจากความดุร้ายของกระบือ และกระบือมักจะทำให้พื้นที่เลี้ยงสัตว์เสียหาย โดยกระบือจะแช่ปลัก ซึ่งจะทำให้พื้นที่เป็นหลุมบ่อ สอดคล้องกับเอี่ยม ทองดี (2540: 132-133) ที่กล่าวว่า การใช้แรงงานควายในไร่นามีข้อจำกัดมาก ขณะที่เครื่องจักรกลทำงานได้ปริมาณและประสิทธิภาพสูงกว่า สามารถทำงานได้ตลอดทั้งวันและทำงานได้รวดเร็วทันใจผู้ใช้ ยิ่งในปัจจุบันพื้นที่เลี้ยงดูกระบือแคบลงทำให้เกิดความยุ่งยากมากขึ้น ขณะที่เครื่องจักรกลจะใช้เมื่อใดก็ได้ เลิกใช้ก็ไม่ต้องเฝ้าดูแล จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ชาวนารับเอาเครื่องมือสมัยใหม่มาใช้แทนแรงงานกระบือในไร่นา

ตารางที่ 16 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามประเภทของปศุสัตว์

ประเภทปศุสัตว์	เกษตรกร			
	ใช้บริการผสมเทียม (n=40)		ไม่ใช้บริการผสมเทียม (n=114)	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
โค	40	100.00	110	96.49
โคและกระบือ	-	-	4	3.51
รวม	40	100.00	114	100.00

จำนวนปลูสัตว์

ผลการวิจัยในตารางที่ 17 พบว่า เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 42.50) มีจำนวนโคระหว่าง 5-14 ตัว เกษตรกรที่มีโคมากที่สุด จำนวน 42 ตัว และน้อยที่สุดจำนวน 4 ตัว จำนวนตัวเฉลี่ย 17 ตัว

สำหรับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 37.27) มีจำนวนโคระหว่าง 5-14 ตัว เกษตรกรมีโคมากที่สุด จำนวน 163 ตัว และน้อยที่สุดจำนวน 3 ตัว จำนวนตัวเฉลี่ย 20 ตัว ส่วนเกษตรกรที่เลี้ยงโคและกระบือ มีจำนวนระหว่าง 14-19 ตัว

ตารางที่ 17 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามจำนวนปลูสัตว์

ประเภทปลูสัตว์ (ตัว)	เกษตรกร			
	ใช้บริการผสมเทียม (n=40)		ไม่ใช้บริการผสมเทียม (n=114)	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
โค	(n=40)		(n=110)	
ต่ำกว่า 5	1	2.50	6	5.46
5-14	17	42.50	41	37.27
15-24	16	40.00	34	30.91
25-34	5	12.50	20	18.18
35-44	1	2.50	7	6.37
45 และมากกว่า	-	-	2	1.81
	$\bar{X} = 17.10$	$SD = 8.12$	$\bar{X} = 19.85$	$SD = 19.43$
	Min-Max = 4-42		Min-Max = 3-163	
โคและกระบือ			(n=4)	
5-14	-	-	2	50.00
15-24	-	-	2	50.00
			$\bar{X} = 16.50$	$SD = 2.08$
			Min-Max = 14-19	

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ส่วนใหญ่ เลี้ยงเป็นฟาร์มขนาดเล็ก ดังที่กรมปศุสัตว์ ได้แบ่งขนาดฟาร์ม โดยฟาร์มขนาดเล็ก มีจำนวนปศุสัตว์ไม่เกิน 30 ตัว ซึ่งเกษตรกรจะเลี้ยงปศุสัตว์ในจำนวนพอเหมาะพอควร ตามกำลังความสามารถเท่าที่ครอบครัวจะเลี้ยงดูได้ เนื่องจากเกษตรกรทั้งหมดใช้แรงงานในครอบครัว มีจำนวนน้อยมากที่จ้างแรงงานเพิ่ม (ตารางที่ 7) ส่วนเกษตรกรไม่ใช้บริการผสมเทียมกระบือ เพราะสังเกตอาการเป็นสัดได้ยาก กระบือจะไม่แสดงอาการชัดเจนเหมือนโค และมักเป็นสัดในเวลากลางคืน เกษตรกรที่มีจำนวนปศุสัตว์น้อยกว่า 5 ตัว เนื่องจากการจำหน่ายออกไปหลังจากสมัครเข้าร่วมโครงการ

ประเภทของโค

ผลการวิจัยในตารางที่ 18 พบว่า เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมมากกว่าสามในสี่ (ร้อยละ 77.50) เลี้ยงโคเนื้อเพียงอย่างเดียว มีร้อยละ 22.50 ที่เลี้ยงโคนม และไม่มีเกษตรกรรายใดที่เลี้ยงทั้งโคเนื้อและโคนม

สำหรับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 92.98) เลี้ยงโคเนื้อเพียงอย่างเดียว มีเกษตรกรที่เลี้ยงโคนมเพียงร้อยละ 3.51 และที่เหลืออีกจำนวนเท่าๆ กันมีการเลี้ยงทั้งโคเนื้อและโคนม

ตารางที่ 18 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามประเภทของโค

ประเภทโค (ตัว)	เกษตรกร			
	ใช้บริการผสมเทียม (n=40)		ไม่ใช้บริการผสมเทียม (n=114)	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
โคเนื้อ	31	77.50	106	92.98
โคนม	9	22.50	4	3.51
โคเนื้อและโคนม	-	-	4	3.51
รวม	40	100.00	114	100.00

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มนั้น เกือบทั้งหมดเลี้ยงโคเนื้อ เนื่องจากโดยธรรมชาติแล้วโคเนื้อเลี้ยงง่ายกว่าโคนม และการเลี้ยงโคเนื้อมีต้นทุนการผลิตต่ำกว่าโคนม

การเลี้ยงโคนมต้องอาศัยความเอาใจใส่ในทุกๆ ด้าน และยังต้องคำนึงถึงแหล่งรับซื้อน้ำนมอีกด้วย ดังที่จันทร์จรัส เรียวเดชะ (2542: 46) กล่าวว่า การเลี้ยงโคนมต้องอาศัยความเอาใจใส่และใช้วิทยาการต่างๆ มาสนับสนุนในการผลิตค่อนข้างมาก และยังประสบปัญหาอื่นๆ อีก ได้แก่ ตลาดรับซื้อน้ำนมดิบ การกีดกันของน้ำนมดิบ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม เนื่องจากเกษตรกรมีอุปกรณ์ในการผสมเทียมและมีบุคคลที่มีความสามารถในการผสมเทียมได้เอง ส่วนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ได้ให้เหตุผลว่า การเลี้ยงโคนมทำให้มีรายได้หมุนเวียนรายเดือนและสม่ำเสมอ

จำนวนโค

ผลการวิจัยในตารางที่ 19 พบว่า เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมมากกว่าสามในสี่ (ร้อยละ 77.42) มีการเลี้ยงโคเนื้อระหว่าง 5-24 ตัว เกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อมากที่สุด มีจำนวน 42 ตัว และน้อยที่สุดมีจำนวน 4 ตัว มีจำนวนโคเนื้อเฉลี่ย 17 ตัว ส่วนเกษตรกรที่เลี้ยงโคนมเพียงอย่างเดียวมีจำนวนมากกว่าสามในสี่ (ร้อยละ 77.78) ของผู้เลี้ยงโคนมทำการเลี้ยงโคนมระหว่าง 5-14 ตัว เลี้ยงโคนมมากที่สุด 24 ตัว และน้อยที่สุด 7 ตัว เฉลี่ย 13 ตัว

สำหรับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมปรากฏว่าเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 41.51) เลี้ยงโคเนื้อ ระหว่าง 5-14 ตัว เกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อมากที่สุด 163 ตัว และน้อยที่สุด 3 ตัว เฉลี่ย 19 ตัว ส่วนเกษตรกรที่เลี้ยงโคนมเพียงอย่างเดียวจะเห็นได้ว่าสามในสี่ (ร้อยละ 75.00) เลี้ยงโคนมระหว่าง 15-24 ตัว มากที่สุด 24 ตัว และน้อยที่สุด 14 ตัว เฉลี่ย 20 ตัว สำหรับเกษตรกรที่เลี้ยงทั้งโคเนื้อและโคนม มีจำนวนโครวมทั้งหมด 20-32 ตัว

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ส่วนมากเลี้ยงโคเนื้อระหว่าง 5-24 ตัว ซึ่งจะเลี้ยงไว้ในจำนวนพอเหมาะพอควร ตามกำลังความสามารถเท่าที่ครอบครัวจะเลี้ยงดูได้ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้แรงงานในครอบครัว มีจำนวนน้อยมากที่จ้างแรงงานเพิ่ม (ตารางที่ 7) ถือได้ว่าเป็นเกษตรกรรายย่อย สอดคล้องกับคณาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2536: 157) ที่กล่าวว่าเกษตรกรรายย่อยจะเลี้ยงโคเพื่อที่จะใช้เป็นแรงงาน หรือโคออมสิน เมื่อมีงานหรือเทศกาลที่จำเป็นต้องใช้เงินจึงจำหน่ายออกไป ส่วนเกษตรกรที่มีโคเนื้อจำนวนมากไม่ใช้บริการผสมเทียมเนื่องจากใช้พ่อพันธุ์คัมฝูง เพราะไม่สะดวกในการสังเกตอาการเป็นสัด ส่วนเกษตรกรที่เลี้ยงโคนมจัดเป็นฟาร์มขนาดเล็ก ดังที่ อสค.ได้แบ่งการบริหารจัดการฟาร์ม โดยฟาร์มขนาดเล็กมีโคนมไม่เกิน 30 ตัว เกษตรกรได้ให้เหตุผลว่าการเลี้ยงโคนมต้องลงทุนค่อนข้างสูง ทั้งต้องจัดหาอุปกรณ์ในการผลิตน้ำนม จึงไม่มีเงินทุนเพียงพอที่จะเลี้ยงเป็นฟาร์มขนาดใหญ่ได้

ตารางที่ 19 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามจำนวนของโค

จำนวนโค (ตัว)	เกษตรกร			
	ใช้บริการผสมเทียม (n=40)		ไม่ใช้บริการผสมเทียม (n=110)	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
โคเนื้อ	(n=31)		(n=106)	
ต่ำกว่า 5	1	3.23	6	5.66
5-14	12	38.71	44	41.51
15-24	12	38.71	29	27.36
25-34	5	16.12	17	16.04
35-44	1	3.23	8	7.55
45 และมากกว่า	-	-	2	1.88
	$\bar{X} = 17.35$ SD = 8.85		$\bar{X} = 19.25$ SD = 19.25	
	Min-Max = 4-42		Min-Max = 3-163	
โคนม	(n=9)		(n=4)	
5-14	7	77.78	1	25.00
15-24	2	22.22	3	75.00
	$\bar{X} = 13.22$ SD = 4.99		$\bar{X} = 20.00$ SD = 4.32	
	Min-Max = 7-24		Min-Max = 14-24	
โคเนื้อและโคนม			(n=4)	
15-24	-	-	2	50.00
25-34	-	-	2	50.00
			$\bar{X} = 26.00$ SD = 5.48	
			Min-Max = 20-32	

พันธุ์โค

เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับโคเนื้อในตารางที่ 20 ได้ระบุว่าเลี้ยงโคเนื้อหลายพันธุ์ โดยเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมที่เลี้ยงโคเนื้อเกือบสองในสาม (ร้อยละ 61.74) เลี้ยงโคเนื้อพันธุ์พื้นเมือง มากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 35.48) เลี้ยงโคเนื้อลูกผสมอเมริกันบราห์มัน และมีเพียงร้อยละ 25.81 เลี้ยงโคเนื้อลูกผสมอินดูบราซิล ส่วนเกษตรกรที่เลี้ยงโคนมทั้งหมดเลี้ยงโคนมลูกผสมโฮลสไตน์ฟรีเซียน

สำหรับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมที่เลี้ยงโคเนื้อเกือบสองในสาม (ร้อยละ 63.64) เลี้ยงโคเนื้อพันธุ์พื้นเมือง มากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 39.09) เลี้ยงโคเนื้อลูกผสมอเมริกันบราห์มัน และร้อยละ 18.18 เลี้ยงโคเนื้อลูกผสมอินดูบราซิล และร้อยละ 4.55 เลี้ยงโคเนื้อลูกผสมชาโรเลย์ ส่วนเกษตรกรที่เลี้ยงโคนมทั้งหมดเลี้ยงลูกโคนมผสมโฮลสไตน์ฟรีเซียน เช่นเดียวกับเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม

ตารางที่ 20 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามพันธุ์โค

พันธุ์	เกษตรกร			
	ใช้บริการผสมเทียม (n=40)		ไม่ใช้บริการผสมเทียม (n=114)	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
โคเนื้อ	(n=31)		(n=110)	
ลูกผสมอเมริกันบราห์มัน	11	35.48	43	39.09
ลูกผสมชาโรเลย์	-	-	5	4.55
ลูกผสมอินดูบราซิล	8	25.81	20	18.18
พื้นเมือง	21	61.74	70	63.64
โคนม	(n=9)		(n=8)	
ลูกผสมโฮลสไตน์ฟรีเซียน	9	100.00	8	100.00

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มนั้น ส่วนใหญ่เลี้ยงโคเนื้อพันธุ์พื้นเมือง เพราะสามารถเลี้ยงโดยไม่ต้องใช้ปัจจัยในการผลิตสูงมากนัก เหมาะกับสภาพภูมิอากาศในประเทศ ส่วนเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม เนื่องจากใช้ลูกผสมชาโรเลย์และฮินดูบราซิลผสมจริง รวมทั้งมีเกษตรกรบางรายจัดซื้อน้ำเชื้อและผสมเทียมเอง ส่วนเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมที่เลี้ยงลูกผสมฮินดูบราซิลก็ต้องจัดซื้อน้ำเชื้อเองเนื่องจากกรมปศุสัตว์ไม่มีบริการ แต่ใช้บริการจากเจ้าพนักงานสัตวบาล ส่วนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมทั้งหมดเลี้ยงโคลูกผสมโฮลสไตน์ฟรีเชียน เนื่องจากสามารถปรับตัวและสามารถให้ผลตอบแทนได้มากกว่า เพราะการเลี้ยงโคนมพันธุ์แท้ต้องมีประสบการณ์ ต้องใช้เวลาในการดูแลมาก และกินอาหารมากทั้งอาหารข้นและอาหารหยาบจึงจะให้น้ำนมสูง เช่นเดียวกับการศึกษาของเบญจพรรณ เอกะสิงห์ และคณะ (2540: 1) ที่พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมนิยมเลี้ยงโคนมลูกผสมพันธุ์โฮลสไตน์ฟรีเชียนสายเลือดประมาณ 75 เปอร์เซนต์

วิธีการเลี้ยงปศุสัตว์

เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลสามารถเลือกวิธีการเลี้ยงปศุสัตว์ได้มากกว่า 1 วิธี ผลการวิจัยในตารางที่ 21 จึงพบว่าเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมที่เลี้ยงโคเนื้อเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 90.32) เลี้ยงปล่อยทุ่งหญ้า มีเพียงร้อยละ 32.26 เลี้ยงปล่อยโรงเรือน ส่วนเกษตรกรที่เลี้ยงโคนมร้อยละ 55.56 เลี้ยงปล่อยทุ่งหญ้า และยืมโรงซึ่งมีจำนวนเท่ากัน มีเพียงร้อยละ 44.44 เลี้ยงปล่อยโรงเรือน

สำหรับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมที่เลี้ยงโคเนื้อเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98.18) เลี้ยงปล่อยทุ่งหญ้า มีเพียงร้อยละ 55.45 เลี้ยงปล่อยโรงเรือน ส่วนเกษตรกรที่เลี้ยงโคนมร้อยละ 75.00 เลี้ยงปล่อยทุ่งหญ้า ร้อยละ 62.50 เลี้ยงยืมโรง และร้อยละ 37.50 เลี้ยงปล่อยโรงเรือน

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มที่เลี้ยงโคเนื้อส่วนใหญ่จะเลี้ยงปล่อยทุ่งหญ้า เนื่องจากไม่มีแรงงานมากพอที่จะคัดยาสดให้กิน เพราะเกษตรกรทั้งหมดใช้แรงงานในครอบครัวเป็นแรงงานหลัก (ตารางที่ 7) จึงมักไล่ด่อนไปตามทุ่งหญ้าตามที่สาธารณะ และบริเวณพื้นที่ทำการเกษตรที่ปล่อยให้ว่างเปล่าในบางช่วง เพราะสามารถลดต้นทุนในการเลี้ยงได้ เกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อปล่อยโรงเรือน เป็นเกษตรกรที่มีแปลงหญ้า โดยจะคัดยาสดมาให้ ส่วนเกษตรกรที่เลี้ยงโคนมปล่อยทุ่งหญ้าและปล่อยในโรงเรือน เนื่องจากสามารถลดจำนวนแรงงานในการดูแล และลดต้นทุนในการก่อสร้างโรงเรือน

ตารางที่ 21 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามวิธีการเลี้ยงปลุสตัว

วิธีการเลี้ยงโค	เกษตรกร			
	ใช้บริการผสมเทียม (n=40)		ไม่ใช้บริการผสมเทียม (n=114)	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
โคเนื้อ	(n=31)		(n=110)	
ปล่อยทุ่งหญ้า	28	90.32	108	98.18
ปล่อยโรงเรือน	10	32.26	61	55.45
โคนม	(n=9)		(n=8)	
ปล่อยทุ่งหญ้า	5	55.56	6	75.00
ยืนโรง	5	55.56	5	62.50
ปล่อยโรงเรือน	4	44.44	3	37.50

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

อาหารหยาบ

เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลใช้อาหารหยาบเลี้ยงปลุสตัวมากกว่า 1 ชนิด ดังแสดงในตารางที่ 22 โดยพบว่าเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมที่เลี้ยงโคเนื้อนั้นนอกจากจะให้หญ้าสดแล้ว เกษตรกรมากกว่าสองในสาม (ร้อยละ 67.74) ให้หญ้าแห้ง และร้อยละ 25.81 ให้หญ้าหมัก รวมทั้งมีการให้ต้นข้าวโพดและฟางข้าวเหลืออีกด้วย ส่วนเกษตรกรที่เลี้ยงโคนมนอกจากจะให้หญ้าสดแล้ว ยังมีเกษตรกรมากกว่าสามในสี่ (ร้อยละ 77.78) ให้หญ้าแห้งด้วยเช่นกัน

สำหรับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมที่เลี้ยงโคเนื้อ นอกจากจะให้หญ้าสดแล้ว เกษตรกรมากกว่าสี่ในห้า (ร้อยละ 83.64) ให้หญ้าแห้ง และมีเพียงร้อยละ 20.00 ให้หญ้าหมัก นอกจากนั้นมีการให้ต้นข้าวโพดและฟางข้าวเหลืออีกด้วย ส่วนเกษตรกรที่เลี้ยงโคนมนอกจากจะให้หญ้าสดแล้ว พบว่าเกษตรกรสามในสี่ (ร้อยละ 75.00) ให้หญ้าแห้งเช่นกัน

ตารางที่ 22 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามอาหารหยาบ

อาหารหยาบ	เกษตรกร			
	ใช้บริการผสมเทียม (n=40)		ไม่ใช้บริการผสมเทียม (n=114)	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
โคเนื้อ	(n=31)		(n=110)	
หญ้าสด	31	100.00	110	100.00
หญ้าแห้ง	21	67.74	92	83.64
หญ้าหมัก	8	25.81	22	20.00
ต้นข้าวโพด	2	6.45	13	11.82
ฟางข้าว	-	-	9	8.18
ฟางถั่วเหลือง	1	3.23	1	0.91
โคนม	(n=9)		(n=8)	
หญ้าสด	9	100.00	8	100.00
หญ้าแห้ง	7	77.78	6	75.00
หญ้าหมัก	-	-	-	-
ต้นข้าวโพด	-	-	-	-
ฟางข้าว	-	-	-	-

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการให้อาหารหยาบแก่โคนอนั้น เกษตรกรทั้งหมดให้อาหารหยาบในรูปของการใช้หญ้าสดเป็นหลัก รองลงมาได้แก่การให้หญ้าแห้งและหญ้าหมัก มีบางส่วนใช้ผลพลอยได้จากการเกษตร ได้แก่ ต้นข้าวโพด และฟางข้าว ในขณะที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจะใช้เพียงหญ้าสดและหญ้าแห้งเท่านั้น เกษตรกรที่เลี้ยงโคนเนื้อส่วนใหญ่จะให้หญ้าแห้งเนื่องจากหญ้าแห้งทำได้สะดวกและเร็วกว่าหญ้าหมัก นำไปให้สัตว์ได้สะดวกกว่า ส่วนการทำหญ้าหมักจะมีขั้นตอนการทำยุ่งยาก สอดคล้องกับสุชาติ ชัยวรกุล (ม.ป.ป.: 104) ที่กล่าวว่า การทำหญ้าหมักต้องสิ้นเปลืองเงินในการสร้างบ่อ หญ้าหมักจะทำลายหรือกั๊กกร่อนภาชนะที่เป็นโลหะ

มักจะเกิดเชื้อราหรือเสียได้ง่ายกว่าหญ้าแห้งโดยเฉพาะเมื่อเปิดนำมาใช้แล้ว การนำมาให้โคกินก็ไม่ค่อยสะดวกเพราะเปียกชื้น เกษตรกรจึงไม่นิยมใช้หญ้าหมักในการเลี้ยง เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจะใช้เพียงหญ้าสดและหญ้าแห้งเท่านั้น เนื่องจากมีแปลงหญ้าเพียงพอ

การให้อาหารข้น

ผลการวิจัยในตารางที่ 23 พบว่า เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 35.48) ให้อาหารข้นโคเนื้อ ส่วนเกษตรกรที่เลี้ยงโคนมทั้งหมดให้อาหารข้นด้วย

สำหรับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 37.27) ให้อาหารข้นโคเนื้อ ส่วนเกษตรกรที่เลี้ยงโคนมทั้งหมดให้อาหารข้นด้วยเช่นกัน

ตารางที่ 23 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามการให้อาหารข้น

การให้อาหารข้น	เกษตรกร			
	ใช้บริการผสมเทียม (n=40)		ไม่ใช้บริการผสมเทียม (n=114)	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
โคเนื้อ	(n=31)		(n=110)	
ให้อาหารข้น	11	35.48	41	37.27
ไม่ให้อาหารข้น	20	64.52	69	62.73
โคนม	(n=9)		(n=8)	
ให้อาหารข้น	9	100.00	8	100.00

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ให้อาหารข้นแก่โคเนื้อ เพราะถือว่าอาหารหยาบก็เพียงพอแล้ว สัตว์สามารถดำรงอยู่ได้ และเป็นการลดต้นทุนการผลิต เช่นเดียวกับไชยา อุ้ยสูงเนิน (ม.ป.ป.: 67-68) กล่าวว่าโคและสัตว์เคี้ยวเอื้องทั่วไปจะใช้อาหารหยาบเป็นหลัก จัดเป็นอาหารที่มีราคาถูก แม้จะมีคุณค่าทางอาหารต่ำ แต่ก็สามารถดำรงชีพอยู่ได้ด้วยการกินอาหารหยาบเพียงอย่างเดียวเช่นกัน ซึ่งจะให้สารอาหารชนิดต่างๆ ที่โคต้องการเกือบจะครบสมบูรณ์ ส่วนเกษตรกรที่ให้อาหารข้นแก่โคเนื้อ จะเป็นเกษตรกรที่เลี้ยงโคลูกผสม เนื่องจากเห็นว่า

บางช่วงโคได้รับหญ้าไม่เพียงพอกับความต้องการ เช่นเดียวกับจิระชัย กาญจนพฤษพิงค์ (2549: 101) กล่าวว่าอาหารหยาบในภูมิประเทศร้อนชื้น จะมีคุณค่าทางโภชนาการค่อนข้างต่ำ เช่น ในฤดูแล้ง หากโคได้กินแต่หญ้าแก่ หญ้าแห้ง หรือฟางอย่างเดียวก็จะทำให้ผอมได้

การให้แร่ธาตุ

ผลการวิจัยในตารางที่ 24 พบว่า เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมที่เลี้ยงโคเนื้อและโคนมให้แร่ธาตุเป็นส่วนมากโดยมีร้อยละ 70.97 และ 77.78 ตามลำดับ

สำหรับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมที่เลี้ยงโคเนื้อและโคนมให้แร่ธาตุน้อยกว่าเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมโดย มีร้อยละ 50.00 และ 62.50 ตามลำดับ

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มที่เลี้ยงโคเนื้อและโคนม ส่วนใหญ่ให้แร่ธาตุเสริม เนื่องจากได้รับคำแนะนำจากเจ้าพนักงานสัตวบาล จะทำให้โคเจริญเติบโตดีเป็นสัปดาห์ เพิ่มอัตราการผสมติด และจะทำให้โคแข็งแรงขึ้น และการเสริมแร่ธาตุทำได้สะดวก เพราะมีลักษณะเป็นก้อน นำไปแขวนให้โคเลียกิน แต่มีเกษตรกรบางส่วนไม่ให้ความสำคัญในการให้แร่ธาตุแก่โค

ตารางที่ 24 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามการให้แร่ธาตุ

การให้แร่ธาตุ	เกษตรกร			
	ใช้บริการผสมเทียม (n=40)		ไม่ใช้บริการผสมเทียม (n=114)	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
โคเนื้อ	(n=31)		(n=110)	
ให้แร่ธาตุ	22	70.97	55	50.00
ไม่ให้แร่ธาตุ	9	29.03	55	50.00
โคนม	(n=9)		(n=8)	
ให้แร่ธาตุ	7	77.78	5	62.50
ไม่ให้แร่ธาตุ	2	22.22	3	37.50

พื้นที่สำหรับปลูกหญ้าอาหารสัตว์

ผลการวิจัยในตารางที่ 25 และตารางที่ 26 พบว่า เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมสามในสี่ (ร้อยละ 75.00) มีพื้นที่สำหรับปลูกหญ้า และมีเกษตรกรร้อยละ 25.00 ไม่มีพื้นที่สำหรับปลูกหญ้าอาหารสัตว์ โดยเกษตรกรที่มีพื้นที่สำหรับปลูกหญ้าอาหารสัตว์เกือบสองในสาม (ร้อยละ 60.00) มีพื้นที่ระหว่าง 1-3 ไร่ พื้นที่เฉลี่ย 3.47 ไร่

สำหรับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมเกือบสองในสาม (ร้อยละ 64.04) มีพื้นที่สำหรับปลูกหญ้า และมีเกษตรกรร้อยละ 35.96 ไม่มีพื้นที่สำหรับปลูกหญ้าอาหารสัตว์ โดยเกษตรกรที่มีพื้นที่สำหรับปลูกหญ้าอาหารสัตว์มากกว่าสี่ในห้า (ร้อยละ 83.56) มีพื้นที่ระหว่าง 1-3 ไร่ พื้นที่เฉลี่ย 2.59 ไร่

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า มีเกษตรกรส่วนหนึ่งไม่มีแปลงหญ้าอาหารสัตว์ เกษตรกรอาศัยทุ่งหญ้าธรรมชาติ เนื่องจากเกษตรกรเห็นว่าใช้พื้นที่ที่มีปลูกพืชอย่างอื่นจะให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า โดยเกษตรกรจะอาศัยผลพลอยได้จากพืชเหล่านั้นมาเป็นอาหารสัตว์ และพื้นที่การทำการเกษตรในชนบทมักถูกปล่อยใหว่างเปล่าจากการปลูกพืชนานหลายเดือน จึงอาศัยพื้นที่ดังกล่าวเป็นแหล่งอาหาร มีเกษตรกรบางรายเลี้ยงโคเป็นอาชีพเสริม จึงไม่ให้ความสำคัญในการปลูกหญ้า สอดคล้องกับไชยา อุ้ยสูงเนิน (ม.ป.ป.: 50) กล่าวว่า แม้ว่าจะอบรมสั่งสอนให้ปลูกหญ้าให้โคกินมากมายแค่ไหนก็ตาม เกษตรกรคงให้ฟางข้าวเสริมด้วยกากน้ำตาลและยูเรียเพราะสะดวกกว่า และเกษตรกรหาที่ปลูกหญ้าไม่พอ

ตารางที่ 25 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามพื้นที่สำหรับปลูกหญ้าอาหารสัตว์

พื้นที่สำหรับปลูก หญ้าอาหารสัตว์	เกษตรกร			
	ใช้บริการผสมเทียม (n=40)		ไม่ใช้บริการผสมเทียม (n=114)	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่มี	10	25.00	41	35.96
มี	30	75.00	73	64.04
รวม	40	100.00	114	100.00

ตารางที่ 26 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามจำนวนพื้นที่ปลูกหญ้าอาหารสัตว์

จำนวนพื้นที่ปลูก หญ้าอาหารสัตว์ (ไร่)	เกษตรกร			
	ใช้บริการผสมเทียม (n=30)		ไม่ใช้บริการผสมเทียม (n=73)	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1-3	18	60.00	61	83.56
4-6	11	36.67	7	9.59
7-9	-	-	2	2.74
10 และ มากกว่า	1	3.33	3	4.11
รวม	30	100.00	73	100.00

$\bar{X} = 3.47$ SD = 3.90

Min-Max = 1-22

$\bar{X} = 2.59$ SD = 2.11

Min-Max = 1-10

โรงเรือน

ผลการวิจัยในตารางที่ 27 พบว่า เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเกือบสามในสี่ (ร้อยละ 72.50) มีโรงเรือนเพียงพอสำหรับเลี้ยงปลสุตว์ มีเกษตรกรร้อยละ 22.50 ที่มีโรงเรือนแต่ไม่เพียงพอ และมีเกษตรกรร้อยละ 5.00 ไม่มีโรงเรือนสำหรับเลี้ยงปลสุตว์

สำหรับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 57.02) มีโรงเรือนเพียงพอสำหรับเลี้ยงปลสุตว์ มีเกษตรกรร้อยละ 29.82 ที่มีโรงเรือนแต่ไม่เพียงพอ และมีเกษตรกรร้อยละ 13.16 ไม่มีโรงเรือนสำหรับเลี้ยงปลสุตว์

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ส่วนใหญ่มีโรงเรือนเพียงพอในการเลี้ยงปลสุตว์ มีเกษตรกรบางรายที่มีโรงเรือนไม่เพียงพอ โดยเฉพาะเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมเนื่องจากเกษตรกรเห็นว่าการสร้างโรงเรือนต้องใช้เงินลงทุนสูง และในตอนกลางวันเกษตรกรจะเลี้ยงโคแบบปล่อยทุ่ง จะนำโคเข้ามาในโรงเรือนเฉพาะตอนกลางคืนเท่านั้น ส่วนเกษตรกรที่ไม่มีโรงเรือน เป็นเกษตรกรที่มีโคจำนวนน้อย (ตารางที่ 8) โดยตอนกลางคืนจะนำโคมาไว้ในบริเวณที่พักอาศัย

ตารางที่ 27 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามโรงเรียนเลี้ยงปลุสสัตว์ที่มีอยู่

โรงเรียนที่มีอยู่	เกษตรกร			
	ใช้บริการผสมเทียม (n=40)		ไม่ใช้บริการผสมเทียม (n=114)	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่มี	2	5.00	15	13.16
มีไม่เพียงพอ	9	22.50	34	29.82
มีเพียงพอ	29	72.50	65	57.02
รวม	40	100.00	114	100.00

ลักษณะของโรงเรียน

ผลการวิจัยในตารางที่ 28 พบว่า เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 55.26) มีโรงเรียนชั่วคราว และร้อยละ 44.74 มีโรงเรียนถาวร เกษตรกรที่มีโรงเรียนชั่วคราวทั้งหมดมีจำนวน 1 โรงเรียน ส่วนเกษตรกรที่มีโรงเรียนถาวรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 88.24) มีจำนวน 1 โรงเรียน ที่เหลือร้อยละ 11.76 มีจำนวน 2 โรงเรียน

สำหรับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมเกือบสามในสี่ (ร้อยละ 71.72) มีโรงเรียนชั่วคราว และร้อยละ 28.28 มีโรงเรียนถาวร เกษตรกรที่มีโรงเรียนชั่วคราวเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98.59) มีจำนวน 1 โรงเรียน ที่เหลือร้อยละ 1.41 มีจำนวน 2 โรงเรียน ส่วนเกษตรกรที่มีโรงเรียนถาวร เกือบทั้งหมด (ร้อยละ 82.14) มีจำนวน 1 โรงเรียน ที่เหลือร้อยละ 17.86 มีจำนวน 2 โรงเรียน

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ส่วนใหญ่มีโรงเรียนแบบชั่วคราว เนื่องมาจากการสร้างโรงเรียนเป็นการลงทุนที่ค่อนข้างสูง เกษตรกรจะสร้างโรงเรียนโดยใช้ไม้สร้างชั่วคราว ซึ่งบางแห่งใช้ไม้ไผ่ก็มี ให้ขนาดพอจุโคทั้งฝูงอย่างหลวมๆ ตอนกลางคอกปลูกโรงมิหลังคาพอกันแดดกันฝนได้ก็พอ ตอนเช้าก็ค้อนโคไปหากินหญ้าตามที่ต่างๆ จะขังโคไว้ในคอกพักเฉพาะกลางคืนเท่านั้น ส่วนเกษตรกรที่มีโรงเรียนถาวรจะเลี้ยงโคนมเป็นส่วนใหญ่ เพราะสะดวกในการปฏิบัติงาน และต้องใช้ประโยชน์ในระยะยาว สอดคล้องกับประสาน บำรุง (2546: 47) ที่กล่าวว่า โรงเรียนนับเป็นสิ่งจำเป็นเพราะเป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติงาน และมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของโค ทำให้สุขภาพของโคสมบูรณ์แข็งแรงและให้ผลผลิตสูง

ตารางที่ 28 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามลักษณะโรงเรือนปลูกสัตว์

ลักษณะโรงเรือน	เกษตรกร			
	ใช้บริการผสมเทียม (n=38)		ไม่ใช้บริการผสมเทียม (n=99)	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ชั่วคราว	21	55.26	71	71.72
ถาวร	17	44.74	28	28.28
ชั่วคราว	(n=21)		(n=71)	
1 โรงเรือน	21	100.00	70	98.59
2 โรงเรือน	-	-	1	1.41
	$\bar{X} = 1.00$	$SD = 0.00$	$\bar{X} = 1.01$	$SD = 0.12$
	Min-Max = 1		Min-Max = 1-2	
ถาวร	(n=17)		(n=28)	
1 โรงเรือน	15	88.24	23	82.14
2 โรงเรือน	2	11.76	5	17.86
	$\bar{X} = 1.12$	$SD = 0.33$	$\bar{X} = 1.18$	$SD = 0.39$
	Min-Max = 1-2		Min-Max = 1-2	

ระยะทางจากฟาร์มถึงหน่วยผสมเทียม

ผลการวิจัยในตารางที่ 29 พบว่า เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 42.50) ฟาร์มตั้งอยู่ห่างจากหน่วยผสมเทียมระหว่าง 6-10 กิโลเมตร มีเกษตรกร 2 ราย หรือ ร้อยละ 5.00 ที่มีระยะทางจากฟาร์มถึงหน่วยผสมเทียมมากกว่า 20 กิโลเมตร เกษตรกรที่มีระยะทางจากฟาร์มถึงหน่วยผสมเทียมไกลที่สุด คือ 25 กิโลเมตร และใกล้ที่สุด คือ 1 กิโลเมตร ระยะทางเฉลี่ย คือ 9.63 กิโลเมตร

สำหรับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 39.47) ฟาร์มตั้งอยู่ห่างจากหน่วยผสมเทียมระหว่าง 6-10 กิโลเมตร มีเกษตรกร 3 ราย หรือร้อยละ 2.63 ที่มีระยะทางจากฟาร์มถึงหน่วยผสมเทียมมากกว่า 20 กิโลเมตร เกษตรกรที่มีระยะทางจากฟาร์มถึงหน่วยผสมเทียมไกลที่สุด คือ 28 กิโลเมตร และใกล้ที่สุด คือ 2 กิโลเมตร ระยะทางเฉลี่ย คือ 8.37 กิโลเมตร

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม เกือบทั้งหมดอยู่ห่างจากหน่วยผสมเทียมไม่เกิน 20 กิโลเมตร มีเพียง 5 รายเท่านั้นที่อยู่ห่างจากหน่วยผสมเทียมมากกว่า 20 กิโลเมตร ซึ่งไม่ได้เป็นไปตามระเบียบการเข้าร่วมเป็นสมาชิกที่กำหนดไว้ว่า ควรมีระยะการเดินทางไม่เกิน 20 กิโลเมตร จากที่ตั้งหน่วยผสมเทียมเพื่อความสะดวกในการให้บริการได้ทันเวลา

ตารางที่ 29 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามระยะทางจากฟาร์มถึงหน่วยผสมเทียม

ระยะทาง (กิโลเมตร)	เกษตรกร			
	ใช้บริการผสมเทียม (n=40)		ไม่ใช้บริการผสมเทียม (n=114)	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
5 และ น้อยกว่า	9	22.50	42	36.84
6-10	17	42.50	45	39.47
11-15	7	17.50	18	15.79
16-20	5	12.50	6	5.27
21 และมากกว่า	2	5.00	3	2.63
รวม	40	100.00	114	100.00

$\bar{X} = 9.63$ SD = 5.90

Min-Max = 1-25

$\bar{X} = 8.37$ SD = 5.01

Min-Max = 2-28

ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม

การศึกษาระดับความคิดเห็นของเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการทั้งที่ใช้บริการผสมเทียมและไม่ใช้บริการการผสมเทียม ในด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ วิธีการดำเนินงานของโครงการ และวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล โดยเกษตรกรสามารถระบุระดับความคิดเห็น ดังนี้

คะแนน 5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
คะแนน 4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
คะแนน 3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
คะแนน 2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
คะแนน 1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ความคิดเห็นของเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม

ความคิดเห็นของเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ วัตถุประสงค์ของโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม จัดตั้งขึ้นเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้มีส่วนร่วมในโครงการ อีกทั้งเป็นการกำหนดทิศทางการดำเนินงานของโครงการ เพื่อให้ตอบสนองวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยในตารางที่ 30 เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียมในด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ ทุกวัตถุประสงค์ พบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 58.93) มีระดับความคิดเห็นเห็นด้วยมาก รองลงมาหนึ่งในสาม (ร้อยละ 33.92) เห็นด้วยมากที่สุด เมื่อพิจารณาจากระดับความคิดเห็นแล้วพบว่า อยู่ในระดับ “เห็นด้วยมากที่สุด” โดยมีน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย 4.31 แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเห็นด้วยมากที่สุดในด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร ดังรายละเอียดด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้

1. เพื่อให้เกษตรกรรายย่อยที่มีเงินทุนน้อย มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ (คะแนนเฉลี่ย 4.50)
2. ช่วยเร่งรัดการผลิตโคนม โคเนื้อ และกระบือ (คะแนนเฉลี่ย 4.40)
3. เพื่อให้เกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยหรือเช่าที่ มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ (คะแนนเฉลี่ย 4.38)

4. เพื่อให้มีโคนม โคเนื้อ และกระบือพันธุ์ดีมากขึ้น (คะแนนเฉลี่ย 4.33)
5. เพื่อให้เกษตรกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (คะแนนเฉลี่ย 4.25)
6. เพื่อกระจายรายได้ให้กับเกษตรกรรายย่อยที่อยู่ในชนบท (คะแนนเฉลี่ย 4.18)
7. เพื่อให้เกษตรกรมีอาชีพเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริม (คะแนนเฉลี่ย 4.15)

จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม เห็นด้วยมากที่สุดกับวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งมีความถูกต้องและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร ทั้งนี้เนื่องจากสาระสำคัญในแต่ละวัตถุประสงค์ที่โครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียมได้กำหนดไว้อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน คือเกษตรกรสามารถเข้าใจและมองเห็นความเป็นไปได้ของแต่ละวัตถุประสงค์ของแต่ละข้ออย่างชัดเจน อีกทั้งเป็นเรื่องที่เกษตรกรมีความต้องการที่จะได้รับผลตอบแทนจากการเข้าร่วมโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม เกษตรกรส่วนมากมีความคาดหวังที่จะได้รับความช่วยเหลือจากทางราชการในด้านการปรับปรุงพันธุ์สัตว์ และคำแนะนำต่างๆ ในการเลี้ยงสัตว์จากเจ้าหน้าที่ สำหรับวัตถุประสงค์ของโครงการ ที่กล่าวว่า “เพื่อให้เกษตรกรมีอาชีพเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริม” ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย 4.13 น้อยที่สุดในจำนวนวัตถุประสงค์ทั้ง 7 ข้อ นั้น เป็นเพราะเกษตรกรบางส่วนประกอบอาชีพการเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพหลัก มิใช่เป็นอาชีพเสริม ซึ่งสอดคล้องกับสุวิทย์ ผลลาภ (2539: 21) ที่กล่าวว่า เกษตรกรผู้ประกอบอาชีพการเลี้ยงสัตว์ โดยเฉพาะการเลี้ยงโคนมที่ประสบความสำเร็จในอาชีพมักจะยึดเป็นอาชีพหลัก เนื่องจากการเลี้ยงสัตว์เป็นงานที่ประณีต ผู้เลี้ยงต้องมีเวลาดูแลเอาใจใส่อย่างน้อยวันละ 8-10 ชั่วโมง ถ้ายึดเป็นอาชีพเสริม หรือจ้างเลี้ยง การดูแลเอาใจใส่จะไม่ดีพอ ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง และผลตอบแทนที่ได้จะต่ำไม่คุ้มค่ากับการลงทุน

ตารางที่ 30 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร ที่ใช้บริการผสมเทียม จำนวนตามความคิดเห็นด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ

(n=40)

วัตถุประสงค์ของโครงการ	ความคิดเห็นของเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม										เฉลี่ย	SD	ระดับ ความเห็นด้วย
	เห็นด้วย		เห็นด้วย		เห็นด้วย		เห็นด้วย		เห็นด้วย				
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
1. เพื่อให้เกษตรกรรายย่อยที่มีเงินทุนน้อย มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์	20	50.00	20	50.00	-	-	-	-	-	-	4.50	0.51	มากที่สุด
2. ช่วยเร่งรัดการผลิตโคนม โคเนื้อ และกระบือ	17	42.50	22	55.00	1	2.50	-	-	-	-	4.40	0.55	มากที่สุด
3. เพื่อให้เกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยหรือเช่าที่ มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์	16	40.00	25	62.50	-	-	-	-	-	-	4.38	0.49	มากที่สุด
4. เพื่อให้มีโคนม โคเนื้อ และกระบือพันธุ์ดีมากขึ้น	15	37.50	23	57.50	2	5.00	-	-	-	-	4.33	0.57	มากที่สุด
5. เพื่อให้เกษตรกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น	11	27.50	28	70.00	1	2.50	-	-	-	-	4.25	0.49	มากที่สุด

ตารางที่ 30 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ของโครงการ	ความคิดเห็นของเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม										
	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เฉลี่ย	SD	ระดับ			
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด						
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
6. เพื่อกระจายรายได้ให้กับเกษตรกรรายย่อยที่อยู่ในชนบท	3	7.50	27	67.50	10	25.00	-	-	4.18	0.55	มาก
7. เพื่อให้เกษตรกรมีอาชีพเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริม	13	32.50	20	50.00	7	17.50	-	-	4.15	0.70	มาก
คะแนนเฉลี่ยรวม	33.57	58.93	7.00	-	-	-	4.31	0.55	มากที่สุด		
หมายเหตุ: ค่าคะแนนเฉลี่ย	4.21-5.00	หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลมีระดับเห็นด้วยมากที่สุด									
	3.41-4.20	หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลมีระดับเห็นด้วยมาก									
	2.61-3.40	หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลมีระดับเห็นด้วยปานกลาง									

หมายเหตุ: ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลมีระดับความเห็นด้วยมากที่สุด
 3.41-4.20 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลมีระดับความเห็นด้วยมาก
 2.61-3.40 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลมีระดับความเห็นด้วยปานกลาง

ความคิดเห็นของเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม

ด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการ

วิธีการดำเนินงานของโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม อาศัยหลักวิชาการเป็นตัวกำหนดทิศทางและแนวทางในการปฏิบัติงานไว้ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ โดยตั้งความหวังไว้ว่า ถ้าได้ดำเนินงานตามวิธีการที่ได้กำหนดไว้ จะส่งผลให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยในตารางที่ 31 เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียมในด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการทุกวิธีการพบว่า เกษตรกรเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 48.38) เห็นด้วยมาก รองลงมาเกือบหนึ่งในสาม (ร้อยละ 29.56) เห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณาจากระดับความคิดเห็นแล้วพบว่าอยู่ในระดับ “เห็นด้วยมาก” โดยมีน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย 3.77 แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม เห็นด้วยมากในด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร ดังรายละเอียดด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการ โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้

1. ตรวจเยี่ยมแม่โคเมื่อถึงวันกำหนดคลอดเพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือ (คะแนนเฉลี่ย 4.25)
2. เกษตรกรโทรแจ้งเจ้าหน้าที่ได้เมื่อจะใช้บริการผสมเทียม (คะแนนเฉลี่ย 4.22)
3. เกษตรกรต้องสังเกตได้ว่าแม่พันธุ์เป็นสัดอย่างถูกต้อง (คะแนนเฉลี่ย 4.15)
4. การดำเนินงานผสมเทียมมีรัศมีไม่เกิน 20 กิโลเมตร จากที่ตั้งหน่วยผสมเทียม และมีการคมนาคมสะดวก (คะแนนเฉลี่ย 4.13)
5. แม่โค-กระบือของสมาชิกจะต้องได้รับการตรวจโรคทั้งติดต่อ และโรคฉี่หนู โรคก่อนได้รับการผสมเทียม (คะแนนเฉลี่ย 4.13)
6. สมาชิกจะต้องได้รับการอบรมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการผสมเทียมหลังจากเข้าร่วมโครงการ (คะแนนเฉลี่ย 4.08)
7. เกษตรกรต้องขึ้นทะเบียนประวัติก่อนเข้าร่วมโครงการ (คะแนนเฉลี่ย 3.95)
8. สมาชิกโครงการ ต้องมีพื้นที่ทำแปลงหญ้า (คะแนนเฉลี่ย 3.90)
9. เกษตรกรต้องไปแจ้งเจ้าหน้าที่ที่หน่วยผสมเทียมเองเมื่อจะใช้บริการผสมเทียม (คะแนนเฉลี่ย 3.90)
10. ต้องออกไปรับรองแสดงการผสมเทียมหลังจากการผสมเทียมเสร็จสิ้นแล้วทุกครั้ง (คะแนนเฉลี่ย 3.70)
11. เกษตรกรที่จะเป็นสมาชิกได้ จะต้องมีแม่โค-กระบือ อย่างน้อย 5 ตัว (คะแนนเฉลี่ย 3.65)

12. แม่โคของสมาชิกจะต้องทำการหนีบเบอร์หู (คะแนนเฉลี่ย 3.40)
13. ต้องตรวจท้องแม่โคตัวนั้น เพื่อยืนยันว่าแม่โคตั้งท้องอีกครั้งหนึ่งหลังจากผสมเทียม 2 เดือน (คะแนนเฉลี่ย 3.39)
14. ขึ้นทะเบียนประวัติสัตว์ที่เกิดจากการผสมเทียม เพื่อใช้ในการวางแผนผสมพันธุ์ต่อไป (คะแนนเฉลี่ย 3.38)
15. จัดทำทะเบียนประวัติและมีบัตรประจำตัวโค เพื่อใช้แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับตัวโค (คะแนนเฉลี่ย 3.33)
16. เจ้าของโค-กระบือต้องทำของบังคับ เพื่อสะดวกในการปฏิบัติงาน (คะแนนเฉลี่ย 3.10)
17. การแสดงสัญลักษณ์ไว้หน้าฟาร์มเพื่อเป็นการแจ้งเจ้าหน้าที่ให้มาบริการผสมเทียม (คะแนนเฉลี่ย 2.90)

จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม เห็นด้วยมาก กับการดำเนินงานของโครงการ ซึ่งมีความถูกต้องและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า วิธีการดำเนินงานของโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม เป็นวิธีการที่เกษตรกรมองเห็นถึงประโยชน์ที่จะตนเองได้รับ อีกทั้งเป็นวิธีการที่ไม่ยุ่งยากในการรับบริการผสมเทียม สอดคล้องกับบุญสม วราเอกศิริ (2539: 122-123) และงานวิจัยของสุรพล เศรษฐบุตร (2535: 16) ที่รายงานว่า Everett M. Rogers และ F. F. Shoemaker กล่าวว่า นวัตกรรมมีอิทธิพลต่อการยอมรับจะมีลักษณะ 1) มีคุณประโยชน์ต่อผู้รับ 2) สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของผู้รับ 3) ขั้นตอนในการใช้นวัตกรรม ไม่ยุ่งยาก 4) ผู้รับสามารถทดลองใช้นวัตกรรมนั้นได้ และ 5) นวัตกรรมนั้นสามารถเห็นผลตอบแทนได้ชัดเจน

อย่างไรก็ตาม มีวิธีการดำเนินงานตามโครงการที่มีเกษตรกรเห็นด้วยน้อยและเห็นด้วยน้อยที่สุด มีดังนี้

ในเรื่อง “เกษตรกรต้องขึ้นทะเบียนประวัติก่อนเข้าร่วมโครงการ” มีคะแนนเฉลี่ย 3.95 เพราะเกษตรกรบางรายไม่เต็มใจที่จะบอกประวัติส่วนตัวและรายละเอียดบางส่วนในด้านการเลี้ยงปศุสัตว์ให้กับเจ้าพนักงาน เช่น จะต้องบันทึกจำนวนแม่โค-กระบือ ตามความเป็นจริง ซึ่งถ้าน้อยกว่า 5 ตัว เกษตรกรอาจกังวลว่าจะไม่ได้เข้าเป็นสมาชิกในโครงการ และไม่ได้รับบริการผสมเทียมจากเจ้าพนักงานสัตวบาล

ในเรื่อง “เกษตรกรต้องไปแจ้งเจ้าหน้าที่ที่หน่วยผสมเทียมเองเมื่อจะใช้บริการผสมเทียม” มีคะแนนเฉลี่ย 3.90 เนื่องจากเกษตรกรไม่มีเวลาว่างจากการประกอบอาชีพมากนัก และ

เกษตรกรบางรายมีฟาร์มที่ตั้งอยู่ห่างจากหน่วยผสมเทียมมาก จึงไม่สะดวกและใช้เวลานานในการเดินทาง เกษตรกรจึงมีความเห็นว่า การโทรแจ้งเจ้าพนักงานสัตวบาลเมื่อจะใช้บริการผสมเทียมจะสะดวกและรวดเร็วกว่า

ในเรื่อง “เกษตรกรที่จะเป็นสมาชิกได้ จะต้องมีแม่ โค-กระบือ อย่างน้อย 5 ตัว” มีคะแนนเฉลี่ย 3.65 เนื่องจากเกษตรกรบางรายเป็นเกษตรกรรายย่อย มีโคอยู่ในครอบครองน้อยกว่า 5 ตัว จึงเกิดความกังวลว่าจะไม่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นสมาชิกและไม่ได้รับบริการผสมเทียม

ในเรื่อง “แม่โคของสมาชิกจะต้องทำการหนีบเบอร์หู” มีคะแนนเฉลี่ย 3.40 เพราะการขึ้นทะเบียนโดยการหนีบเบอร์หู มักทำให้หูแม่โคอักเสบ และเบอร์หูหลุดหายไม่คงทนถาวร เมื่อเกษตรกรพบว่าหูแม่โคอักเสบมากเกษตรกรบางรายจะแก้ปัญหาโดยตัดใบหูแม่โคตัวนั้น

ในเรื่อง “ขึ้นทะเบียนประวัติสัตว์ที่เกิดจากการผสมเทียม เพื่อใช้ในการวางแผนผสมพันธุ์ต่อไป” มีคะแนนเฉลี่ย 3.38 และในเรื่อง “จัดทำทะเบียนประวัติ และมีบัตรประจำตัวโค เพื่อใช้แสดงรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับตัวโค” มีคะแนนเฉลี่ย 3.33 เกษตรกรมักจะไม่ให้ความสำคัญในเรื่องการจัดทำทะเบียนประวัติประจำตัวสัตว์ตลอดจนประวัติที่เกิดจากการผสมเทียม เพราะเหตุที่ว่าเกษตรกรเจ้าของสัตว์ไม่เข้าใจในการปฏิบัติงานด้านข้อมูลเกี่ยวกับการผสมเทียม ประกอบกับเกษตรกรไม่ได้ใส่ใจในการใช้ประโยชน์จากข้อมูลประวัติแม่โคและลูกโคที่ได้รับการผสมเทียมมากนัก

ในเรื่อง “เจ้าของโค-กระบือ ต้องทำของบังคับ เพื่อสะดวกในการปฏิบัติงาน” มีคะแนนเฉลี่ย 3.10 เพราะเกษตรกรคิดว่าการทำของบังคับเป็นการเพิ่มภาระให้กับเกษตรกร จากการที่ลงไปในพื้นที่ พบว่า แม้จะใช้วิธีการผสมเทียมแต่เกษตรกรบางรายยังไม่ทำของบังคับ เมื่อจะทำการผสมเทียมก็นำโคมาผูกไว้กับเสาโรงเรือนเท่านั้น ซึ่งไม่ถูกต้องตามหลักการปฏิบัติและอาจเป็นอันตรายแก่เจ้าพนักงานผสมเทียมได้

ในเรื่อง “การแสดงสัญลักษณ์ไว้หน้าฟาร์ม เพื่อเป็นการแจ้งเจ้าหน้าที่ให้มาบริการผสมเทียม” มีคะแนนเฉลี่ย 2.90 เนื่องจากเกษตรกรไม่มั่นใจว่าเจ้าพนักงานสัตวบาลจะเห็นสัญลักษณ์ที่แสดงไว้หน้าฟาร์ม อาจทำให้พลาดโอกาสในช่วงที่สัตว์กำลังเป็นสัดที่จะทำการผสมเทียมได้ แต่อย่างไรก็ตามเกษตรกรก็ต้องโทรไปแจ้งกับเจ้าพนักงานผสมเทียมเพื่อบอกรายละเอียดอีกครั้งหนึ่ง

ในเรื่อง “ต้องออกใบรับรองแสดงการผสมเทียม หลังจากการผสมเทียมเสร็จสิ้นแล้วทุกครั้ง” มีคะแนนเฉลี่ย 3.70 เพราะเกษตรกรไม่ได้ให้ความสำคัญกับใบรับรอง คิดว่ามีใบรับรองหรือไม่ก็ได้ เกษตรกรบางส่วนจะรู้สึกเฉยๆ เพราะคิดว่าเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานสัตวบาลมากกว่า

ในเรื่อง “สมาชิกโครงการ ต้องมีพื้นที่ทำแปลงหญ้า” มีคะแนนเฉลี่ย 3.90 เนื่องจากเกษตรกรบางรายไม่มีพื้นที่สำหรับปลูกหญ้าอาหารสัตว์ เพราะเกษตรกรมักจะอาศัยผลพลอยได้จากการเกษตรอย่างอื่นมาเป็นอาหารสัตว์ และเกษตรกรบางรายก็ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองมากพอ จึงไม่สามารถแบ่งพื้นที่มาปลูกหญ้าอาหารสัตว์ได้ โดยเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย และเลี้ยงกันในจำนวนน้อยตามกำลังความสามารถเท่านั้น รวมทั้งตัวเกษตรกรเองมักจะไม่ให้ความสำคัญในการลงมือปฏิบัติที่จะปลูกหญ้าให้โคน

ตารางที่ 31 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร ที่ใช้บริการผสมเทียม จำแนกตามความคิดเห็นด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการ

(n=40)

วิธีการดำเนินงานของโครงการ	ความคิดเห็นของเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม												
	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เฉลี่ย	ระดับ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	SD	ความเห็นด้วย					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ					
1. ตรวจเยี่ยมแม่โคเมื่อถึงวันกำหนดคลอด เพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือ	15	37.50	21	52.50	3	7.50	1	2.50	-	-	4.25	0.71	มากที่สุด
2. เกษตรกร โทรแจ้งเจ้าหน้าที่ได้เมื่อจะใช้ บริการผสมเทียม	14	35.00	21	52.50	5	12.50	-	-	-	-	4.22	0.66	มากที่สุด
3. เกษตรกรต้องสังเกตได้ว่าแม่พันธุ์เป็นสัตว์ อย่างถูกต้อง	14	35.00	18	45.00	8	20.00	-	-	-	-	4.15	0.74	มาก
4. การดำเนินงานผสมเทียมมีวิธีที่ไม่เกิน 20 กิโลเมตรจากที่ตั้งหน่วยผสมเทียม และมี การคมนาคมสะดวก	10	25.00	25	62.50	5	12.50	-	-	-	-	4.13	0.61	มาก
5. แม่โค-กระบือ ของสมาชิกจะต้องได้รับการ ตรวจโรคเพื่อฉีดวัคซีน และโรคทั่วไป ก่อนได้รับการผสมเทียม	13	32.50	22	55.00	2	5.00	3	7.50	-	-	4.13	0.82	มาก

ตารางที่ 31 (ต่อ)

วิธีการดำเนินงานของโครงการ	ความคิดเห็นของเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม										
	เห็นด้วยมากที่สุด		เห็นด้วยมาก		เห็นด้วยปานกลาง		เห็นด้วยน้อย		เฉลี่ย	ระดับ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
											เห็นด้วยมากที่สุด
6. สมาชิกจะต้องได้รับการอบรมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการผสมเทียมหลังจากเข้าร่วมโครงการ	12	30.00	19	47.50	9	22.50	-	-	4.08	0.73	มาก
7. เกษตรกรต้องขึ้นทะเบียนประวัติก่อนเข้าร่วมโครงการ	9	22.50	23	57.50	6	15.00	1	2.50	3.95	0.85	มาก
8. สมาชิกโครงการต้องมีพื้นที่ทำแปลงหญ้า	7	17.50	22	55.00	11	27.50	-	-	3.90	0.67	มาก
9. เกษตรกรต้องไปแจ้งเจ้าหน้าที่หน่วยผสมเทียมเมื่อจะใช้บริการผสมเทียม	6	15.00	26	65.00	6	15.00	2	5.00	3.90	0.71	มาก
10. ต้องออกไปรับรองแสดงการผสมเทียมหลังจากการผสมเทียมเสร็จสิ้นแล้วทุกครั้ง	2	5.00	24	60.00	14	35.00	-	-	3.70	0.56	มาก

ตารางที่ 31 (ต่อ)

วิธีการดำเนินงานของโครงการ	ความคิดเห็นของเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม													
	เห็นด้วยมากที่สุด		เห็นด้วยมาก		เห็นด้วยปานกลาง		เห็นด้วยน้อย		เห็นด้วยน้อยที่สุด					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ความเห็นด้วย	เฉลี่ย	SD	ระดับ					
11. เกษตรกรที่จะเป็นสมาชิกได้ จะต้องม่แม่โค-กระบือ อย่างน้อย 5 ตัว	5	12.50	19	47.50	13	32.50	3	7.50	-	-	3.65	0.80	มาก	
12. แม่โคของสมาชิกจะต้องทำการหนีบเบอร์หู	-	-	18	45.00	20	50.00	2	5.00	-	-	3.40	0.59	ปานกลาง	
13. ต้องตรวจท้องแม่โค เพื่อยืนยันว่าแม่โคตั้งท้องหลังจากผสมเทียม 2 เดือน	7	17.50	23	57.50	10	25.00	-	-	-	-	3.93	0.66	มาก	
14. ชื่นชอบเขียนประวัติสัตว์ที่เกิดจากการผสมเทียม เพื่อใช้ในการวางแผนผสมพันธุ์ต่อไป	2	5.00	12	30.00	25	62.50	1	2.50	-	-	3.38	0.63	ปานกลาง	
15. จัดทำทะเบียนประวัติและมีบัตรประจำตัวโค เพื่อใช้แสดงรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับตัวโค	-	-	14	35.00	25	65.00	1	2.50	-	-	3.33	0.53	ปานกลาง	

ตารางที่ 31 (ต่อ)

วิธีการดำเนินงานของโครงการ	ความคิดเห็นของเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม							
	เห็นด้วยมากที่สุด		เห็นด้วยมาก		เห็นด้วยปานกลาง		เห็นด้วยน้อย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
16. เจ้าของโค-กระบือต้องทำของบังคับ เพื่อสะดวกในการปฏิบัติงาน	-	-	8	20.00	28	70.00	4	10.00
17. การแสดงสัญลักษณ์ไว้หน้าฟาร์ม เพื่อแจ้งเจ้าหน้าที่ให้บริการผสมเทียม	-	-	14	35.00	10	25.00	14	35.00
คะแนนเฉลี่ยรวม	22.31		48.38		29.56		8.00	
หมายเหตุ: ค่าคะแนนเฉลี่ย	4.21-5.00	หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลระดับเห็นด้วยมากที่สุด	4.21-5.00	หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลระดับเห็นด้วยมากที่สุด	3.41-4.20	หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลระดับเห็นด้วยมาก	2.61-3.40	หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลระดับเห็นด้วยปานกลาง
	3.41-4.20	หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลระดับเห็นด้วยมาก	2.61-3.40	หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลระดับเห็นด้วยปานกลาง	1.81-2.60	หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลระดับเห็นด้วยน้อย	1.00-1.80	หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด

ความคิดเห็นของเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม

ด้านวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล

วิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล โดยเจ้าพนักงานสัตวบาลได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ทำหน้าที่บริการผสมเทียม ซึ่งเป็นการปฏิบัติงานตามแนวทางที่โครงการได้กำหนดไว้ โดยยึดถือความถูกต้องตามหลักวิชาการเป็นสำคัญ ดังนั้นความรับผิดชอบต่อน้ำที่ตามแนวทางการปฏิบัติงานที่ได้วางไว้ของเจ้าพนักงานสัตวบาลจึงมีความสำคัญต่อความสำเร็จของโครงการเป็นอันมาก ผลการวิจัยตามตารางที่ 32 เกี่ยวกับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียมในด้านวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาลทุกวิธีการ เกษตรกรเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 46.73) เห็นด้วยมาก รองลงมาหนึ่งในสาม (ร้อยละ 33.46) เห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณาจากความคิดเห็นแล้วพบว่าอยู่ในระดับ “เห็นด้วยมาก” โดยมีน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย 3.86 แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม เห็นด้วยมากกับวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้

1. เมื่อถึงวันกำหนดคลอด เจ้าพนักงานสัตวบาลต้องตรวจเยี่ยมแม่โค-กระบือ เพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือ (คะแนนเฉลี่ย 4.38)
2. เจ้าพนักงานสัตวบาลจะเป็นผู้กำหนดนัดหมายวัน เวลาที่เหมาะสม ในการออกไปปฏิบัติงานผสมเทียม (คะแนนเฉลี่ย 4.35)
3. เจ้าพนักงานสัตวบาลต้องออกไปให้บริการผสมเทียมตรงตามเวลาที่นัดหมาย (คะแนนเฉลี่ย 4.22)
4. เจ้าพนักงานสัตวบาลจะเป็นผู้จัดบันทึกรับแจ้งลงในสมุด เมื่อไปติดต่อขอรับบริการผสมเทียม เพื่อเป็นหลักฐานสามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ (คะแนนเฉลี่ย 4.08)
5. เจ้าหน้าที่ต้องตรวจโรคแท้งติดต่อและวัณโรคให้ ปีละ 1 ครั้ง (คะแนนเฉลี่ย 4.00)
6. เจ้าพนักงานสัตวบาลจะเป็นผู้รับแจ้งความผสมเทียม (คะแนนเฉลี่ย 4.00)
7. เจ้าหน้าที่พนักงานสัตวบาลต้องทำการ ตรวจท้องแม่โค-กระบือ หลังจากผสมเทียม 2 เดือน (คะแนนเฉลี่ย 3.73)
8. กำหนดค่าบริการของเกษตรกรอาสาสมัครในการบริการผสมเทียมที่เหมาะสม (คะแนนเฉลี่ย 3.68)
9. เจ้าพนักงานสัตวบาลต้องจัดอบรมความรู้ที่เกี่ยวกับการผสมเทียมให้กับสมาชิก เพื่อให้เข้าใจและสามารถขอรับบริการผสมเทียมได้อย่างถูกต้อง (คะแนนเฉลี่ย 3.63)

10. เจ้าพนักงานสัตวบาลต้องจัดทำสมุดทะเบียนสมาชิก เพื่อการตรวจสอบที่หน่วยผสมเทียม (คะแนนเฉลี่ย 3.58)

11. เจ้าพนักงานสัตวบาลต้องทำทะเบียนประวัติลูกโค-กระบือที่คลอด (คะแนนเฉลี่ย 3.58)

12. เจ้าพนักงานสัตวบาลต้องจัดทำทะเบียนประวัติประจำตัวโค-กระบือ ก่อนที่จะได้รับการผสมเทียม (คะแนนเฉลี่ย 3.50)

13. กำหนดค่าบริการของเจ้าพนักงานสัตวบาลในการบริการผสมเทียมที่เหมาะสม (คะแนนเฉลี่ย 3.43)

จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม เห็นด้วยมากกับวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล ซึ่งมีความถูกต้องและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร ทั้งนี้เป็นเพราะว่า วิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาลที่ตั้งขึ้นนั้นเป็นไปตามหลักวิชาการที่จะต้องปฏิบัติในการผสมเทียม

อย่างไรก็ตาม ในด้านการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาลที่เกษตรกรเห็นด้วยน้อย จำนวน 1 ราย คือ ในเรื่อง “เจ้าหน้าที่พนักงานสัตวบาลต้องทำการตรวจท้องแม่โค-กระบือ หลังจากผสมเทียมมาแล้ว 2 เดือน” คงเนื่องจาก การตรวจท้องแม่โคหลังจากการผสมเทียม เจ้าพนักงานสัตวบาลจะใช้วิธีคลำผ่านทวารหนัก เกษตรกรจึงมีความกังวลว่าจะเป็นอันตรายต่อแม่โค และบางครั้งก็ทราบผลไม่แน่ชัด และเกษตรกรบางรายกล่าวว่าเจ้าพนักงานมีประสบการณ์น้อยขาดความชำนาญอาจส่งผลกระทบต่อแม่โคได้

ตารางที่ 32 จำนวน และร้อยละ ของเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม จำแนกตามความคิดเห็นด้านการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล

(n=40)

วิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล	ระดับความคิดเห็นของเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม										เฉลี่ย	SD	ระดับความเห็นด้วย
	เห็นด้วยมากที่สุด		เห็นด้วยมาก		เห็นด้วยปานกลาง		เห็นด้วยน้อย		เห็นด้วยน้อยที่สุด				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
1. ต้องตรวจเยี่ยมแม่โค-กระบือ เพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือเมื่อถึงวันกำหนดคลอด	18	45.00	19	47.50	3	7.50	-	-	-	-	4.38	0.63	มากที่สุด
2. เป็นผู้กำหนดนัดหมายวัน เวลาที่เหมาะสมในการออกไปปฏิบัติงานผสมเทียม	17	42.50	20	50.00	3	7.50	-	-	-	-	4.35	0.62	มากที่สุด
3. ออกไปให้บริการผสมเทียมตรงตามเวลาที่นัดหมาย	14	35.00	21	52.50	5	12.50	-	-	-	-	4.22	0.66	มากที่สุด
4. เป็นผู้จัดบันทึกรับแจ้งลงในสมุด เมื่อไปติดต่อขอรับบริการผสมเทียม เพื่อเป็นหลักฐานสามารถตรวจสอบ	12	30.00	19	47.50	5	22.50	-	-	-	-	4.08	0.73	มาก
5. ต้องตรวจโรคแท้งติดต่อและวัณโรคให้ละเอียด ครัง	10	25.00	20	50.00	10	25.00	-	-	-	-	4.00	0.72	มาก

(n=40)

ตารางที่ 32 (ต่อ)

วิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล	ความคิดเห็นของเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม										
	เห็นด้วยมากที่สุด		เห็นด้วยมาก		เห็นด้วยปานกลาง		เห็นด้วยน้อย		เฉลี่ย	SD	ระดับความเห็นด้วย
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
6. เป็นผู้รับแจ้งการผสมเทียม	9	22.50	22	55.00	9	22.50	-	-	4.00	0.68	มาก
7. ตรวจสอบแม่โค-กระบือ หลังจากผสมเทียม 2 เดือน	6	15.00	218	45.00	15	37.50	1	2.50	3.73	0.75	มาก
8. กำหนดค่าบริการของเกษตรกรอาสาสมัครในการบริการผสมเทียมมีความเหมาะสม	3	7.50	21	52.50	16	40.00	-	-	3.68	0.62	มาก
9. ต้องจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับการผสมเทียมให้กับสมาชิก เพื่อให้เข้าใจและสามารถขอรับบริการผสมเทียมได้อย่างถูกต้อง	5	12.50	15	37.50	20	50.00	-	-	3.63	0.70	มาก
10. จัดทำสมุดทะเบียนสมาชิก เพื่อการตรวจสอบที่หน่วยผสมเทียม	3	7.50	17	42.50	20	50.00	-	-	3.58	0.64	มาก
11. ทำทะเบียนประวัติลูกโค-กระบือที่คลอด	2	5.00	19	47.50	19	47.50	-	-	3.58	0.59	มาก

ตารางที่ 32 (ต่อ)

วิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล	ระดับความคิดเห็นของเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม							
	เห็นด้วยมากที่สุด		เห็นด้วยมาก		เห็นด้วยปานกลาง		เห็นด้วยน้อย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
12. เจ้าพนักงานสัตวบาลต้องจัดทำทะเบียนประวัติประจำตัวโค-กระบือ ก่อนที่จะได้รับบริการผสมเทียม	1	2.50	19	47.50	20	50.00	-	-
13. ค่าบริการของเจ้าพนักงานสัตวบาลในการบริการผสมเทียมมีความเหมาะสม	2	5.00	13	32.50	25	62.50	-	-
เฉลี่ยรวม		19.62		46.73		33.46		2.50
หมายเหตุ: ค่าคะแนนเฉลี่ย	4.21-5.00	หมายถึง	ผู้ให้ข้อมูลมีระดับเห็นด้วยมากที่สุด		1.81-2.60	หมายถึง	ผู้ให้ข้อมูลมีระดับเห็นด้วยน้อย	
	3.41-4.20	หมายถึง	ผู้ให้ข้อมูลมีระดับเห็นด้วยมาก		1.00-1.80	หมายถึง	ผู้ให้ข้อมูลมีระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด	
	2.61-3.40	หมายถึง	ผู้ให้ข้อมูลมีระดับเห็นด้วยปานกลาง					

ความคิดเห็นของเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม

ความคิดเห็นของเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการ

ผสมเทียมด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ

ผลการวิจัยในตารางที่ 33 เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียมในด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ ทุกวัตถุประสงค์ พบว่า เกษตรกรสองในสาม (ร้อยละ 67.29) เห็นด้วยมาก รองลงมาเกินกว่าหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 27.07) เห็นด้วยมากที่สุด เมื่อพิจารณาจากระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับ “เห็นด้วยมากที่สุด” โดยมีน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย 4.21 แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม เห็นด้วยมากที่สุดในด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร ดังรายละเอียดด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้

1. เพื่อให้เกษตรกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (คะแนนเฉลี่ย 4.40)
2. ช่วยเร่งรัดการผลิตโคนม โคเนื้อ และกระบือ (คะแนนเฉลี่ย 4.36)
3. เพื่อกระจายรายได้ให้กับเกษตรกรรายย่อยที่อยู่ในชนบท (คะแนนเฉลี่ย 4.34)
4. เพื่อให้เกษตรกรรายย่อยที่มีเงินทุนน้อยมีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ (คะแนนเฉลี่ย 4.33)
5. เพื่อให้มีโคนม โคเนื้อ และกระบือพันธุ์ดีมากขึ้น (คะแนนเฉลี่ย 4.23)
6. เพื่อให้เกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยหรือเช่าที่ มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ (คะแนนเฉลี่ย 4.20)
7. เพื่อให้เกษตรกรมีอาชีพเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริม (คะแนนเฉลี่ย 3.99)

จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม เห็นด้วยมากที่สุดกับวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งมีความถูกต้องและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร เพราะเกษตรกรมีความต้องการที่จะได้รับผลตอบแทนจากการเข้าร่วมโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม และได้รับคำแนะนำต่างๆ ในการเลี้ยงสัตว์จากเจ้าหน้าที่ สำหรับวัตถุประสงค์ของโครงการ ที่กล่าวว่า “เพื่อให้เกษตรกรมีอาชีพเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริม” ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย 3.99 น้อยที่สุดในจำนวนวัตถุประสงค์ทั้ง 7 ข้อ นั้น เป็นเพราะเกษตรกรบางรายประกอบอาชีพการเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพหลักมิใช่อาชีพเสริม

ตารางที่ 33 จำนวน และร้อยละ ของเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม จำนวนตามความคิดเห็นด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ

(n=114)

วัตถุประสงค์ของโครงการ	ความคิดเห็นของเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม								เฉลี่ย	SD	ระดับ ความเห็นด้วย
	เห็นด้วยมากที่สุด		เห็นด้วยมาก		เห็นด้วยปานกลาง		เห็นด้วยน้อย				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
1. เพื่อให้เกษตรกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น	21	18.42	87	76.32	6	5.26	-	-	4.40	0.47	มากที่สุด
2. ช่วยเร่งรัดการผลิตโคเนื้อ โคกระบือ และกระบือ	43	37.72	69	60.53	2	1.75	-	-	4.36	0.52	มากที่สุด
3. เพื่อกระจายรายได้ให้กับเกษตรกรรายย่อยที่อยู่ในชนบท	26	22.81	85	74.56	3	2.63	-	-	4.34	0.46	มากที่สุด
4. เพื่อให้เกษตรกรรายย่อยที่มีเงินทุนน้อยมีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์	39	34.21	74	64.91	1	0.88	-	-	4.33	0.49	มากที่สุด
5. เพื่อให้มีโคเนื้อ โคกระบือ และกระบือพันธุ์ดีมากขึ้น	36	31.58	74	64.91	4	3.51	-	-	4.28	0.52	มากที่สุด

ตารางที่ 33 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ของโครงการ	ความคิดเห็นของเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม							
	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เฉลี่ย	SD	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ			
6. เพื่อให้เกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยหรือเช่าที่มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์	29 25.44	79 69.30	29 5.26	- -	- -	4.20	0.52	มาก
7. เพื่อให้เกษตรกรมีอาชีพเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริม	22 19.30	69 60.53	23 20.18	- -	- -	3.99	0.63	มาก
คะแนนเฉลี่ยรวม	27.07	67.29	5.64	- -	- -	4.21	0.37	มากที่สุด
หมายเหตุ: ค่าคะแนนเฉลี่ย	4.21-5.00 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลมีระดับเห็นด้วยมากที่สุด	1.81-2.60 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลมีระดับเห็นด้วยน้อย						
	3.41-4.20 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลมีระดับเห็นด้วยมาก	1.00-1.80 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลมีระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด						
	2.61-3.40 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลมีระดับเห็นด้วยปานกลาง							

ความคิดเห็นของเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการ

ผลมเทียบด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการ

วิธีการดำเนินงานของโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม อาศัยหลักวิชาการเป็นตัวกำหนดทิศทางและแนวทางในการปฏิบัติงานไว้ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ ผลการวิจัยในตารางที่ 34 เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียมในด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการทุกวิธีการ พบว่า เกษตรกรสองในห้า (ร้อยละ 41.93) เห็นด้วยมาก รองลงมาหนึ่งในสาม (ร้อยละ 35.81) เห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณาจากระดับความคิดเห็นแล้วพบว่าอยู่ในระดับ “เห็นด้วยมาก” โดยมีน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย 3.61 แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมเห็นด้วยมากในด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร ดังรายละเอียดด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการ โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้

1. ตรวจเข็มแม่โคเมื่อถึงวันกำหนดคลอดเพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือ (คะแนนเฉลี่ย 4.27)
2. แม่โค-กระบือของสมาชิกจะต้องได้รับการตรวจโรคแท้งติดต่อ และโรควันโรค ก่อนได้รับการผสมเทียม (คะแนนเฉลี่ย 4.22)
3. เกษตรกรโทรแจ้งเจ้าหน้าที่ได้เมื่อจะใช้บริการผสมเทียม (คะแนนเฉลี่ย 4.13)
4. เกษตรกรต้องสังเกตได้ว่าแม่พันธุ์เป็นสัตว์อย่างถูกต้อง (คะแนนเฉลี่ย 4.07)
5. สมาชิกจะต้องได้รับการอบรมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการผสมเทียมหลังจากเข้าร่วมโครงการ (คะแนนเฉลี่ย 3.89)
6. ต้องออกไปรับรองแสดงการผสมเทียมหลังจากการผสมเทียมเสร็จสิ้นแล้วทุกครั้ง (คะแนนเฉลี่ย 3.86)
7. ต้องตรวจท้องแม่โคตัวนั้น เพื่อเป็นการยืนยันว่าแม่โคตั้งท้องอีกครั้งหนึ่ง หลังจากผสมเทียม 2 เดือน (คะแนนเฉลี่ย 3.85)
8. การดำเนินงานผสมเทียมมีรัศมีไม่เกิน 20 กิโลเมตร จากที่ตั้งหน่วยผสมเทียม และมีการคมนาคมสะดวก (คะแนนเฉลี่ย 3.66)
9. เกษตรกรต้องขึ้นทะเบียนประวัติก่อนเข้าร่วมโครงการ (คะแนนเฉลี่ย 3.59)
10. แม่โคของสมาชิกจะต้องทำการหนีบเบอร์หู (คะแนนเฉลี่ย 3.58)
11. จัดทำทะเบียนประวัติและมีบัตรประจำตัวโค เพื่อใช้แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับตัวโค (คะแนนเฉลี่ย 3.39)

12. ขึ้นทะเบียนประวัติสัตว์ที่เกิดจากการผสมเทียม เพื่อใช้ในการวางแผนผสมพันธุ์ต่อไป (คะแนนเฉลี่ย 3.35)
13. สมาชิกโครงการต้องมีพื้นที่ทำแปลงหญ้า (คะแนนเฉลี่ย 3.32)
14. เกษตรกรต้องไปแจ้งเจ้าหน้าที่ที่หน่วยผสมเทียมเองเมื่อจะใช้บริการผสมเทียม (คะแนนเฉลี่ย 3.32)
15. การแสดงสัญลักษณ์ไ้วหน้าฟาร์มเพื่อเป็นการแจ้งเจ้าหน้าที่ให้บริการผสมเทียม (คะแนนเฉลี่ย 3.18)
16. เกษตรกรที่จะเป็นสมาชิกได้ จะต้องมีแม่โค-กระบือ อย่างน้อย 5 ตัว (คะแนนเฉลี่ย 2.83)
17. เจ้าของโค-กระบือต้องทำของบังคับ เพื่อสะดวกในการปฏิบัติงาน (คะแนนเฉลี่ย 2.81)

จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม เห็นด้วยมาก กับการดำเนินงานของโครงการ ซึ่งมีความถูกต้องและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร ทั้งนี้เป็นเพราะว่าวิธีการดำเนินงานของโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม เป็นวิธีการที่เกษตรกรมองเห็นถึงประโยชน์ที่จะตนเองได้รับ

อย่างไรก็ตาม ในด้านการดำเนินงานตามโครงการบางวิธีที่เกษตรกรเห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด มีดังนี้

ในเรื่อง “แม่โค-กระบือของสมาชิกจะต้องได้รับการตรวจโรคแท้งติดต่อ และโรควันโรคก่อนได้รับการผสมเทียม” มีคะแนนเฉลี่ย 4.22 เกษตรกรมีความคิดเห็นว่า การตรวจโรคแท้งติดต่อ และวันโรคเฉพาะแม่โคที่ได้รับการผสมเทียม อาจมีผลทำให้สัตว์ที่เป็นโรคหลงเหลืออยู่ในฝูง และเป็นตัวแพร่โรคได้ ซึ่งสัตวบาลควรทำการตรวจโคทั้งฝูง

ในเรื่อง “เกษตรกรโทรแจ้งเจ้าหน้าที่ได้เมื่อจะใช้บริการผสมเทียม” มีคะแนนเฉลี่ย 4.13 เกษตรกรมีความคิดเห็นว่า การโทรแจ้งเจ้าหน้าที่เป็นการติดต่อที่สะดวกและรวดเร็ว แต่บางครั้งก็ไม่สามารถติดต่อได้

ในเรื่อง “การดำเนินงานผสมเทียมมีรัศมีไม่เกิน 20 กิโลเมตร จากที่ตั้งหน่วยผสมเทียม และมีการคมนาคมสะดวก” มีคะแนนเฉลี่ย 3.66 เกษตรกรมีความคิดเห็นว่า จะทำให้ผู้เลี้ยงสัตว์ที่อยู่นอกรัศมีการทำงานไม่ได้รับการพิจารณาให้เป็นสมาชิกและเมื่อต้องการใช้บริการผสมเทียม

ในเรื่อง “เกษตรกรต้องขึ้นทะเบียนประวัติก่อนเข้าร่วมโครงการ” มีคะแนนเฉลี่ย 3.59 เพราะเกษตรกรบางรายไม่เต็มใจที่จะบอกประวัติส่วนตัวและรายละเอียดบางส่วนในด้านการเลี้ยงปลุสัตว์ให้กับเจ้าพนักงานสัตวบาล และเกษตรกรบางรายกล่าวว่าเมื่อต้องการจะใช้บริการผสมเทียมก็สามารถโทรไปแจ้ง โดยที่ไม่ต้องในเกษตรกรขึ้นทะเบียนประวัติก็ได้

ในเรื่อง “จัดทำทะเบียนประวัติ และมีบัตรประจำตัวโค เพื่อใช้แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับตัวโค” มีคะแนนเฉลี่ย 3.35 และในเรื่อง “ขึ้นทะเบียนประวัติสัตว์ที่เกิดจากการผสมเทียมเพื่อใช้ในการวางแผนผสมพันธุ์ต่อไป” มีคะแนนเฉลี่ย 3.38 เกษตรกรมักจะไม่ให้ความสำคัญในเรื่องการจัดทำทะเบียนประวัติประจำตัวสัตว์ตลอดจนประวัติที่เกิดจากการผสมเทียม เพราะเหตุที่ว่าเกษตรกรเจ้าของสัตว์ไม่เข้าใจในการปฏิบัติงานด้านข้อมูลเกี่ยวกับการผสมเทียม ประกอบกับเกษตรกรไม่ได้ใส่ใจในการใช้ประโยชน์จากข้อมูลประวัติแม่โคและลูกโคที่ได้รับการผสมเทียมมากนัก

ในเรื่อง “สมาชิกโครงการต้องมีพื้นที่ทำแปลงหญ้า” มีคะแนนเฉลี่ย 3.32 เนื่องจากเกษตรกรบางรายไม่มีพื้นที่สำหรับปลูกหญ้าอาหารสัตว์ แต่อาศัยผลพลอยได้จากการเกษตรอย่างอื่นมาเป็นอาหารสัตว์ เช่น ฟางข้าว ต้นข้าวโพด และเกษตรกรบางรายก็ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองมากพอ และเห็นว่าการปลูกพืชอย่างอื่นจะให้ผลตอบแทนมากกว่า โดยเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยและเลี้ยงกันในจำนวนน้อย เนื่องจากใช้แรงงานในครอบครัว รวมทั้งตัวเกษตรกรเองมักจะไม่ให้ความสำคัญในการลงมือปฏิบัติที่จะปลูกหญ้าให้โคกิน

ในเรื่อง “เกษตรกรต้องไปแจ้งเจ้าหน้าที่ที่หน่วยผสมเทียมเองเมื่อจะใช้บริการผสมเทียม” มีคะแนนเฉลี่ย 3.32 เนื่องจากเกษตรกรบางรายมีฟาร์มที่ตั้งอยู่ห่างจากหน่วยผสมเทียมมาก จึงไม่สะดวกและใช้เวลามากในการเดินทาง จึงมีความเห็นว่า การโทรแจ้งเจ้าพนักงานสัตวบาลเมื่อจะใช้บริการผสมเทียมจะสะดวกและรวดเร็วกว่า

ในเรื่อง “การแสดงสัญลักษณ์ไว้หน้าฟาร์ม เพื่อเป็นการแจ้งเจ้าหน้าที่ให้มาบริการผสมเทียม” มีคะแนนเฉลี่ย 3.18 เนื่องจากเกษตรกรไม่มั่นใจว่าเจ้าพนักงานสัตวบาลจะเห็นสัญลักษณ์ที่แสดงไว้หน้าฟาร์ม อาจทำให้พลาดโอกาสในช่วงที่สัตว์กำลังเป็นสัดที่จะทำการผสมเทียมได้

ในเรื่อง “เกษตรกรที่จะเป็นสมาชิกได้ จะต้องมีแม่โค-กระบือ อย่างน้อย 5 ตัว” มีคะแนนเฉลี่ย 2.83 เนื่องจากเกษตรกรบางรายเป็นเกษตรกรรายย่อย มีโคอยู่ในครอบครองน้อยกว่า 5 ตัว จึงไม่สามารถเข้าร่วมเป็นสมาชิกได้และไม่ได้รับบริการผสมเทียม

ในเรื่อง “เจ้าของโค-กระบือ ต้องทำของบังคับ เพื่อสะดวกในการปฏิบัติงาน” มีคะแนนเฉลี่ย 2.81 เพราะเกษตรกรคิดว่าการทำของบังคับเป็นการเพิ่มภาระให้กับเกษตรกร

ตารางที่ 34 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร ที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม จำแนกตามความคิดเห็นด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการ

(n=114)

วิธีการดำเนินงานของโครงการ	ความคิดเห็นของเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม								ระดับ ความเห็นด้วย
	เห็นด้วย มากที่สุด		เห็นด้วย มาก		เห็นด้วย ปานกลาง		เห็นด้วย น้อย		
	จำนวน		ร้อยละ		จำนวน		ร้อยละ		
	ร้อยละ		จำนวน		ร้อยละ		จำนวน		
	ร้อยละ		จำนวน		ร้อยละ		จำนวน		
1. ตรวจเยี่ยมแม่โคเมื่อถึงวันกำหนดคลอด เพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือ	40	35.09	65	57.02	9	7.89	-	-	มากที่สุด
2. แม่โค-กระบือ ของสมาชิกต้องได้รับการ ตรวจโรคแพะติดต่อ และวัคซีนโรคก่อน ได้รับการผสมเทียม	49	42.98	46	40.35	14	12.28	5	4.39	มากที่สุด
3. เกษตรกร โทรแจ้งเจ้าหน้าที่ได้เมื่อจะ ใช้บริการผสมเทียม	36	31.58	60	52.63	15	13.16	3	2.63	มาก
4. เกษตรกรต้องสังเกตได้ว่าแม่พันธุ์เป็นสัตว์ อย่างถูกต้อง	32	28.07	58	50.88	24	21.05	-	-	มาก
5. สมาชิกจะต้องได้รับการอบรมความรู้ที่ เกี่ยวข้องกับการผสมเทียมหลังจากเข้า ร่วมโครงการ	13	11.40	75	65.79	26	22.81	-	-	มาก

ตารางที่ 34 (ต่อ)

วิธีการดำเนินงานของโครงการ	ความคิดเห็นของเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม										
	เห็นด้วยมากที่สุด		เห็นด้วยมาก		เห็นด้วยปานกลาง		เห็นด้วยน้อย		เฉลี่ย	ระดับ	
	จำนวน ร้อยละ		จำนวน ร้อยละ		จำนวน ร้อยละ		จำนวน ร้อยละ				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	SD	ความเห็นด้วย	
6. ต้องออกไปรับรองแสดงการผสมเทียมหลังจากการ ผสมเทียมเสร็จสิ้นแล้วทุกครั้ง	23	20.18	52	45.61	39	34.21	-	-	3.86	0.73	มาก
7. ต้องตรวจท้องแม่โค เพื่อยืนยันว่าแม่โคตั้งท้องหลังจากผสมเทียม 2 เดือน	17	14.91	63	55.26	34	29.82	-	-	3.85	0.65	มาก
8. การดำเนินงานผสมเทียม มีรัศมีไม่เกิน 20 กิโลเมตร และมีการคมนาคมสะดวก	21	18.42	45	39.47	39	34.21	6	5.26	3.66	0.93	มาก
9. เกษตรกรต้องขึ้นทะเบียนประวัติก่อนเข้าร่วมโครงการ	11	9.65	58	50.88	34	29.82	9	7.89	3.59	0.84	มาก
10. แม่โคของสมาชิกจะต้องทำการหนีบเบอร์หู	3	2.63	60	52.63	51	44.74	-	-	3.58	0.55	มาก

ตารางที่ 34 (ต่อ)

วิธีการดำเนินงานของโครงการ	ความคิดเห็นของเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม								เฉลี่ย	SD	ระดับ ความเห็นด้วย	
	เห็นด้วย		เห็นด้วย		เห็นด้วย		เห็นด้วย					
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อยที่สุด					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ				
11. จัดทำทะเบียนประวัติและมีบัตรประจำตัวโค เพื่อแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับตัวโค	2	1.75	45	39.47	62	54.39	5	4.39	-	-	0.60	ปานกลาง
12. ขึ้นทะเบียนประวัติสัตว์ที่เกิดจากการผสมเทียม เพื่อใช้ในการวางแผนผสมพันธุ์ต่อไป	2	1.75	39	34.21	70	61.40	3	2.63	-	-	3.35	ปานกลาง
13. สมชกโครงการต้องมีพื้นที่ทำแปลงหญ้า	8	7.02	43	37.72	45	39.47	13	11.40	5	4.39	3.32	ปานกลาง
14. เกษตรกรต้องไปแจ้งเจ้าหน้าที่หน่วยผสมเทียมเมื่อจะใช้บริการผสมเทียม	8	7.02	40	35.09	47	41.23	19	16.67	-	-	3.32	ปานกลาง
15. เกษตรกรสามารถแสดงสัญลักษณ์ไว้หน้าฟาร์มเพื่อเป็นการแจ้งเจ้าหน้าที่ที่มาบริการผสมเทียม	3	2.63	31	27.19	66	57.89	12	10.53	2	1.75	3.18	ปานกลาง

ตารางที่ 34 (ต่อ)

วิธีการดำเนินงานของโครงการ	ความคิดเห็นของเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม												
	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เฉลี่ย	ระดับ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	ความเห็นด้วย			
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	ความเห็นด้วย			
16. เกษตรกรที่จะเป็นสมาชิกได้ จะต้อง มี													
แม่โค-กระบือ อย่างน้อย 5 ตัว	1	0.88	18	15.79	57	50.00	37	32.46	1	0.88	2.83	0.73	ปานกลาง
17. เจ้าของโค-กระบือต้องทำของบังคับ เพื่อ													
สะดวกในการปฏิบัติงาน	-	-	15	13.16	62	54.39	37	32.46	-	-	2.81	0.65	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยรวม													
หมายเหตุ: ค่าคะแนนเฉลี่ย													
4.21-5.00 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลมีระดับเห็นด้วยมากที่สุด													
3.41-4.20 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลมีระดับเห็นด้วยมาก													
2.61-3.40 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลมีระดับเห็นด้วยปานกลาง													

ความคิดเห็นของเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมด้าน

วิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล

วิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล โดยเจ้าพนักงานสัตวบาลได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ทำหน้าที่บริการผสมเทียม ซึ่งเป็นการปฏิบัติงานตามแนวทางที่โครงการได้กำหนดไว้ โดยยึดถือความถูกต้องตามหลักวิชาการเป็นสำคัญ ผลการวิจัยตามตารางที่ 35 เกี่ยวกับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียมในด้านวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล ทุกวิธีการพบว่า เกษตรกรเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 49.19) เห็นด้วยมาก รองลงมาเกินกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 35.69) เห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณาจากระดับความคิดเห็นแล้วพบว่าเห็นด้วยมาก โดยมีน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย 3.75 แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมเห็นด้วยมากกับวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้

1. เจ้าพนักงานสัตวบาลจะเป็นผู้กำหนดนัดหมายวัน เวลาที่เหมาะสมในการออกไปปฏิบัติงานผสมเทียมให้กับท่าน (คะแนนเฉลี่ย 4.24)
2. เมื่อถึงวันกำหนดคลอด เจ้าพนักงานสัตวบาลต้องตรวจเยี่ยมแม่โค-กระบือ เพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือ (คะแนนเฉลี่ย 4.20)
3. เจ้าพนักงานสัตวบาลต้องออกไปให้บริการผสมเทียมตรงตามเวลาที่นัดหมาย (คะแนนเฉลี่ย 4.19)
4. เจ้าหน้าที่ต้องตรวจโรคแท้งติดต่อและวัณโรคให้ปีละ 1 ครั้ง (คะแนนเฉลี่ย 4.12)
5. เจ้าพนักงานสัตวบาลจะเป็นผู้รับแจ้งความผสมเทียม (คะแนนเฉลี่ย 4.07)
6. เจ้าพนักงานสัตวบาลจะเป็นผู้จัดบันทึกรับแจ้งลงในสมุด เพื่อเป็นหลักฐานเมื่อไปติดต่อขอรับบริการผสมเทียม เพื่อสามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ (คะแนนเฉลี่ย 3.76)
7. เจ้าหน้าที่พนักงานสัตวบาลต้องทำการ ตรวจท้องแม่โค-กระบือ หลังจากผสมเทียม 2 เดือน (คะแนนเฉลี่ย 3.73)
8. หลังจากสมัครเป็นสมาชิกผสมเทียมแล้วเจ้าพนักงานสัตวบาลต้องจัดอบรมความรู้ที่เกี่ยวกับการผสมเทียมให้กับสมาชิก ทำให้เข้าใจและสามารถขอรับบริการผสมเทียมได้อย่างถูกต้อง (คะแนนเฉลี่ย 3.50)
9. เจ้าพนักงานสัตวบาลต้องทำทะเบียนประวัติลูกโค-กระบือที่คลอด (คะแนนเฉลี่ย 3.42)
10. เจ้าพนักงานสัตวบาลต้องจัดทำสมุดทะเบียนสมาชิก เพื่อการตรวจสอบที่หน่วยผสมเทียม (คะแนนเฉลี่ย 3.40)

11. เจ้าพนักงานสัตวบาลต้องจัดทำทะเบียนประวัติประจำตัวโค-กระบือ ก่อนที่จะได้รับการผสมเทียม (คะแนนเฉลี่ย 3.40)
12. กำหนดค่าบริการของเกษตรกรอาสาสมัครในการบริการผสมเทียมที่เหมาะสม (คะแนนเฉลี่ย 3.24)
13. กำหนดค่าบริการของเจ้าพนักงานสัตวบาลในการบริการผสมเทียมที่เหมาะสม (คะแนนเฉลี่ย 3.17)

จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม เห็นด้วยมากกับวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาลทั้ง 13 วิธี ซึ่งมีความถูกต้องและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า วิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาลที่ต้งขึ้นนั้นเป็นไปตามหลักวิชาการที่จะต้องปฏิบัติในการผสมเทียม

อย่างไรก็ตาม ในด้านการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาลที่เกษตรกรเห็นด้วยน้อยและเห็นด้วยน้อยที่สุด มีดังนี้

ในเรื่อง “เจ้าหน้าที่ต้องตรวจโรคแท้งติดต่อและวัณโรคให้ปีละ 1 ครั้ง” มีคะแนนเฉลี่ย 4.12 เกษตรกรมีความคิดเห็นว่า การตรวจโรคแท้งติดต่อ จะตรวจเฉพาะแม่โคที่ได้รับการผสมเทียม อาจมีผลทำให้สัตว์ที่เป็นโรคหลงเหลืออยู่ในฝูง และเป็นตัวแพร่โรคได้ ซึ่งสัตวบาลควรทำการตรวจโคทั้งฝูง

ในเรื่อง “เจ้าพนักงานสัตวบาลจะเป็นผู้รับแจ้งความผสมเทียม” คะแนนเฉลี่ย 4.07 เกษตรกรมีความคิดเห็นว่าการไปแจ้งที่หน่วยผสมเทียม บางครั้งไม่พบเจ้าพนักงานสัตวบาล น่าจะแจ้งกับบุคคลอื่นที่ประจำอยู่ในหน่วยผสมเทียมได้ เช่น นักศึกษาฝึกงาน

ในเรื่อง “หลังจากสมัครเป็นสมาชิกผสมเทียมแล้วเจ้าพนักงานสัตวบาลต้องจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับการผสมเทียมให้กับสมาชิก ทำให้เข้าใจและสามารถขอรับบริการผสมเทียมได้อย่างถูกต้อง” มีคะแนนเฉลี่ย 3.50 เนื่องจากเกษตรกรบางรายมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการผสมเทียมอยู่แล้ว เกษตรกรจึงคิดว่าตนเองไม่จำเป็นต้องเข้ารับการอบรมก็ได้ และการเข้าอบรมต้องใช้เวลาานพอสมควรเกษตรกรบางรายไม่มีเวลาว่างมากนัก เพราะต้องประกอบอาชีพอย่างอื่นด้วย

ในเรื่อง “เจ้าพนักงานสัตวบาลต้องจัดทำทะเบียนประวัติประจำตัวโค-กระบือ ก่อนที่จะได้รับการผสมเทียม” มีคะแนนเฉลี่ย 3.40 ซึ่งเกษตรกรมักจะไม่ให้ความสำคัญในเรื่องการจัดทำทะเบียนประวัติประจำตัวสัตว์ เพราะเหตุที่ว่าเกษตรกรเจ้าของสัตว์ไม่เข้าใจในการปฏิบัติงานด้านข้อมูลเกี่ยวกับการผสมเทียม ประกอบกับเกษตรกรไม่ได้ใส่ใจในการใช้ประโยชน์

จากข้อมูลประวัติแม่โค และคิดว่างานเหล่านี้เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ไม่เกี่ยวข้องกับตัวเกษตรกร เกษตรกรบางส่วนจึงรู้สึกเฉยๆ กับการปฏิบัติงานด้านนี้

ในเรื่อง “กำหนดค่าบริการของเกษตรกรอาสาสมัครในการบริการผสมเทียมที่เหมาะสม” มีคะแนนเฉลี่ย 3.24 และในเรื่อง “กำหนดค่าบริการของเจ้าพนักงานสัตวบาลในการบริการผสมเทียมที่เหมาะสม” มีคะแนนเฉลี่ย 3.17 เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้จากการเลี้ยงปศุสัตว์ไม่มากนัก และเกษตรกรมักจะมีคามคาดหวังในการให้บริการของรัฐ ว่าจะต้องบริการประชาชนแต่ในความเป็นจริงเกษตรกรก็ต้องเสียค่าบริการให้กับเจ้าพนักงานเมื่อใช้การผสมเทียม

ตารางที่ 35 จำนวน และร้อยละของเกษตรกร ที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม จำนวนตามความคิดเห็นด้านการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล

(n=114)

วิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล	ความคิดเห็นของเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม										ระดับ ความเห็นด้วย
	เห็นด้วย		เห็นด้วย		เห็นด้วย		เห็นด้วย		เห็นด้วย		
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
1. เป็นผู้กำหนดนัดหมายวัน เวลาที่เหมาะสม	36	31.58	69	60.53	9	7.89	-	-	-	-	มากที่สุด
ในการออกไปปฏิบัติงานผสมเทียม											
2. ตรวจสอบแม่โค-กระบือ เพื่อพิจารณา	30	26.32	77	67.54	7	6.14	-	-	-	-	มาก
ให้ความช่วยเหลือเมื่อถึงวันกำหนดคลอด											
3. ต้องออกไปให้บริการผสมเทียมตรงตาม	31	27.19	74	64.91	9	7.89	-	-	-	-	มาก
เวลาที่นัดหมาย											
4. ต้องตรวจโรคแท้งติดต่อและวัณโรค	27	23.68	76	66.67	10	8.77	-	-	1	0.88	มาก
ให้ปีละ 1 ครั้ง											
5. เป็นผู้รับแจ้งการผสมเทียม	28	24.56	67	58.77	18	15.79	1	0.88	-	-	มาก

(n=114)

วิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล	ความคิดเห็นของเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม						ระดับความเห็นด้วย					
	เห็นด้วยมากที่สุด		เห็นด้วยปานกลาง		เห็นด้วยน้อย			เฉลี่ย SD				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ						
6. จัดบันทึกลงในสมุดเมื่อไปติดต่อขอรับบริการผสมเทียม เพื่อเป็นหลักฐาน	23	20.18	67	58.77	24	21.05	-	-	-	3.99	0.64	ปานกลาง
7. ครวจท้องแม่โค-กระบือ หลังจากผสมเทียมมา 2 เดือน	11	9.65	65	57.02	38	33.33	-	-	-	3.76	0.61	มาก
8. จัดอบรมความรู้เกี่ยวกับการผสมเทียมให้กับสมาชิก เพื่อให้เข้าใจและสามารถขอรับบริการผสมเทียมได้อย่างถูกต้อง	3	2.63	55	48.61	52	45.61	4	3.51	-	3.50	0.61	มาก
9. ทำทะเบียนประวัติลูกโค- กระบือที่คลอด	2	1.75	46	40.35	64	56.14	2	1.75	-	3.42	0.56	มาก
10. จัดทำสมุดทะเบียนสมาชิกเพื่อการตรวจสอบที่หน่วยผสมเทียม	3	2.63	44	38.60	63	55.26	4	3.51	-	3.40	0.61	ปานกลาง

ตารางที่ 35 (ต่อ)

วิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล	ความคิดเห็นของเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม										เฉลี่ย SD	ระดับความเห็นด้วย				
	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด											
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ						
11. จัดทำทะเบียนประวัติประจำตัวโค-กระบือ	5	4.39	37	32.46	71	62.28	1	0.88	-	-	3.40	0.59	ปานกลาง			
12. กำหนดค่าบริการของเกษตรกรอาสาสมัครในการบริการผสมเทียมที่เหมาะสม	-	-	31	27.19	79	69.30	4	3.51	-	-	3.24	0.50	ปานกลาง			
13. กำหนดค่าบริการของเจ้าพนักงานสัตวบาลในการบริการผสมเทียมที่เหมาะสม	-	-	24	21.05	85	74.56	5	4.39	-	-	3.17	0.48	ปานกลาง			
เฉลี่ยรวม	15.87		49.19		35.69		2.53		0.88		3.75		0.27	มาก		
หมายเหตุ: ค่าคะแนนเฉลี่ย	4.21-5.00	หมายถึง	ผู้ให้ข้อมูลมีระดับเห็นด้วยมากที่สุด										1.81-2.60	หมายถึง	ผู้ให้ข้อมูลมีระดับเห็นด้วยน้อย	
	3.41-4.20	หมายถึง	ผู้ให้ข้อมูลมีระดับเห็นด้วยมาก										1.00-1.80	หมายถึง	ผู้ให้ข้อมูลมีระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด	
	2.61-3.40	หมายถึง	ผู้ให้ข้อมูลมีระดับเห็นด้วยปานกลาง													

ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์

ด้วยวิธีการผสมเทียม

เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม

เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม มีเกษตรกรได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่แต่ละคนได้ประสบมากับตนเองในการเข้าร่วมโครงการ ผลการวิจัยในตารางที่ 36 พบว่า เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมบางส่วน (6-18 ราย) มีปัญหาและอุปสรรคในด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการ และด้านวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล โดยมีรายละเอียดในด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการดังนี้ คือ 1) การกำหนดคุณสมบัติของผู้เลี้ยงปศุสัตว์จะต้องมีอย่างน้อย 5 ตัว ทำให้ผู้เลี้ยงสัตว์รายย่อยที่มีแม่โคน้อยกว่า 5 ตัว ไม่ได้พิจารณาให้เข้าร่วมโครงการ 2) การตรวจโรคแท้งติดต่อและวัณโรคเฉพาะแม่โคที่ขึ้นทะเบียนไว้แล้วเท่านั้น โดยที่เจ้าพนักงานสัตวบาลไม่กระทำการกับสัตว์ทั้งฝูงของสมาชิก อาจมีผลทำให้สัตว์ที่เป็นโรคหลงเหลืออยู่ และเป็นตัวแพร่โรคได้ 3) การกำหนดขอบเขตการทำงานในรัศมี 20 กิโลเมตร รอบๆ หน่วยผสมเทียม ทำให้ผู้เลี้ยงปศุสัตว์ที่อยู่นอกรัศมีการทำงานไม่ได้รับการพิจารณาให้เข้าร่วมโครงการ และ 4) การขึ้นทะเบียนโดยการหนีบเบอร์หมักทำให้หูอักเสบ และเบอร์หลุดหาย

ส่วนปัญหาอุปสรรคด้านวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาลนั้น เกษตรกรมีปัญหาและอุปสรรคในเรื่อง 1) การตรวจท้องแม่โคหลังจากผสมเทียมไปแล้ว 60 วัน โดยวิธีคลำผ่านทวารหนัก ถ้าเจ้าหน้าที่ขาดความชำนาญบางครั้งทำอันตรายต่อแม่โคและทราบผลไม่ค่อยแน่นอน 2) ไม่สะดวกในการแจ้งเจ้าพนักงานสัตวบาลไปช่วยแม่โคในกรณีคลอดยาก และเจ้าพนักงานสัตวบาลมักไปไม่ทันเหตุการณ์ และ 3) การขึ้นทะเบียนลูกโคที่เกิดจากการผสมเทียมเมื่ออายุ 3 เดือน มักประสบปัญหาลูกโคป่วย เพราะยังไม่แข็งแรงพอ

ผลการวิจัยปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม พบว่าเกษตรกรมีปัญหาอุปสรรคในด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการมากที่สุด และรองลงมาเป็นด้านวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินงานและการปฏิบัติงาน จะส่งผลให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรในการประสิทธิภาพทางการผลิตปศุสัตว์ให้สูงขึ้นกว่าเดิม

ตารางที่ 36 จำนวนเกษตรกร ที่ใช้บริการผสมเทียม จำแนกตามปัญหาและอุปสรรคต่อโครงการเร่งรัด
การผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม

(n=40)

ปัญหาและอุปสรรค	จำนวน(ราย)
ด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการ	
- การกำหนดคุณสมบัติของผู้เลี้ยงปศุสัตว์จะต้องมีโคอย่างน้อย 5 ตัว ทำให้ผู้เลี้ยงสัตว์รายย่อยที่มีแม่โคน้อยกว่า 5 ตัว ไม่ได้พิจารณาให้เข้าร่วมโครงการ	15
- การตรวจโรคแท้งติดต่อและวัณโรคเฉพาะแม่โคที่ขึ้นทะเบียนไว้แล้วเท่านั้น โดยไม่กระทำกับสัตว์ทั้งฝูงของสมาชิก อาจมีผลทำให้สัตว์เป็นโรคหลงเหลืออยู่ และเป็นตัวแพร่โรคได้	12
- การกำหนดขอบเขตการทำงานในรัศมี 20 กิโลเมตร รอบๆ หน่วยผสมเทียม ทำให้ผู้เลี้ยงปศุสัตว์ที่อยู่นอกรัศมีการทำงานไม่ได้รับการพิจารณาให้เข้าร่วมโครงการ	11
- การขึ้นทะเบียนแม่โคโดยการหนีบเบอร์หูมักทำให้หูอักเสบ และเบอร์หลุดหาย	6
ด้านวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล	
- การตรวจท้องแม่โคหลังจากผสมเทียมไปแล้ว 60 วัน โดยวิธีคลำผ่านทวารหนัก ถ้าเจ้าหน้าที่ขาดความชำนาญบางครั้งทำอันตรายต่อแม่โคและทราบผลไม่ค่อยแน่นอน	18
- ไม่สะดวกในการแจ้งเจ้าพนักงานสัตวบาลไปช่วยแม่โคในกรณีคลอดยาก และเจ้าพนักงานสัตวบาลมักไปไม่ทันเหตุการณ์	16
- การขึ้นทะเบียนลูกโคที่เกิดจากการผสมเทียมเมื่ออายุ 3 เดือน มักประสบปัญหาถูกโคป่วย	6

หมายเหตุ: ระบุได้มากกว่า 1 ข้อ

เกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม

เกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม มีเกษตรกรได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค ผลการวิจัยในตารางที่ 37 พบว่า เกษตรกรบางส่วน (4-48 ราย) มีปัญหาและอุปสรรคในด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการ และด้านวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล โดยมีรายละเอียดในด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการดังนี้ คือ 1) การกำหนดคุณสมบัติของผู้เลี้ยงปศุสัตว์จะต้องมีโคอย่างน้อย 5 ตัว ทำให้ผู้เลี้ยงสัตว์รายย่อยที่มีแม่โคน้อยกว่า 5 ตัว ไม่ได้พิจารณาให้เข้าร่วมโครงการ 2) การกำหนดขอบเขตการทำงานในรัศมี 20 กิโลเมตร รอบๆ หน่วยผสมเทียม ทำให้ผู้เลี้ยงปศุสัตว์ที่อยู่นอกรัศมีการทำงานไม่ได้รับการพิจารณาให้เข้าร่วมโครงการ และ 3) การตรวจโรคแท้งติดต่อและวัณโรคเฉพาะแม่โคที่ขึ้นทะเบียนไว้แล้วเท่านั้น โดยไม่กระทำกับสัตว์ทั้งฝูงของสมาชิก อาจมีผลทำให้สัตว์เป็นโรคหลงเหลืออยู่ และเป็นตัวแพร่โรคได้

ส่วนในด้านวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคในเรื่อง 1) ไม่สะดวกในการแจ้งเจ้าพนักงานสัตวบาลไปช่วยแม่โคในกรณีคลอดยาก และเจ้าพนักงานสัตวบาลมักไปไม่ทันเหตุการณ์ และ 2) เกษตรกร 5 ราย กล่าวว่า การตรวจท้องแม่โคหลังจากผสมเทียมไปแล้ว 60 วัน โดยวิธีคลำผ่านทวารหนัก ถ้าเจ้าหน้าที่ขาดความชำนาญ บางครั้งทำอันตรายต่อแม่โคและทราบผลไม่ค่อยแน่นอน

ผลการวิจัยปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม พบว่า เกษตรกรมีปัญหาอุปสรรคในด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการมากที่สุด และรองลงมาเป็นด้านวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล ซึ่งปัญหาและอุปสรรคทั้งหมดจะสอดคล้องกับเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม แต่เกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมมีปัญหาและอุปสรรคน้อยกว่า เนื่องจากยังไม่ได้ใช้บริการผสมเทียม ปัญหาและอุปสรรคที่กล่าวมาเป็นสิ่งที่เกษตรกรประสบมากับตนเองในฟาร์มของตน

ตารางที่ 37 จำนวนเกษตรกร ที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม จำแนกตามปัญหา และอุปสรรคต่อโครงการ
เร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม

(n=114)

ปัญหาและอุปสรรค	จำนวน(ราย)
ด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการ	
- การกำหนดคุณสมบัติของผู้เลี้ยงปศุสัตว์จะต้องมีโคอย่างน้อย 5 ตัว ทำให้ผู้เลี้ยงสัตว์รายย่อยที่มีแม่โคน้อยกว่า 5 ตัว ไม่ได้พิจารณาให้เข้าร่วมโครงการ	48
- การกำหนดขอบเขตการทำงานในรัศมี 20 กิโลเมตร รอบๆ หน่วยผสมเทียม ทำให้ผู้เลี้ยงปศุสัตว์ที่อยู่นอกรัศมีการทำงานไม่ได้รับการพิจารณาให้เข้าร่วมโครงการ	30
- การตรวจโรคแท้งติดต่อและวัณโรคเฉพาะแม่โคที่ขึ้นทะเบียนไว้แล้วเท่านั้น โดยไม่กระทำกับสัตว์ทั้งฝูงของสมาชิก อาจมีผลทำให้สัตว์เป็นโรคหลงเหลืออยู่ และเป็นตัวแพร่โรคได้	4
ด้านวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล	
- ไม่สะดวกในการแจ้งเจ้าพนักงานสัตวบาลไปช่วยแม่โคในกรณีคลอดยาก และเจ้าพนักงานสัตวบาลมักไปไม่ทันเหตุการณ์	19
- การตรวจท้องแม่โคหลังจากผสมเทียมไปแล้ว 60 วัน โดยวิธีคลำผ่านทวารหนัก ถ้าเจ้าหน้าที่ขาดความชำนาญบางครั้งทำอันตรายต่อแม่โคและทราบผลไม่ค่อยแน่นอน	5

หมายเหตุ: ระบุได้มากกว่า 1 ข้อ

ความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัด

การผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม

การศึกษาระดับความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม ของเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม กับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม โดยใช้ค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระดับความคิดเห็นของเกษตรกร ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

ความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ

จากการทดสอบความแตกต่างของค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยรวมระดับความคิดเห็นของเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ด้านวัตถุประสงค์ของโครงการรวมทุกวัตถุประสงค์ ด้วยสถิติ t-Test (ตารางที่ 38) พบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=1.361$; $P>0.05$) จึงกล่าวได้ว่าความคิดเห็นของเกษตรกรด้านวัตถุประสงค์ของโครงการไม่แตกต่างกัน โดยเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมมีค่าน้ำหนักเฉลี่ยรวม 4.31 และเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม มีค่าน้ำหนักเฉลี่ยรวม 4.21 แม้แต่เมื่อพิจารณาผลการทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มแล้ว ก็ยังเห็นได้ว่าทุกวัตถุประสงค์ของโครงการนั้น เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มก็มีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกรายการ ($P>0.05$) เช่นกัน

ทั้งนี้ระบุได้ว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นว่า เห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ของโครงการที่ได้กำหนดไว้ อันได้แก่ 1) ช่วยเร่งรัดการผลิตโคนม โคเนื้อ 2) เพื่อให้มีโคนม โคเนื้อ และกระบือ 3) เพื่อให้เกษตรกรรายย่อยที่มีเงินทุนน้อยมีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ 4) เพื่อให้เกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยหรือเช่าที่ มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ 5) เพื่อให้เกษตรกรมีอาชีพเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริม 6) เพื่อกระจายรายได้ให้กับเกษตรกรรายย่อยที่อยู่ในชนบท 7) เพื่อให้เกษตรกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งนี้เพราะเกษตรกรทั้งหมดมีความต้องการที่จะได้รับผลตอบแทนจากการเข้าร่วมโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียมเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 38 น้ำหนักคะแนนเฉลี่ย และค่าทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกร
ด้านวัตถุประสงค์ โครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม

วัตถุประสงค์ของโครงการ	เกษตรกร				t Value	P
	ใช้บริการผสมเทียม		ไม่ใช้บริการผสมเทียม			
	(n=40 ราย)		(n=114 ราย)			
	WMS	SD	WMS	SD		
1. ช่วยเร่งรัดการผลิตโคนม โคเนื้อ และกระบือ	4.40	0.55	4.36	0.52	0.418 ^{ns}	0.676
2. เพื่อให้มีโคนม โคเนื้อ และกระบือพันธุ์มากขึ้น	4.33	0.57	4.28	0.52	0.449 ^{ns}	0.654
3. เพื่อให้เกษตรกรรายย่อยที่มีเงินทุนน้อยมีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์	4.50	0.51	4.33	0.49	1.830 ^{ns}	0.069
4. เพื่อให้เกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยหรือเช่าที่มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์	4.38	0.50	4.20	0.50	1.844 ^{ns}	0.067
5. เพื่อให้เกษตรกรมีอาชีพเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริม	4.15	0.70	3.99	0.06	1.331 ^{ns}	0.185
6. เพื่อกระจายรายได้ให้กับเกษตรกรรายย่อยที่อยู่ในชนบท	4.18	0.50	4.20	0.49	-0.299 ^{ns}	0.766
7. เพื่อให้เกษตรกรมีชีวิิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น	4.25	0.48	4.13	0.49	1.352 ^{ns}	0.178
รวม	4.31	0.42	4.21	0.37	1.361 ^{ns}	0.175

หมายเหตุ 1) WMS = 4.21-5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

WMS = 3.41-4.20 หมายถึง เห็นด้วยมาก

WMS = 2.61-3.40 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

WMS = 1.81-2.60 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

WMS = 1.00-1.80 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

2) * หมายถึง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ns หมายถึง ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกร

ด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการ

จากการทดสอบความแตกต่างของค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการรวมทุกวิธีการ ด้วยสถิติ t-Test (ตารางที่ 39) พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=2.837$; $P<0.05$) จึงกล่าวได้ว่า ความคิดเห็นของเกษตรกรด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการมีความแตกต่างกัน โดยเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม มีค่าน้ำหนักเฉลี่ยรวม 3.77 และเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม มีค่าน้ำหนักเฉลี่ยรวม 3.61 เมื่อพิจารณาแต่ละรายการของวิธีการดำเนินงานของโครงการที่เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีดังนี้

1. วิธีการดำเนินงานด้าน “การดำเนินงานผสมเทียมมีรัศมีไม่เกิน 20 กิโลเมตร จากที่ตั้งหน่วยผสมเทียม และมีการคมนาคมสะดวก” ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเห็นด้วยมาก ($WMS=4.13$) เท่ากับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม ซึ่งเห็นด้วยมาก ($WMS=3.66$) เช่นเดียวกัน แต่เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-Test พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=3.604$; $P<0.05$) ซึ่งหมายความว่าเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นแตกต่างกันในวิธีการดำเนินงานด้านการกำหนดระยะทางในการให้บริการผสมเทียม อย่างไรก็ตาม เกษตรกรส่วนใหญ่ทั้ง 2 กลุ่ม ก็ยอมรับว่า การกำหนดขอบเขตการทำงานของเจ้าพนักงานสัตวบาลในรัศมี 20 กิโลเมตร ทำให้ผู้เลี้ยงปศุสัตว์ ที่อยู่นอกรัศมีการทำงานไม่ได้รับการพิจารณาให้เข้าร่วมโครงการ และไม่ได้รับการผสมเทียม ซึ่งเป็นไปตามระเบียบของโครงการ

2. วิธีการดำเนินงานด้าน “สมาชิกของโครงการ ต้องมีพื้นที่ทำแปลงหญ้า” เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเห็นด้วยมาก ($WMS=3.90$) ซึ่งต่างกับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม โดยเห็นด้วยปานกลาง ($WMS=3.32$) เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-Test พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=4.263$; $P<0.05$) โดยเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม กล่าวว่า การมีพื้นที่สำหรับปลูกหญ้าอาหารสัตว์จะช่วยให้โคมีหญ้ากินตลอดทั้งปี โดยเฉพาะในฤดูแล้ง แต่เกษตรกรบางรายไม่มีที่ดินมากพอ ต้องใช้ที่ดินที่มีอยู่ในการปลูกพืชอย่างอื่น ส่วนเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม กล่าวว่า เกษตรกรมักจะมิโคในครอบครองน้อยและมีที่ดินเป็นของตนเองไม่มากนัก ที่ดินที่มีอยู่เป็นที่ทำการเกษตรอื่นๆ แต่ก็อาศัยพื้นที่ทำการเกษตรดังกล่าวเป็นแหล่งอาหารของโคได้อีกทางหนึ่ง เพราะจะมีช่วงที่ปล่อยให้พื้นที่ว่างเปล่าในบางช่วง

3. วิธีการดำเนินงานด้าน “เกษตรกรที่จะเป็นสมาชิกได้ จะต้องมีแม่โค-กระบืออย่างน้อย 5 ตัว” เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเห็นด้วยมาก (WMS=3.65) ซึ่งต่างกับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม โดยเห็นด้วยปานกลาง (WMS=2.83) เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-Test พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=5.945$; $P<0.05$) โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ทั้ง 2 กลุ่ม ก็ยอมรับว่า เกษตรกรบางรายมีโคในครอบครองน้อยกว่า 5 ตัว ทำให้ไม่ได้เข้าร่วมโครงการและไม่สามารถใช้บริการผสมเทียมได้ ซึ่งเป็นไปตามระเบียบของโครงการ

4. วิธีการดำเนินงานด้าน “เกษตรกรต้องขึ้นทะเบียนประวัติก่อนเข้าร่วมโครงการ” เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเห็นด้วยมาก (WMS=3.95) เท่ากับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม ซึ่งเห็นด้วยมาก (WMS=3.59) เช่นเดียวกัน แต่เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-Test พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=2.344$; $P<0.05$) โดยเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม บางส่วนกล่าวในทำนองเดียวกันว่า ไม่จำเป็นต้องขึ้นทะเบียนประวัติ และบอกรายละเอียดในด้านการเลี้ยงปศุสัตว์ให้กับเจ้าพนักงานสัตวบาล และเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม มีความเห็นเพิ่มเติมอีกว่าเมื่อต้องการใช้บริการผสมเทียมก็สามารถโทรไปแจ้งได้เลย

5. วิธีการดำเนินงานด้าน “เกษตรกรต้องไปแจ้งเจ้าหน้าที่ที่หน่วยผสมเทียมเองเมื่อจะใช้บริการผสมเทียม” เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเห็นด้วยมาก (WMS=3.90) ในขณะที่เกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม ซึ่งเห็นด้วยปานกลาง (WMS=3.32) เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-Test พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=4.208$; $P<0.05$) โดยเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม กล่าวว่า ไม่มีเวลามากนัก และบางรายอยู่ห่างจากหน่วยผสมเทียมมาก ต้องใช้เวลามากและไม่สะดวกในการเดินทางเท่าที่ควร ส่วนเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมบางรายกล่าวว่า มีการคมนาคมไม่สะดวกและไม่มียานพาหนะที่จะเดินทางไปแจ้งเจ้าพนักงานสัตวบาลด้วยตนเอง

6. วิธีการดำเนินงานด้าน “เจ้าของโค-กระบือต้องทำของบังคับ เพื่อสะดวกในการปฏิบัติงาน” เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเห็นด้วยปานกลาง (WMS=3.10) เท่ากับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม ซึ่งเห็นด้วยปานกลาง (WMS=2.81) เช่นเดียวกัน แต่เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-Test พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=2.776$; $P<0.05$) โดยเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม มีความเห็นว่า การทำของบังคับจะมีความสะดวก รวดเร็ว ขณะทำการผสมเทียม และเป็นการป้องกันอันตรายจากแม่โคที่อาจจะเกิดขึ้นกับเจ้าพนักงานผสมเทียมและเจ้าของโคที่ต้องมาช่วยเหลือขณะทำการผสมเทียม ส่วนเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม มีความเห็นว่า การทำของบังคับเป็นการเพิ่มภาระให้กับเกษตรกร และเสนอแนะว่าเกษตรกรที่เลี้ยงโคอยู่ในบริเวณเดียวกันน่าจะใช้ของบังคับร่วมกันได้ โดยเจ้าของโคไม่จำเป็นต้องทำของบังคับทุกราย

ส่วนวิธีการดำเนินงานของโครงการที่เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีดังนี้

1. วิธีการดำเนินงานด้าน “สมาชิกจะต้องได้รับการอบรมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการผสมเทียมหลังจากเข้าร่วมโครงการ” เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเห็นด้วยมาก (WMS=4.08) เท่ากับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม ซึ่งเห็นด้วยมาก (WMS=3.89) เช่นเดียวกัน เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-Test พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=1.661$; $P>0.05$) ทั้งนี้ให้เหตุผลได้ว่า การเข้ารับการอบรมจะทำให้เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการผสมเทียมเพิ่มมากขึ้น และทราบเทคนิค วิธีการเลี้ยงที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดีขึ้น

2. วิธีการดำเนินงานด้าน “เกษตรกรต้องสังเกตได้ว่าแม่พันธุ์เป็นสัดอย่างถูกต้อง” เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเห็นด้วยมาก (WMS=4.15) เท่ากับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม ซึ่งเห็นด้วยมาก (WMS=4.07) เช่นเดียวกัน เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-Test พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=0.612$; $P>0.05$) ทั้งนี้ให้เหตุผลได้ว่า เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจว่าการสังเกตอาการเป็นสัดเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการผสมเทียม เพราะโคจะเป็นสัดเพียงแค่ 24 ชั่วโมง แต่ระยะเวลาที่เหมาะสมในการทำการผสม คือระหว่างชั่วโมงที่ 12 ถึงชั่วโมงที่ 24 ของการเป็นสัดเท่านั้น ถ้าผสมไม่ติด ก็ต้องรอเป็นสัดในรอบถัดไป อีกประมาณ 21 วัน

3. วิธีการดำเนินงานด้าน “เกษตรกรโทรแจ้งเจ้าหน้าที่ได้เมื่อจะใช้บริการผสมเทียม” เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเห็นด้วยมาก (WMS=4.22) เท่ากับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม ซึ่งเห็นด้วยมาก (WMS=4.13) เช่นเดียวกัน เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-Test พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=0.710$; $P>0.05$) ทั้งนี้ให้เหตุผลได้ว่า การที่เกษตรกรสามารถโทรแจ้งเจ้าหน้าที่ เป็นการติดต่อที่สะดวก และรวดเร็ว ระหว่างเกษตรกรผู้เลี้ยงโคกับเจ้าพนักงานสัตวบาล เพราะไม่ต้องเสียเวลา และเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปถึงหน่วยผสมเทียม

4. วิธีการดำเนินงานด้าน “เกษตรกรแสดงสัญลักษณ์ไวน้ำฟาร์มเพื่อเป็นการแจ้งเจ้าหน้าที่ให้บริการผสมเทียม” เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเห็นด้วยมาก (WMS=2.90) เท่ากับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม ซึ่งเห็นด้วยมาก (WMS=3.18) เช่นเดียวกัน เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-Test พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=-1.717$; $P>0.05$) ทั้งนี้ให้เหตุผลได้ว่า การที่เกษตรกรสามารถแสดงสัญลักษณ์ไวน้ำฟาร์ม จะสะดวกต่อตัวเกษตรกรเอง แต่เกษตรกรไม่มั่นใจว่าเจ้าพนักงานสัตวบาลจะเห็นสัญลักษณ์ที่แสดงไวน้ำฟาร์ม อาจทำให้พลาดโอกาสในช่วงที่สัตว์กำลังเป็นสัดที่จะสามารถทำการผสมเทียมได้

5. วิธีการดำเนินงานด้าน “แม่โคของสมาชิกจะต้องทำการหนีบเบอร์หู” เกษตรกรที่ให้บริการผสมเทียมเห็นด้วยปานกลาง (WMS=3.40) ในขณะที่เกษตรกรที่ไม่ให้บริการผสมเทียมซึ่งเห็นด้วยมาก (WMS=3.58) แต่เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-Test พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=-1.744$; $P>0.05$) ทั้งนี้เกษตรกรที่ให้บริการผสมเทียมให้เหตุผลว่า การทำการหนีบเบอร์หู มักทำให้หุแม่โคอึดเสบ และเบอร์หูหลุดหายไม่คงทนถาวร ส่วนเกษตรกรที่ไม่ให้บริการผสมเทียมเห็นด้วยมาก เนื่องจากแม่โคของเกษตรกรกลุ่มนี้ยังไม่ได้ทำการหนีบเบอร์หู เนื่องจากยังไม่ได้ให้บริการผสมเทียม จึงยังไม่ประสบปัญหาด้วยตนเอง

6. วิธีการดำเนินงานด้าน “จัดทำทะเบียนประวัติและมีบัตรประจำตัวโค เพื่อใช้แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับตัวโค” เกษตรกรที่ให้บริการผสมเทียมเห็นด้วยปานกลาง (WMS=3.33) เท่ากับเกษตรกรที่ไม่ให้บริการผสมเทียม ซึ่งเห็นด้วยปานกลาง (WMS=3.39) เช่นเดียวกัน เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-Test พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=-0.568$; $P>0.05$)

7. วิธีการดำเนินงานด้าน “ต้องออกใบรับรองผลการผสมเทียมหลังจากการผสมเทียมเสร็จสิ้นแล้วทุกครั้ง” เกษตรกรที่ให้บริการผสมเทียมเห็นด้วยมาก (WMS=3.70) เท่ากับเกษตรกรที่ไม่ให้บริการผสมเทียม ซึ่งเห็นด้วยมาก (WMS=3.86) เช่นเดียวกัน เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-Test พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=-1.261$; $P>0.05$)

8. วิธีการดำเนินงานด้าน “ขึ้นทะเบียนประวัติสัตว์ที่เกิดจากการผสมเทียม เพื่อใช้ในวางแผนผสมพันธุ์รุ่นต่อไป” เกษตรกรที่ให้บริการผสมเทียมเห็นด้วยปานกลาง (WMS=3.38) ในขณะที่เกษตรกรที่ไม่ให้บริการผสมเทียม ซึ่งเห็นด้วยมาก (WMS=3.35) แต่เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-Test พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=-0.226$; $P>0.05$)

ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานด้านจัดทำทะเบียนประวัติ บัตรประจำตัวโค และใบรับรอง ว่าไม่ค่อยเข้าใจในการปฏิบัติงานด้านข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการผสมเทียม ทั้งในเรื่องการจัดทำทะเบียนประวัติ บัตรประจำตัวโค และการขึ้นทะเบียนลูกสัตว์ที่เกิดจากการผสมเทียม ตัวเกษตรกรเองก็ไม่ได้ใช้ประโยชน์จากข้อมูลดังกล่าว ส่วนในด้านใบรับรอง เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม เห็นด้วยมากเช่นเดียวกัน เนื่องจากใบรับรองมีรายละเอียดต่างๆ เช่น เกี่ยวกับน้ำเชื้อพ่อพันธุ์ วันที่ผสม กำหนดวันที่ทำการตรวจท้อง และกำหนดวันคลอดไว้ชัดเจน ซึ่งเกษตรกรสามารถดูแลเอาใจใส่และปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตลอดระยะเวลาการตั้งท้องของแม่โค

9. วิธีการดำเนินงานด้าน “แม่โค-กระบือ ของสมาชิกต้องได้รับการตรวจโรคทางติดต่อ และวัคซีนโรคก่อนได้รับการผสม” เกษตรกรที่ให้บริการผสมเทียมเห็นด้วยมาก (WMS=4.13)

ในขณะที่เกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม ซึ่งเห็นด้วยมากที่สุด (WMS=4.22) แต่เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-Test พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=-0.226$; $P>0.05$) ทั้งนี้ให้เหตุผลได้ว่า การทำการตรวจโรคแท้งติดต่อ และวันโรคเป็นการป้องกันโรคที่ดี แต่เกษตรกรบางรายให้ความคิดเห็นว่าการทำการตรวจโรคแท้งติดต่อ และวันโรคเฉพาะแม่โคที่ขึ้นทะเบียนไว้แล้วเท่านั้น โดยไม่ตรวจทั้งฝูง อาจมีผลทำให้สัตว์ที่เป็นโรคหลงเหลืออยู่ และเป็นตัวแพร่โรคได้

10. วิธีการดำเนินงานด้าน “ต้องตรวจท้องแม่โคเพื่อเป็นการยืนยันว่าแม่โคตั้งท้องอีกครั้งหนึ่งหลังจากผสมเทียม 2 เดือน” เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเห็นด้วยมาก (WMS=3.93) เท่ากับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม ซึ่งเห็นด้วยมาก (WMS=3.85) เช่นเดียวกัน เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-Test พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=0.616$; $P>0.05$) ทั้งนี้ให้เหตุผลได้ว่า การตรวจท้องเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติ แต่การใช้วิธีคลำผ่านทวารหนัก เกษตรกรกังวลว่าจะเป็นอันตรายต่ออวัยวะภายในของแม่โค และบางครั้งทราบผลไม่แน่ชัด

11. วิธีการดำเนินงานด้าน “ตรวจเยี่ยมแม่โคเมื่อถึงวันกำหนดคลอดเพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือ” เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเห็นด้วยมากที่สุด (WMS=4.25) เท่ากับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม ซึ่งเห็นด้วยมากที่สุด (WMS=4.27) เช่นเดียวกัน เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-Test พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=-0.190$; $P>0.05$) ทั้งนี้ให้เหตุผลได้ว่า การตรวจเยี่ยมแม่โคเมื่อถึงวันกำหนดคลอด จะสามารถให้การช่วยเหลือได้อย่างทันท่วงที ถ้าพบว่าเกษตรกรประสบปัญหา เช่น การคลอดยากของแม่โค รกค้าง มดลูกทะลัก ซึ่งเกษตรกรเชื่อว่าเป็นการปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ทั้งการปฏิบัติกับแม่โค และลูกโคที่คลอด

ผลการทดสอบความแตกต่างของเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม และเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม สามารถสรุปได้ว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นแตกต่างกันต่อวิธีการดำเนินงานของโครงการด้าน 1) การดำเนินงานผสมเทียมมีรัศมีไม่เกิน 20 กิโลเมตร จากที่ตั้งหน่วยผสมเทียม และมีการคมนาคมสะดวก 2) สมาชิกของโครงการ ต้องมีพื้นที่ทำแปลงหญ้า 3) เกษตรกรที่จะเป็นสมาชิกได้ จะต้องมีแม่โค-กระบือ อย่างน้อย 5 ตัว 4) เกษตรกรต้องขึ้นทะเบียนประวัติก่อนเข้าร่วมโครงการ 5) เกษตรกรต้องไปแจ้งเจ้าหน้าที่ที่หน่วยผสมเทียมเองเมื่อจะใช้บริการผสมเทียม และ 6) เจ้าของโค-กระบือต้องทำของบังคับ เพื่อสะดวกในการปฏิบัติงาน

นอกจากนั้นยังสรุปได้ว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นไม่แตกต่างกันต่อวิธีการดำเนินงานของโครงการด้าน 1) สมาชิกจะต้องได้รับการอบรมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการผสมเทียมหลังจากสมัครเข้าร่วมโครงการ 2) เกษตรกรต้องสังเกตได้ว่าแม่พันธุ์เป็นสัตว์อย่างถูกต้อง

3) เกษตรกรโทรแจ้งเจ้าหน้าที่ได้เมื่อจะใช้บริการผสมเทียม 4) การแสดงสัญลักษณ์ไว้หน้าฟาร์ม เพื่อเป็นการแจ้งเจ้าหน้าที่ให้มาบริการผสมเทียม 5) แม่โคของสมาชิกจะต้องทำการหนีบเบอร์หู 6) จัดทำทะเบียนประวัติและมีบัตรประจำตัวโค เพื่อให้แสดงรายละเอียดต่างเกี่ยวกับตัวโค 7) ต้องออกไปรับรองแสดงการผสมเทียมหลังจากการผสมเทียมเสร็จสิ้นแล้วทุกครั้ง 8) ขึ้นทะเบียนประวัติสัตว์ที่เกิดจากการผสมเทียม เพื่อใช้ในการวางแผนผสมพันธุ์ต่อไป 9) แม่โค-กระบือของสมาชิกต้องได้รับการตรวจโรคแท้งติดต่อ และวัณโรคก่อนได้รับการผสม 10) ต้องตรวจท้องแม่โค เพื่อเป็นการยืนยันว่าแม่โคตั้งท้องอีกครั้งหนึ่งหลังจากผสมเทียม 2 เดือน และ 11) ตรวจเยี่ยมแม่โคเมื่อถึงวันกำหนดคลอดเพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือ

ตารางที่ 39 น้ำหนักคะแนนเฉลี่ย และค่าทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกร
ด้านวิธีการดำเนินงาน โครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม

วิธีการดำเนินงานของโครงการ	เกษตรกร				t value	P
	ใช้บริการผสมเทียม		ไม่ใช้บริการผสมเทียม			
	(n=40 ราย)		(n=114 ราย)			
	WMS	SD	WMS	SD		
1. การดำเนินงานผสมเทียม มีรัศมีไม่เกิน 20 กิโลเมตร จากที่ตั้งหน่วยผสมเทียม และมีการคมนาคมสะดวก	4.13	0.61	3.66	0.93	3.604 [*]	0.000
2. สมาชิกโครงการ ต้องมีพื้นที่ทำแปลงหญ้า	3.90	0.67	3.32	0.92	4.263 [*]	0.000
3. เกษตรกรที่จะเป็นสมาชิกได้ จะต้องมี แม่โค-กระบือ อย่างน้อย 5 ตัว	3.65	0.80	2.83	0.73	5.945 [*]	0.000
4. เกษตรกรต้องขึ้นทะเบียนประวัติก่อน เข้าร่วมโครงการ	3.95	0.85	3.59	0.84	2.344 [*]	0.020
5. สมาชิกจะต้องได้รับการอบรมความรู้ ที่เกี่ยวข้องกับการผสมเทียมหลังจาก เข้าร่วมโครงการ	4.08	0.73	3.89	0.68	1.661 ^{ns}	0.099
6. เกษตรกรต้องสังเกตได้ว่าแม่พันธุ์เป็น สัตว์อย่างถูกต้อง	4.15	0.74	4.07	0.70	0.612 ^{ns}	0.541
7. เกษตรกรต้องไปแจ้งเจ้าหน้าที่ที่หน่วย ผสมเทียมเองเมื่อจะใช้บริการผสมเทียม	3.90	0.71	3.32	0.84	4.208 [*]	0.000
8. เกษตรกรโทรแจ้งเจ้าหน้าที่ได้เมื่อ จะใช้บริการผสมเทียม	4.22	0.66	4.13	0.73	0.710 ^{ns}	0.479
9. การแสดงสัญลักษณ์ไว้หน้าฟาร์มเพื่อ เป็นการแจ้งเจ้าหน้าที่ให้มาบริการ ผสมเทียม	2.90	0.91	3.18	0.93	-1.717 ^{ns}	0.092
10. แม่โคของสมาชิกจะต้องทำการหนีบ เบอร์หู	3.40	0.74	3.58	0.62	-1.744 ^{ns}	0.083

ตารางที่ 39 (ต่อ)

วิธีการดำเนินงานของโครงการ	เกษตรกร				t value	P
	ใช้บริการผสมเทียม		ไม่ใช้บริการผสมเทียม			
	(n=40 ราย)		(n=114 ราย)			
	WMS	SD	WMS	SD		
11. จัดทำทะเบียนประวัติและมีบัตรประจำตัวโค เพื่อแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับตัวโค	3.33	0.74	3.39	0.70	-0.568 ^{ns}	0.517
12. แม่โค-กระบือ ของสมาชิกต้องได้รับการตรวจโรคทั้งติดต่อ และวัณโรค ก่อนได้รับการผสม	4.13	0.82	4.22	0.83	-0.621 ^{ns}	0.536
13. เจ้าของโค-กระบือต้องทำของบังคับเพื่อสะดวกในการปฏิบัติงาน	3.10	0.55	2.81	0.65	2.776 [*]	0.007
14. ต้องออกไปรับรองแสดงการผสมเทียมหลังจากการ ผสมเทียมเสร็จสิ้นแล้วทุกครั้ง	3.70	0.56	3.86	0.73	-1.261 ^{ns}	0.209
15. ต้องตรวจท้องแม่โค เพื่อยืนยันว่าแม่โคตั้งท้องอีกครั้งหนึ่งหลังจากผสมเทียม 2 เดือน	3.93	0.76	3.85	0.65	0.616 ^{ns}	0.539
16. ตรวจเยี่ยมแม่โคเมื่อถึงวันกำหนดคลอดเพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือ	4.25	0.71	4.27	0.60	-0.190 ^{ns}	0.850
17. ขึ้นทะเบียนประวัติสัตว์ที่เกิดจากการผสมเทียม เพื่อใช้ในการวางแผนผสมพันธุ์รุ่นต่อไป	3.38	0.83	3.35	0.56	0.226 ^{ns}	0.822
รวม	3.77	0.28	3.61	0.32	2.837 [*]	0.005

หมายเหตุ 1) WMS = 4.21-5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

WMS = 3.41-4.20 หมายถึง เห็นด้วยมาก

WMS = 2.61-3.40 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

WMS = 1.81-2.60 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

WMS = 1.00-1.80 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

2) * หมายถึง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ns หมายถึง ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกร ด้านวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล

จากการทดสอบค่าความแตกต่างของน้ำหนักระยะเนื้อมีผลรวมระดับความคิดเห็นของเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ด้านวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล รวมทุกวิธีการด้วยสถิติ t-Test (ตารางที่ 40) พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=2.115$; $P<0.05$) จึงกล่าวได้ว่า ความคิดเห็นของเกษตรกรด้านวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาลมีความแตกต่างกัน โดยเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม มีค่าน้ำหนักเฉลี่ยรวม 3.86 และเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม มีค่าน้ำหนักเฉลี่ยรวม 3.75 เมื่อพิจารณาแต่ละรายการของวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล ที่เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีดังนี้

1. วิธีการปฏิบัติงานด้าน “กำหนดค่าบริการของเจ้าพนักงานสัตวบาลในการบริการผสมเทียมที่เหมาะสม” เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเห็นด้วยมาก ($WMS=3.43$) ซึ่งต่างกับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม โดยเห็นด้วยปานกลาง ($WMS=3.17$) เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-Test พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=2.482$; $P<0.05$)

2. วิธีการปฏิบัติงานด้าน “กำหนดบริการของเกษตรกรอาสาสมัครในการบริการผสมเทียมที่เหมาะสม” เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเห็นด้วยมาก ($WMS=3.68$) ในขณะที่เกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมเห็นด้วยปานกลาง ($WMS=3.24$) เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-Test พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=4.052$; $P<0.05$)

ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลด้านวิธีการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการกำหนดราคาค่าบริการผสมเทียมนั้น เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม กล่าวว่า เห็นด้วยกับราคาค่าบริการ แต่ต้องการที่จะได้รับบริการ การเอาใจใส่จากเจ้าพนักงานสัตวบาล หรือเกษตรกรอาสาสมัครอย่างเต็มที่ ส่วนเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม กล่าวว่า ไม่มั่นใจว่าเมื่อใช้บริการผสมเทียมแล้วจะผสมติดหรือไม่ ถ้าผลปรากฏว่าผสมเทียมไม่ติดเกษตรกรก็จะต้องจ่ายค่าบริการให้กับเจ้าพนักงานสัตวบาล หรือเกษตรกรอาสาสมัคร

ส่วนวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล ที่เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีดังนี้

1. วิธีการปฏิบัติงานด้าน “จัดทำสมุดทะเบียนสมาชิก เพื่อการตรวจสอบรายได้ที่หน่วยผสมเทียม” เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเห็นด้วยมาก ($WMS=3.58$) ในขณะที่เกษตรกรที่

ไม่ใช้บริการผสมเทียม ซึ่งเห็นด้วยปานกลาง ($WMS=3.40$) แต่เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-Test พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=1.521$; $P>0.05$)

2. วิธีการปฏิบัติงานด้าน “ทำทะเบียนประวัติประจำตัวโค-กระบือ ก่อนที่จะได้รับ จะบริการผสมเทียม” เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเห็นด้วยมาก ($WMS=3.53$) ส่วนเกษตรกรที่ไม่ ใช้บริการผสมเทียม เห็นด้วยปานกลาง ($WMS=3.89$) แต่เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-Test พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=1.137$; $P>0.05$)

ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงานด้านจัดทำสมุดทะเบียน สมาชิก และทะเบียนประวัติว่า ไม่ค่อยเข้าใจในการปฏิบัติงานด้านข้อมูลของเจ้าพนักงานสัตวบาล ที่เกี่ยวข้องกับการผสมเทียมในเรื่องการจัดทำสมุดทะเบียนประวัติ เนื่องจากตัวเกษตรกรเองเห็นว่า ไม่ได้ใช้ประโยชน์จากข้อมูลดังกล่าว

3. วิธีการปฏิบัติงานด้าน “ต้องจัดอบรมความรู้ที่เกี่ยวกับการผสมเทียมให้กับ สมาชิก เพื่อให้เข้าใจและสามารถขอรับบริการผสมเทียมได้อย่างถูกต้อง” เกษตรกรที่ใช้บริการ ผสมเทียมเห็นด้วยมาก ($WMS=3.63$) เท่ากับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม ซึ่งเห็นด้วยมาก ($WMS=3.50$) เช่นเดียวกัน เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-Test พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ ($t=1.066$; $P>0.05$) ทั้งนี้ให้เหตุผลได้ว่า การเข้ารับการอบรมโดยเจ้าพนักงาน สัตวบาลจะทำให้เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการผสมเทียมเพิ่มมากขึ้น และทราบ เทคนิค วิธีการเลี้ยงที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดียิ่งขึ้น

4. วิธีการปฏิบัติงานด้าน “ต้องตรวจโรคแท้งติดต่อและวัณโรคให้ ปีละ 1 ครั้ง” เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเห็นด้วยมาก ($WMS=4.00$) เท่ากับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสม เทียม ซึ่งเห็นด้วยมาก ($WMS=4.12$) เช่นเดียวกัน เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-Test พบว่า ไม่มีความ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=-1.028$; $P>0.05$) ทั้งนี้ให้เหตุผลได้ว่า การตรวจโรคแท้ง ติดต่อ และวัณโรคจากเจ้าพนักงานสัตวบาลเป็นสิ่งที่ดี เพราะถ้าเกิดโรคเหล่านี้จะส่งผลเสียหายนต์ต่อ ผู้เลี้ยงเป็นอย่างมาก

5. วิธีการปฏิบัติงานด้าน “เป็นผู้รับแจ้งการผสมเทียม” เกษตรกรที่ใช้บริการผสม เทียม เห็นด้วยมาก ($WMS=4.00$) เท่ากับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม ซึ่งเห็นด้วยมาก ($WMS=4.07$) เช่นเดียวกัน เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-Test พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ ($t=-0.573$; $P>0.05$)

6. วิธีการปฏิบัติงานด้าน “เจ้าพนักงานสัตวบาลจะเป็นผู้จัดบันทึกรับแจ้งลงใบ สมุด เพื่อเป็นหลักฐานเมื่อ ไปติดต่อขอรับบริการผสมเทียม เพื่อสามารถตรวจสอบย้อนหลังได้”

เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเห็นด้วยมาก ($WMS=4.08$) ในขณะที่เกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม ซึ่งเห็นด้วยปานกลาง ($WMS=3.99$) เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-Test พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=0.683$; $P>0.05$)

ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงานด้านการรับแจ้ง และจัดบันทึกการผสมเทียมว่า การที่ให้เจ้าพนักงานเป็นผู้รับแจ้งความผสมเทียมเอง จะทำให้เกษตรกรสามารถบอกรายละเอียดเกี่ยวกับตัวโค และเวลาที่โคเริ่มเป็นสัด ส่วนเจ้าพนักงานสัตวบาลก็จะนัดเวลาในการออกไปทำการผสมเทียม เพื่อจะได้ทำการผสมในช่วงเวลาที่มีอัตราการผสมติดสูง

7. วิธีการปฏิบัติงานด้าน “เป็นผู้กำหนดนัดหมายวัน เวลาที่เหมาะสม ในการออกไปปฏิบัติงานผสมเทียม” เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเห็นด้วยมากที่สุด ($WMS=4.35$) เท่ากับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม ซึ่งเห็นด้วยมากที่สุด ($WMS=4.24$) เช่นเดียวกัน เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-Test พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=1.036$; $P>0.05$) ทั้งนี้ให้เหตุผลได้ว่า การกำหนดวันนัดหมาย จะทำให้การปฏิบัติงานสะดวกและรวดเร็วขึ้น เนื่องจากขณะทำการผสมเทียม เกษตรกรผู้เลี้ยงโคต้องอยู่ในฟาร์ม โดยต้องนำแม่โคที่จะทำการผสมเข้าของบังคับ และช่วยเหลือเจ้าพนักงานสัตวบาลขณะทำการผสมเทียมด้วย

8. วิธีการปฏิบัติงานด้าน “ต้องออกไปให้บริการผสมเทียมตรงตามเวลาที่นัดหมาย” เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเห็นด้วยมากที่สุด ($WMS=4.22$) เท่ากับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม ซึ่งเห็นด้วยมากที่สุด ($WMS=4.19$) เช่นเดียวกัน เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-Test พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=0.296$; $P>0.05$) ทั้งนี้ให้เหตุผลได้ว่า การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล เป็นสิ่งสำคัญมากในการทำการผสมเทียม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตรงต่อเวลา เนื่องจากระยะช่วงเวลาที่โคเป็นสัดนานประมาณ 24 ชั่วโมง แต่ระยะเวลาที่เหมาะสม คือระหว่างชั่วโมงที่ 12 ถึงชั่วโมงที่ 24 ของการเป็นสัดเท่านั้น ถ้าพลาดก็ต้องรอการเป็นสัดรอบถัดไป

9. วิธีการปฏิบัติงานด้าน “ตรวจท้องแม่โค-กระบือ หลังจากผสมเทียม 2 เดือน” เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเห็นด้วยมาก ($WMS=3.73$) เท่ากับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม ซึ่งเห็นด้วยมาก ($WMS=3.76$) เช่นเดียวกัน เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-Test พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=-0.319$; $P>0.05$) ทั้งนี้ให้เหตุผลได้ว่า การตรวจท้องแม่โคโดยเจ้าพนักงานสัตวบาล จะทำให้ทราบว่าแม่โคผสมติด หรือเริ่มตั้งท้องหรือไม่ เพราะบางครั้งแม่โคอาจแสดงอาการเป็นสัดเจิบ แต่เกษตรกรอาจเข้าใจผิด คิดว่าแม่โคตั้งท้อง ทำให้เสียเวลาในการเลี้ยง แต่การตรวจท้องจากเจ้าพนักงานทำให้ทราบผลแน่นอน

10. วิธีการปฏิบัติงานด้าน “เมื่อถึงวันกำหนดคลอด เมื่อถึงวันกำหนดคลอด เจ้าพนักงานสัตวบาลต้องตรวจเย็บแม่โค-กระบือ เพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือ” เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเห็นด้วยมากที่สุด (WMS=4.38) ในขณะที่เกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม ซึ่งเห็นด้วยมาก (WMS=4.20) เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-Test พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=1.558$; $P>0.05$) ทั้งนี้ให้เหตุผลได้ว่า การที่เจ้าพนักงานสัตวบาลตรวจเย็บเมื่อถึงวันกำหนดคลอด จะสามารถช่วยเหลือได้ทันทั่วทั้งที่หากพบปัญหาการคลอดยากของแม่โค ก็ต้องทำการช่วยคลอด ซึ่งเกษตรกรเชื่อมั่นว่าเจ้าพนักงานสัตวบาลจะสามารถให้ความช่วยเหลือและปฏิบัติถูกต้องตามหลักวิชาการ

11. วิธีการปฏิบัติงานด้าน “ต้องทำทะเบียนประวัติลูกโค-กระบือที่คลอด” เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเห็นด้วยมาก (WMS=3.43) เท่ากับเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม ซึ่งเห็นด้วยมาก (WMS=3.42) เช่นเดียวกัน เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-Test พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=1.558$; $P>0.05$) ทั้งนี้ให้เหตุผลได้ว่า การจัดทำทะเบียนประวัติลูกโคที่เกิดจากการผสมเทียม เกษตรกรอาจนำไปใช้ประโยชน์ในการซื้อขายต่อไปได้ และเจ้าพนักงานสัตวบาลจะเป็นผู้จัดทำให้โดยเกษตรกรไม่ต้องเสียค่าบริการใดๆ

ผลการทดสอบความแตกต่างของเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม และเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม สามารถสรุปได้ว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นแตกต่างกันต่อวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาลด้าน 1) ค่าบริการของเจ้าพนักงานสัตวบาลในการบริการผสมเทียมมีความเหมาะสม และ 2) ค่าบริการของเกษตรกรอาสาสมัครในการบริการผสมเทียมมีความเหมาะสม

นอกจากนั้นยังสรุปได้ว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นไม่แตกต่างกันต่อวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาลด้าน 1) จัดทำสมุดทะเบียนสมาชิก เพื่อการตรวจสอบที่หน่วยผสมเทียม 2) ทำทะเบียนประวัติประจำตัวโค-กระบือ ก่อนที่จะได้รับจะบริการผสมเทียม 3) ต้องจัดอบรมความรู้ที่เกี่ยวกับการผสมเทียมให้กับสมาชิก เพื่อเข้าใจและสามารถขอรับบริการผสมเทียมได้อย่างถูกต้อง 4) ต้องตรวจโรคแท้งติดต่อและวัณโรคให้ ปีละ 1 ครั้ง 5) จะเป็นผู้รับแจ้งการผสมเทียม 6) จะเป็นผู้จดบันทึกรับแจ้งลงในสมุด เมื่อไปติดต่อขอรับบริการผสมเทียม เพื่อเป็นหลักฐานสามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ 7) เป็นผู้กำหนดนัดหมายวัน เวลาที่เหมาะสม ในการออกไปปฏิบัติงานผสมเทียมให้กับท่าน 8) ต้องออกไปให้บริการผสมเทียมตรงตามเวลาที่นัดหมาย 9) ตรวจท้องแม่โค-กระบือ หลังจากผสมเทียมมาแล้ว 2 เดือน 10) เมื่อถึงวันกำหนดคลอด เจ้า

พนักงานสัตวบาลต้องตรวจเยี่ยมแม่โค-กระบือ เพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือ และ 11) ทำทะเบียนประวัติลูกโค-กระบือที่คลอด

ตารางที่ 40 นำหนักคะแนนเฉลี่ย และค่าทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกร ด้านวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล โครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม

วิธีการปฏิบัติงาน ของเจ้าพนักงานสัตวบาล	เกษตรกร				t value	P
	ใช้บริการผสมเทียม		ไม่ใช้บริการผสมเทียม			
	(n=40 ราย)		(n=114 ราย)			
	WMS	SD	WMS	SD		
1. จัดทำสมุดทะเบียนสมาชิก เพื่อการ ตรวจสอบที่หน่วยผสมเทียม	3.58	0.63	3.40	0.65	1.521 ^{ns}	0.130
2. ต้องจัดอบรมความรู้ที่เกี่ยวกับการผสมเทียม ให้กับสมาชิก เพื่อให้เข้าใจและสามารถ ขอรับบริการผสมเทียมได้อย่างถูกต้อง	3.63	0.71	3.50	0.63	1.066 ^{ns}	0.288
3. ทำทะเบียนประวัติประจำตัวโค-กระบือ ก่อนที่จะได้รับจะบริการผสมเทียม	3.53	0.55	3.40	0.59	1.137 ^{ns}	0.257
4. ต้องตรวจโรคแท้งติดต่อและวัณโรค ให้ ปีละ 1 ครั้ง	4.00	0.72	4.12	0.63	-1.028 ^{ns}	0.306
5. จะเป็นผู้รับแจ้งการผสมเทียม	4.00	0.68	4.07	0.66	-0.573 ^{ns}	0.567
6. จะเป็นผู้จดบันทึกรับแจ้งลงในสมุด เมื่อไปติดต่อขอรับบริการผสมเทียม เพื่อเป็นหลักฐาน สามารถตรวจสอบ ย้อนหลังได้	4.08	0.66	3.99	0.59	0.683 ^{ns}	0.496
7. เป็นผู้กำหนดนัดหมายวัน เวลาที่เหมาะสม ในการออกไปปฏิบัติงานผสมเทียม	4.35	0.62	4.24	0.58	1.036 ^{ns}	0.302
8. ต้องออกไปให้บริการผสมเทียมตรง ตามเวลาที่นัดหมาย	4.22	0.66	4.19	0.56	0.296 ^{ns}	0.768
9. ตรวจท้องแม่โค-กระบือ หลังจากผสม เทียม2 เดือน	3.73	0.69	3.76	0.61	-0.319 ^{ns}	0.751

ตารางที่ 40 (ต่อ)

วิธีการปฏิบัติงาน ของเจ้าพนักงานสัตวบาล	เกษตรกร				t value	P
	ใช้บริการผสมเทียม		ไม่ใช้บริการผสมเทียม			
	(n=40 ราย)		(n=114 ราย)			
	WMS	SD	WMS	SD		
10. เมื่อถึงวันกำหนดคลอด เจ้าพนักงานสัตวบาลต้องตรวจเช็คแม่โค-กระบือ เพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือ	4.38	0.59	4.20	0.53	1.558 ^{ns}	0.125
11. ต้องทำทะเบียนประวัติลูกโค-กระบือ ที่คลอด	3.58	0.75	3.42	0.54	1.467 ^{ns}	0.144
12. กำหนดค่าบริการของเจ้าพนักงานสัตวบาล ในการบริการผสมเทียมที่เหมาะสม	3.43	0.59	3.17	0.48	2.482 [*]	0.016
13. กำหนดค่าบริการของเกษตรกรอาสาสมัคร ในการบริการผสมเทียมที่เหมาะสม	3.68	0.62	3.24	0.50	4.052 [*]	0.000
รวม	3.86	0.30	3.75	0.27	2.155 [*]	0.033

หมายเหตุ 1) WMS = 4.21-5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

WMS = 3.41-4.20 หมายถึง เห็นด้วยมาก

WMS = 2.61-3.40 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

WMS = 1.81-2.60 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

WMS = 1.00-1.80 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

2) * หมายถึง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ns หมายถึง ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

จากสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม และเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม มีความแตกต่างกันในด้านความคิดเห็นของเกษตรกร โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ วัตถุประสงค์ของโครงการ วิธีการดำเนินงานของโครงการ และวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สัตวบาล เมื่อทดสอบสมมติฐานแล้วได้ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของโครงการ

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานว่า ความคิดเห็นของเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม และเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมด้านวัตถุประสงค์ของโครงการมีความแตกต่างกัน

2. วิธีการดำเนินงานของโครงการ

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานว่า ความคิดเห็นของเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม และเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการมีความแตกต่างกัน

3. วิธีการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สัตวบาล

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานว่า ความคิดเห็นของเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม และเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมด้านวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สัตวบาลมีความแตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

(SUMMARY, IMPLICATIONS AND RECOMMENDATIONS)

สรุปผลการวิจัย

(Summary)

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม อำเภอลอง จังหวัดแพร่ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

ตอนที่ 1 เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และลักษณะของการทำปศุสัตว์ ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม

ตอนที่ 2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม

ตอนที่ 3 เพื่อทราบปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม

ตอนที่ 4 เพื่อศึกษาความแตกต่างความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม ระหว่างเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม และไม่ใช้บริการผสมเทียม

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมจำนวน 40 ราย และเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมจำนวน 114 ราย เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและผ่านการทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient alpha) เท่ากับ 0.89 จากนั้นข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ และแปลผล

ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และลักษณะของการทำปศุสัตว์

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมเกือบทั้งหมดเป็นเพศชาย โดยมีอายุเฉลี่ย 45 ปี มีอายุมากที่สุด 65 ปี และน้อยสุด 28 ปี เกือบสองในสามจบการศึกษาภาคบังคับ เกษตรกรทั้งหมดใช้แรงงานในครอบครัวเฉลี่ย 1 คน เข้าร่วมโครงการมาแล้ว 3 ปี มีประสบการณ์การเลี้ยงปศุสัตว์เฉลี่ย 5 ปี ประสบการณ์มากที่สุด 15 ปี และน้อยสุด 1 ปี ทั้งหมดมีประสบการณ์การฝึกอบรมโดยเคยฝึกอบรมเฉลี่ย 2 ครั้งตั้งแต่เข้าร่วมโครงการ มีรายได้จากการเลี้ยงปศุสัตว์เฉลี่ย 57,300.00 บาทต่อปี เกษตรกรทั้งหมดเคยติดต่อกับเจ้าพนักงานสัตวบาลโดยเฉลี่ย 7 ครั้งต่อปี เกือบทั้งหมดรับข้อมูลข่าวสารการผสมเทียมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกษตรกรอาสา เพื่อนบ้านและส่วนน้อยรับข้อมูลข่าวสารการผสมเทียมจากโทรทัศน์ เกษตรกรทั้งหมดเลี้ยงโคเพียงอย่างเดียว จำนวนเฉลี่ย 17 ตัว จำนวนมากที่สุด 42 ตัว และน้อยสุด 4 ตัว ส่วนใหญ่เลี้ยงประเภทโคเนื้อ จำนวนเฉลี่ย 17 ตัว จำนวนมากที่สุด 42 ตัว และน้อยสุด 4 ตัว เกือบทั้งหมดเลี้ยงโคแบบปล่อยทุ่งหญ้า ส่วนใหญ่เลี้ยงโคเนื้อพันธุ์พื้นเมือง และทั้งหมดเลี้ยงโคนมลูกผสมโฮลสไตน์ฟรีเซียน อาหารหยาบที่ใช้เลี้ยงนอกจากหญ้าสดแล้วเกษตรกรส่วนใหญ่ให้หญ้าแห้งเป็นอาหาร บางส่วนให้อาหารข้น และแร่ธาตุร่วมด้วย เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่สำหรับปลูกหญ้าอาหารสัตว์ โดยมีพื้นที่เฉลี่ย 3.47 ไร่ ส่วนใหญ่มีโรงเรือนเพียงพอสำหรับเลี้ยงปศุสัตว์ โดยมีลักษณะเป็นโรงเรือนชั่วคราว มีระยะห่างจากฟาร์มถึงหน่วยผสมเทียมเฉลี่ย 9.63 กิโลเมตร ระยะทางมากที่สุด 25 กิโลเมตร และน้อยสุด 1 กิโลเมตร

เกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมเกือบทั้งหมดเป็นเพศชาย โดยมีอายุเฉลี่ย 49 ปี มีอายุมากที่สุด 72 ปี และน้อยสุด 25 ปี เกือบสามในสี่จบการศึกษาภาคบังคับ ทั้งหมดใช้แรงงานในครอบครัว เฉลี่ย 1 คน มีประสบการณ์การเลี้ยงปศุสัตว์เฉลี่ยประมาณ 6 ปี ประสบการณ์มากที่สุด 20 ปี และน้อยสุด 1 ปี เข้าร่วมโครงการมาแล้ว 3 ปี ทั้งหมดมีประสบการณ์การฝึกอบรม โดยมีจำนวนเฉลี่ย 1 ครั้งตั้งแต่เข้าร่วมโครงการ มีรายได้จากการเลี้ยงปศุสัตว์เฉลี่ย 37,710.53 บาทต่อปี เกษตรกรเกือบทั้งหมดติดต่อกับเจ้าพนักงานสัตวบาลโดยเฉลี่ย 4 ครั้งต่อปี เกือบทั้งหมดรับข้อมูลข่าวสารการผสมเทียมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกษตรกรอาสา เพื่อนบ้าน และส่วนน้อยรับข้อมูลข่าวสารการผสมเทียมจากโทรทัศน์ เกษตรกรเกือบทั้งหมดเลี้ยงโคเพียงอย่างเดียว จำนวนเฉลี่ย 20 ตัว จำนวนมากที่สุด 163 ตัว และน้อยสุด 3 ตัว เกือบทั้งหมดเลี้ยงประเภทโคเนื้อ จำนวนเฉลี่ย 19 ตัว จำนวนมากที่สุด 163 ตัว และน้อยสุด 3 ตัว เกือบทั้งหมดเลี้ยงโคแบบปล่อยทุ่งหญ้า ส่วนใหญ่เลี้ยงโคเนื้อพันธุ์พื้นเมือง และทั้งหมดเลี้ยงโคนมลูกผสมโฮลสไตน์ฟรีเซียน อาหารหยาบที่ใช้เลี้ยงนอกจากหญ้าสดเกษตรกรเกือบทั้งหมดให้หญ้าแห้งเป็นอาหาร บางส่วนให้อาหาร

ขึ้น และแร่ธาตุร่วมด้วย เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่สำหรับปลูกหญ้าอาหารสัตว์ โดยมีพื้นที่เฉลี่ย 2.59 ไร่ ส่วนใหญ่มีโรงเรือนเพียงพอสำหรับเลี้ยงปลสุตว์ โดยมีลักษณะเป็นโรงเรือนชั่วคราว มีระยะห่างจากฟาร์มถึงหน่วยผสมเทียมเฉลี่ย 8.37 กิโลเมตร ระยะทางมากที่สุด 28 กิโลเมตร และน้อยสุด 2 กิโลเมตร

ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม

ระดับความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียมในด้านต่างๆ เป็นดังนี้

ด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ

เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมมีความคิดเห็นต่อวัตถุประสงค์ของโครงการโดยเห็นด้วยในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.31) โดยเห็นด้วยในระดับมากที่สุดเกือบทุกประเด็น คือ 1) ช่วยเร่งรัดการผลิตโคนม โคเนื้อ และกระบือ 2) เพื่อให้มีโคนม โคเนื้อ และกระบือพันธุ์ดีมากขึ้น 3) เพื่อให้เกษตรกรรายย่อยที่มีเงินทุนน้อยมีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ 4) เพื่อให้เกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยหรือเช่าที่มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ และ 5) เพื่อให้เกษตรกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มี 2 ประเด็นที่เห็นด้วยในระดับมาก คือ 1) เพื่อให้เกษตรกรมีอาชีพเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริม และ 2) เพื่อกระจายรายได้ให้กับเกษตรกรรายย่อยที่อยู่ในชนบท

เกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมมีความคิดเห็นต่อวัตถุประสงค์ของโครงการโดยเห็นด้วยในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.21) โดยเห็นด้วยในระดับมากที่สุดเกือบทุกประเด็น คือ 1) ช่วยเร่งรัดการผลิตโคนม โคเนื้อ และกระบือ 2) เพื่อให้มีโคนม โคเนื้อ และกระบือพันธุ์ดีมากขึ้น 3) เพื่อให้เกษตรกรรายย่อยที่มีเงินทุนน้อย มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ 4) เพื่อกระจายรายได้ให้กับเกษตรกรรายย่อยที่อยู่ในชนบท และ 5) เพื่อให้เกษตรกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มี 2 ประเด็นที่เห็นด้วยในระดับมาก คือ 1) เพื่อให้เกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยหรือเช่าที่มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ และ 2) เพื่อให้เกษตรกรมีอาชีพเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริม

ด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการ

เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมมีความคิดเห็นต่อวิธีการดำเนินงานของโครงการโดยเห็นด้วยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.71) โดยเห็นด้วยในระดับมากที่สุดในเรื่อง 1) เกษตรกรโทรแจ้งเจ้าหน้าที่ได้เมื่อจะใช้บริการผสมเทียม และ 2) ตรวจเยี่ยมแม่โคเมื่อถึงวันกำหนดคลอด เพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือ เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมากในเรื่อง 1) การดำเนินงานผสมเทียมมีรัศมีไม่เกิน 20 กิโลเมตร จากที่ตั้งหน่วยผสมเทียม และมีการคมนาคมสะดวก 2) สมาชิก

โครงการ ต้องมีพื้นที่ทำแปลง หญ้าได้ 3) เกษตรกรที่จะเป็นสมาชิกได้ จะต้องมีแม่โค-กระบือ อย่างน้อย 5 ตัว 4) เกษตรกรต้องขึ้นทะเบียนประวัติก่อนเข้าร่วมโครงการ 5) สมาชิกจะต้องได้รับการอบรมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการผสมเทียมหลังจากสมัครเข้าร่วมโครงการ 6) เกษตรกรต้องสังเกตได้ว่าแม่พันธุ์เป็นสัดอย่างถูกต้อง 7) เกษตรกรต้องไปแจ้งเจ้าหน้าที่ที่หน่วยผสมเทียมเองเมื่อจะใช้บริการผสมเทียม 8) แม่โค-กระบือของสมาชิกจะต้องได้รับการตรวจโรคแท้งติดต่อ และโรคควั่นโรคก่อนได้รับการผสมเทียม 9) ต้องออกไปรับรองแสดงการผสมเทียมหลังจากการผสมเทียมเสร็จสิ้นแล้วทุกครั้ง และ 10) ต้องตรวจท้องแม่โคตัวนั้น เพื่อเป็นการยืนยันว่าแม่โคตั้งท้องอีกครั้งหนึ่งหลังจากผสมเทียมผ่านไปแล้ว 2 เดือน นอกจากนั้นเกษตรกรเห็นด้วยในระดับปานกลางในประเด็น 1) เกษตรกรสามารถแสดงสัญลักษณ์ไว้หน้าฟาร์มเพื่อเป็นการแจ้งเจ้าหน้าที่ให้มาบริการผสมเทียม 2) แม่โคของสมาชิกจะต้องทำการหนีบเบอร์หู 3) จัดทำทะเบียนประวัติและมีบัตรประจำตัวโค เพื่อใช้แสดงรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับตัวโค 4) เจ้าของโค-กระบือต้องทำซองบังคับ เพื่อสะดวกในการปฏิบัติงาน และ 5) ลูกสัตว์ที่เกิดจากการผสมเทียมจะต้องขึ้นทะเบียนประวัติไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการผสมพันธุ์ต่อไป

เกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมมีความคิดเห็นต่อวิธีการดำเนินงานของโครงการโดยเห็นด้วยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.61) โดยเห็นด้วยในระดับมากที่สุดในประเด็น 1) แม่โค-กระบือของสมาชิกจะต้องได้รับการตรวจโรคแท้งติดต่อ และโรคควั่นโรคก่อนได้รับการผสมเทียม และ 2) ตรวจเยี่ยมแม่โคเมื่อถึงวันกำหนดคลอดเพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือ มีความคิดเห็นในระดับมากในประเด็น 1) การดำเนินงานผสมเทียมมีรัศมีไม่เกิน 20 กิโลเมตร จากที่ตั้งหน่วยผสมเทียม และมีการคมนาคมสะดวก 2) เกษตรกรต้องขึ้นทะเบียนประวัติก่อนเข้าร่วมโครงการ 3) สมาชิกจะต้องได้รับการอบรมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการผสมเทียมหลังจากสมัครเข้าร่วมโครงการ 4) เกษตรกรต้องสังเกตได้ว่าแม่พันธุ์เป็นสัดอย่างถูกต้อง 5) เกษตรกรโทรแจ้งเจ้าหน้าที่ได้เมื่อจะใช้บริการผสมเทียม 6) แม่โคของสมาชิกจะต้องทำการหนีบเบอร์หู 7) ต้องออกไปรับรองแสดงการผสมเทียมหลังจากการผสมเทียมเสร็จสิ้นแล้วทุกครั้ง และ 8) ต้องตรวจท้องแม่โคตัวนั้น เพื่อเป็นการยืนยันว่าแม่โคตั้งท้องอีกครั้งหนึ่งหลังจากผสมเทียมผ่านไปแล้ว 2 เดือน นอกจากนั้นยังมีเกษตรกรเห็นด้วยในระดับปานกลางในประเด็น 1) สมาชิกโครงการ ต้องมีพื้นที่ทำแปลงหญ้าได้ 2) เกษตรกรที่จะเป็นสมาชิกได้ จะต้องมีแม่โค-กระบือ อย่างน้อย 5 ตัว 3) เกษตรกรต้องไปแจ้งเจ้าหน้าที่ที่หน่วยผสมเทียมเองเมื่อจะใช้บริการผสมเทียม 4) เกษตรกรสามารถแสดงสัญลักษณ์ไว้หน้าฟาร์มเพื่อเป็นการแจ้งเจ้าหน้าที่ให้มาบริการผสมเทียม 5) จัดทำทะเบียนประวัติและมีบัตรประจำตัวโค เพื่อใช้แสดงรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับตัวโค 6) เจ้าของโค-

กระบือต้องทำของบังคับ เพื่อสะดวกในการปฏิบัติงาน และ 7) ลูกสัตว์ที่เกิดจากการผสมเทียม จะต้องขึ้นทะเบียนประวัติไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการผสมพันธุ์ต่อไป

ด้านวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล

เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมมีความคิดเห็นด้านวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาลโดยเห็นด้วยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.86) โดยเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ในประเด็น 1) เจ้าพนักงานสัตวบาลจะเป็นผู้กำหนดนัดหมายวัน เวลาที่เหมาะสม ในการออกไปปฏิบัติงานผสมเทียมให้กับท่าน 2) เจ้าพนักงานสัตวบาลต้องออกไปให้บริการผสมเทียมตรงตามเวลาที่นัดหมาย และ 3) เมื่อถึงวันกำหนดคลอด เจ้าพนักงานสัตวบาลต้องตรวจเยี่ยมแม่โค-กระบือ เพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือ ส่วนประเด็นที่เหลือเกษตรกรเห็นด้วยในระดับมากในประเด็น 1) เจ้าพนักงานสัตวบาลต้องจัดทำสมุดทะเบียนสมาชิกไว้ให้ตรวจสอบรายชื่อสมาชิกได้ที่หน่วยผสมเทียม 2) หลังจากสมัครเป็นสมาชิกผสมเทียมแล้วเจ้าพนักงานสัตวบาลต้องจัดอบรมความรู้ที่เกี่ยวกับการผสมเทียมให้กับสมาชิก ทำให้เข้าใจและสามารถขอรับบริการผสมเทียมได้อย่างถูกต้อง 3) เจ้าพนักงานสัตวบาลต้องจัดทำทะเบียนประวัติประจำตัวโค-กระบือ ก่อนที่จะได้รับบริการผสมเทียม 4) เจ้าหน้าที่ต้องตรวจโรคแท้งติดต่อ และวัณโรคให้ปีละ 1 ครั้ง 5) เจ้าพนักงานสัตวบาลจะเป็นผู้รับแจ้งความผสมเทียม 6) เจ้าพนักงานสัตวบาลจะเป็นผู้จดบันทึกรับแจ้งลงในสมุด เพื่อเป็นหลักฐานเมื่อไปติดต่อขอรับบริการผสมเทียม เพื่อสามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ 7) เจ้าหน้าที่พนักงานสัตวบาลต้องทำการ ตรวจท้องแม่โค-กระบือ หลังจากผสมเทียมมาแล้ว 2 เดือน 8) เจ้าพนักงานสัตวบาลต้องทำทะเบียนประวัติลูกโค-กระบือที่คลอด 9) ค่าบริการของเจ้าพนักงานสัตวบาลในการบริการผสมเทียมมีความเหมาะสม และ 10) ค่าบริการของเกษตรกรอาสาสมัครในการบริการผสมเทียมมีความเหมาะสม

เกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียมมีความคิดเห็นด้านวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาลโดยเห็นด้วยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.75) โดยเห็นด้วยในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ เจ้าพนักงานสัตวบาลจะเป็นผู้กำหนดนัดหมายวัน เวลาที่เหมาะสม ในการออกไปปฏิบัติงานผสมเทียมให้กับท่าน ส่วนประเด็นอื่นๆ เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมากในประเด็น 1) หลังจากสมัครเป็นสมาชิกผสมเทียมแล้วเจ้าพนักงานสัตวบาลต้องจัดอบรมความรู้ที่เกี่ยวกับการผสมเทียมให้กับสมาชิก ทำให้เข้าใจและสามารถขอรับบริการผสมเทียมได้อย่างถูกต้อง 2) เจ้าหน้าที่ต้องตรวจโรคแท้งติดต่อและวัณโรคให้ปีละ 1 ครั้ง 3) เจ้าพนักงานสัตวบาลจะเป็นผู้รับแจ้งความผสมเทียม 4) เจ้าพนักงานสัตวบาลจะเป็นผู้จดบันทึกรับแจ้งลงในสมุด เพื่อเป็นหลักฐานเมื่อไปติดต่อขอรับบริการผสมเทียม เพื่อสามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ 5) เจ้าพนักงานสัตวบาล

ต้องออกไปให้บริการผสมเทียมตรงตามเวลาที่นัดหมาย 6) เจ้าหน้าที่พนักงานสัตวบาลต้องทำการตรวจท้องแม่โค-กระบือ หลังจากผสมเทียมมาแล้ว 2 เดือน 7) เมื่อถึงวันกำหนดคลอด เจ้าหน้าที่พนักงานสัตวบาลต้องตรวจเย็บแม่โค-กระบือ เพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือ 8) เจ้าหน้าที่พนักงานสัตวบาลต้องทำทะเบียนประวัติลูกโค-กระบือที่คลอด นอกจากนั้นเกษตรกรยังเห็นด้วยในระดับปานกลางในประเด็น 1) เจ้าหน้าที่พนักงานสัตวบาลต้องจัดทำสมุดทะเบียนสมาชิกไว้ให้ตรวจสอบรายชื่อสมาชิกได้ที่หน่วยผสมเทียม 2) เจ้าหน้าที่พนักงานสัตวบาลต้องจัดทำทะเบียนประวัติประจำตัวโค-กระบือ ก่อนที่จะได้รับการผสมเทียม 3) ค่าบริการของเจ้าหน้าที่พนักงานสัตวบาลในการบริการผสมเทียมมีความเหมาะสม และ 4) ค่าบริการของเกษตรกรอาสาสมัครในการบริการผสมเทียมมีความเหมาะสม

ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม

เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมบางส่วนได้ระบุประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการเข้าร่วมโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียมว่า 1) เกษตรกรมีปัญหอุปสรรคในด้านวิธีการดำเนินโครงการ อันได้แก่ การกำหนดคุณสมบัติของผู้เลี้ยงปศุสัตว์จะต้องมีโคอย่างน้อย 5 ตัว ทำให้ผู้เลี้ยงสัตว์รายย่อยที่มีแม่โคน้อยกว่า 5 ตัว ไม่ได้พิจารณาให้เข้าร่วมโครงการ การตรวจโรคแท้งติดต่อและวัณโรคเฉพาะแม่โคที่ขึ้นทะเบียนไว้แล้วเท่านั้น โดยไม่กระทำกับสัตว์ทั้งฝูงของสมาชิก อาจมีผลทำให้สัตว์เป็นโรคหลงเหลืออยู่ และเป็นตัวแพร่โรคได้ การกำหนดขอบเขตการทำงาน ในรัศมี 20 กิโลเมตร รอบๆ หน่วยผสมเทียม ทำให้ผู้เลี้ยงปศุสัตว์ที่อยู่นอกรัศมีการทำงานไม่ได้รับการพิจารณาให้เข้าร่วมโครงการ การขึ้นทะเบียนแม่โคโดยการหนีเบอร์หมักทำให้หูอักเสบ และเบอร์หลุดหาย และ 2) ด้านวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่พนักงานสัตวบาล อันได้แก่ การตรวจท้องแม่โคหลังจากผสมเทียมไปแล้ว 60 วัน โดยวิธีคลำผ่านทวารหนัก ถ้าเจ้าหน้าที่ขาดความชำนาญบางครั้งทำอันตรายต่อแม่โคและทราบผลไม่ค่อยแน่นอน ไม่สะดวกในการแจ้งเจ้าหน้าที่พนักงานสัตวบาลไปช่วยแม่โคในกรณีคลอดยาก และเจ้าหน้าที่พนักงานสัตวบาลมักไปไม่ทันเหตุการณ์ การขึ้นทะเบียนลูกโคที่เกิดจากการผสมเทียมเมื่ออายุ 3 เดือน มักประสบปัญหาลูกโคป่วย

เกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม บางส่วนได้ระบุประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการเข้าร่วมโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม คือ 1) เกษตรกรมีปัญหอุปสรรคในด้านวิธีการดำเนินโครงการ อันได้แก่ การกำหนดคุณสมบัติของผู้เลี้ยงปศุสัตว์จะต้องมีโคอย่างน้อย 5 ตัว ทำให้ผู้เลี้ยงสัตว์รายย่อยที่มีแม่โคน้อยกว่า 5 ตัว ไม่ได้พิจารณาให้เข้าร่วมโครงการ การกำหนดขอบเขตการทำงานในรัศมี 20 กิโลเมตร รอบๆ หน่วยผสมเทียม ทำให้ผู้เลี้ยงปศุสัตว์ที่อยู่นอกรัศมีการทำงานไม่ได้รับการพิจารณาให้เข้าร่วมโครงการ การตรวจโรคแท้งติดต่อและวัณโรค

เฉพาะแม่โคที่ขึ้นทะเบียนไว้แล้วเท่านั้น โดยไม่กระทำกับสัตว์ทั้งฝูงของสมาชิก อาจมีผลทำให้สัตว์เป็นโรคหลงเหลืออยู่ และเป็นตัวแพร่โรคได้ และ 2) ด้านวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล อันได้แก่ ไม่สะดวกในการแจ้งเจ้าพนักงานสัตวบาลไปช่วยแม่โคในกรณีคลอดยาก และเจ้าพนักงานสัตวบาลมักไปไม่ทันเหตุการณ์ การตรวจท้องแม่โคหลังจากผสมเทียมไปแล้ว 60 วัน โดยวิธีคลำผ่านทวารหนัก ถ้าเจ้าหน้าที่ขาดความชำนาญบางครั้งทำอันตรายต่อแม่โคและทราบผลไม่ค่อยแน่นอน

ความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกร ต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม ระหว่างเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม และไม่ใช้บริการผสมเทียม

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของเกษตรกรด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ ทั้ง 2 กลุ่ม ด้วยสถิติ t-Test พบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของเกษตรกรด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการ ทั้ง 2 กลุ่ม ด้วยสถิติ t-Test พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ในประเด็น 1) การดำเนินงานผสมเทียมมีรัศมีไม่เกิน 20 กิโลเมตร จากที่ตั้งหน่วยผสมเทียม และมีการคมนาคมสะดวก 2) สมาชิกของโครงการ ต้องมีพื้นที่ทำแปลงหญ้า 3) เกษตรกรที่จะเป็นสมาชิกได้ จะต้องมีแม่โค-กระบือ อย่างน้อย 5 ตัว 4) เกษตรกรต้องขึ้นทะเบียนประวัติก่อนเข้าร่วมโครงการ 5) เกษตรกรต้องไปแจ้งเจ้าหน้าที่ที่หน่วยผสมเทียมเองเมื่อจะใช้บริการผสมเทียม และ 6) เจ้าของโค-กระบือต้องทำซองบังคับ เพื่อสะดวกในการปฏิบัติงาน ส่วนความคิดเห็นของเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ที่มีต่อวิธีการดำเนินงานของโครงการด้านอื่นๆ พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05

ส่วนการเปรียบเทียบความคิดเห็นของเกษตรกรด้านวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล ทั้ง 2 กลุ่ม ด้วยสถิติ t-Test พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ในประเด็น 1) กำหนดค่าบริการของเจ้าพนักงานสัตวบาลในการบริการผสมเทียมที่เหมาะสม และ 2) กำหนดค่าบริการของเกษตรกรอาสาสมัครในการบริการผสมเทียมมีความเหมาะสม ส่วนความคิดเห็นของเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ที่มีต่อวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาลด้านอื่นๆ พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

(Implications)

ผลการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียมในด้านต่างๆ สามารถนำประเด็นที่สำคัญมาอภิปรายผล ดังนี้

ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และลักษณะของการทำปศุสัตว์

เมื่อพิจารณาจากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม และไม่ใช้บริการผสมเทียม ส่วนมากเป็นเพศชายที่ทำการเลี้ยงปศุสัตว์และตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ แสดงให้เห็นว่าเพศชายยังมีอำนาจในการตัดสินใจอยู่เช่นเดิมเหมือนสังคมไทยในอดีต เกษตรกรเกือบทั้งหมดเลี้ยงโคเพียงอย่างเดียว เนื่องจากปัจจุบันใช้เครื่องจักรกลแทนแรงงานกระบือในฟาร์ม อีกทั้งกระบือทำให้พื้นที่เสียหายอีกด้วย และเลี้ยงกันเป็นฟาร์มขนาดเล็ก ตามกำลังความสามารถเท่าที่ครอบครัวจะดูแลได้ เนื่องจากเกษตรกรทั้งหมดใช้แรงงานในครอบครัว มีจำนวนน้อยมากที่จ้างแรงงานเพิ่ม ส่วนเกษตรกรที่เลี้ยงกระบือทั้งหมดไม่ใช้บริการผสมเทียม เพราะสังเกตอาการเป็นสัดได้ยาก จะไม่แสดงอาการชัดเจนเหมือนโค และมักเป็นสัดในเวลากลางคืน

เกษตรกรเกือบทั้งหมด เลี้ยงโคเนื้อ เนื่องจากดูแลง่าย มีต้นทุนในการผลิตต่ำกว่าโคนม มีเกษตรกรที่เลี้ยงโคนมไม่ใช้บริการผสมเทียม เพราะมีอุปกรณ์ในการผสมเทียม และสามารถผสมเทียมได้เอง ส่วนใหญ่เกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์พื้นเมือง เนื่องจากดูแลง่ายเหมาะกับภูมิอากาศในประเทศ ส่วนเกษตรกรที่เลี้ยงโคนม ทั้งหมดเลี้ยงลูกผสมโฮลสไตน์ฟรีเชียน โดยจะเลี้ยงโคแบบปล่อยทุ่งหญ้าเป็นส่วนใหญ่ เพราะไม่มีแรงงานมากพอที่จะตัดหญ้าสดให้กิน และเกษตรกรบางรายไม่มีแปลงหญ้า จึงมักไล่ด่อนโคไปตามทุ่งหญ้าสาธารณะ จะให้อาหารหยาบในรูปของหญ้าสดเป็นหลัก รองลงมาจะให้หญ้าหมัก เพราะทำได้ง่ายและสะดวกกว่าหญ้าหมัก มีเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ให้อาหารข้นแก่โคเนื้อ คิดว่าให้อาหารหยาบก็เพียงพอแล้ว สัตว์ก็สามารถดำรงอยู่ได้ ส่วนเกษตรกรที่เลี้ยงโคนมทั้งหมดให้อาหารข้นร่วมด้วย ส่วนใหญ่เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ให้แร่ธาตุเนื่องจากได้รับคำแนะนำจากเจ้าพนักงานสัตวบาล และสามารถทำได้สะดวก ซึ่งมีลักษณะเป็นก้อน นำไปแขวนให้โคเลียกิน

เกษตรกรมีพื้นที่แปลงหญ้าเฉลี่ยประมาณ 3 ไร่ ซึ่งค่อนข้างน้อย เมื่อเทียบกับจำนวนเฉลี่ยของปศุสัตว์ที่เลี้ยง และส่วนใหญ่มีโรงเรือนเพียงพอ โดยมีลักษณะเป็นโรงเรือนชั่วคราว เพราะการสร้างโรงเรือนเป็นการลงทุนค่อนข้างสูง จึงมักจะสร้างด้วยไม้ เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการเลี้ยง มีเกษตรกรที่มีฟาร์มตั้งอยู่ห่างจากหน่วยผสมเทียมมากกว่า 20 กิโลเมตร ซึ่ง

ไม่ได้อยู่ในระเบียบการเข้าร่วมสมาชิก ที่กำหนดไว้ว่า ควรมีรัศมีการดำเนินงานไม่เกิน 20 กิโลเมตร เพื่อสะดวกในการให้บริการ เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยค่อนข้างน้อย เนื่องจากเกษตรกรบางรายเลี้ยงปลุสสัตว์เป็นอาชีพเสริม และเพิ่มต้นทุนเลี้ยงทำให้ยังไม่มีรายได้ เพราะการเลี้ยงโคต้องใช้เวลาในการรอคอยผลตอบแทนเมื่อเทียบกับปลุสสัตว์อื่นๆ จึงเป็นสาเหตุให้รายได้มีข้อมูลกระจายมาก เกษตรกรมีจำนวนครั้งในการติดต่อกับเจ้าพนักงานสัตวบาลมีจำนวนครั้งเฉลี่ยต่อก่อนข้างน้อย จะติดต่อกับเจ้าพนักงานสัตวบาลก็ต่อเมื่อไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในฟาร์มของตนเองได้ โดยส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารการผสมเทียมจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการผสมเทียม คือเจ้าพนักงานสัตวบาล เกษตรกรอาสาสมัคร และเพื่อนบ้าน เกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม มีประสบการณ์การเลี้ยงปลุสสัตว์มากกว่าเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม เนื่องจากมีจำนวนปลุสสัตว์จำนวนมาก โดยจะมีพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ ซึ่งเห็นว่าให้ผลเป็นที่น่าพอใจอยู่แล้ว จึงไม่เปลี่ยนมาใช้บริการผสมเทียม

ระดับความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม

โดยให้เกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียม และไม่ใช้บริการผสมเทียม ได้แสดงความคิดเห็น มีผลดังนี้

ในด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม เห็นด้วยระดับมากที่สุด กับวัตถุประสงค์ของโครงการเช่นเดียวกัน โดยเกษตรกรมีความต้องการที่จะได้รับผลตอบแทนจากการเข้าร่วมโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม ตามวัตถุประสงค์ที่โครงการจัดตั้งขึ้น เนื่องจากสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร เพราะเกษตรกรมีความคาดหวังที่จะได้รับความช่วยเหลือจากทางราชการในการปรับปรุงพันธุ์สัตว์ และคำแนะนำต่างๆ ในการเลี้ยงสัตว์จากเจ้าหน้าที่

ในด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการ เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม เห็นด้วยระดับมาก เช่นเดียวกัน โดยเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมมีคะแนนรวมเฉลี่ยสูงกว่าเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม เนื่องจากเกษตรกรมองเห็นถึงประโยชน์ที่ตนเองได้รับ และเป็นวิธีการที่ไม่ยุ่งยากสามารถนำไปปฏิบัติตามได้ สอดคล้องกับงานวิจัย Everett M. Rogers และ F. F. Shoemaker ที่กล่าวไว้ว่า นวัตกรรมมีอิทธิพลต่อการยอมรับจะมีลักษณะ 1) มีคุณสมบัติต่อผู้รับ 2) สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของผู้รับ 3) ขั้นตอนในการใช้นวัตกรรม ไม่ยุ่งยาก 4) ผู้รับสามารถทดลองใช้นวัตกรรมนั้นได้ และ 5) นวัตกรรมนั้นสามารถเห็นผลตอบแทนได้ชัดเจน การที่เกษตรกรเห็นว่าการแสดงสัญลักษณ์ไว้หน้าฟาร์มเพื่อเป็นการแจ้งเจ้าพนักงานสัตวบาลให้มาผสมเทียมนั้น จะทำให้พลาดโอกาสในช่วงเป็นสัดได้ การที่เกษตรกรต้องทำของบังคับ เป็นการเพิ่มภาระ และเห็นว่า

ฟาร์มที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกันสามารถใช้ของบังคับร่วมกันได้ เกษตรกรมักไม่เข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านข้อมูลเกี่ยวกับการผสมเทียม ประกอบกับไม่ใส่ใจในการใช้ประโยชน์จากข้อมูลประวัติลูกโคและแม่โคที่ได้รับการผสมเทียมมากนัก และจะกังวลในเรื่องการตรวจท้องแม่โคหลังจากผสมเทียมไปแล้ว 2 เดือน โดยการคลำผ่านทวารหนักว่าอาจจะเป็นอันตรายต่ออวัยวะภายในได้ และบางครั้งทราบผลไม่แน่ชัด การขึ้นทะเบียนโดยการหนีเบอร์หูทำให้หูอักเสบ ทำให้เกษตรกรแก้ปัญหาโดยการตัดหู และเบอร์หูมักจะหลุดหายไม่คงทนถาวร

ในด้านวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม เห็นด้วยระดับมากเช่นเดียวกัน โดยเกษตรกรที่ใช้บริการผสมเทียมมีคะแนนรวมเฉลี่ยสูงกว่าเกษตรกรที่ไม่ใช้บริการผสมเทียม เนื่องจากวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาลที่กำหนดขึ้นเป็นไปตามหลักวิชาการที่จะต้องปฏิบัติในการผสมเทียม การที่เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีรายได้จากการเลี้ยงปศุสัตว์ไม่มากนัก และมักคาดหวังในการให้บริการของรัฐนั้น ในความเป็นจริงแล้วเกษตรกรต้องเสียค่าบริการเมื่อใช้บริการผสมเทียม และเห็นว่าเมื่อเจ้าพนักงานสัตวบาลมีประสบการณ์น้อยและขาดความชำนาญ อาจส่งผลกระทบต่อแม่โคทำการตรวจท้องแม่โค

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย (Recommendation from the Results)

ผลการวิจัย เรื่องความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม ดังนี้

1. ผู้บริหารควรส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์แบบครบวงจรแก่กลุ่มเกษตรกร โดยเฉพาะการจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อการขยายการผลิต และการจัดตั้งตลาดรองรับผลผลิตจากปศุสัตว์ จะทำให้เกษตรกรมีความมั่นใจในอาชีพการเลี้ยงสัตว์มากขึ้น เพราะการวิจัย พบว่า เกษตรกรส่วนมากยังมีการเลี้ยงสัตว์ในจำนวนน้อย ไม่สามารถขยายจำนวนการผลิตเพิ่มขึ้น และอาชีพการเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพที่ต้องใช้เวลาและความขยันดูแลเอาใจใส่สัตว์มาก ถ้าราคาและตลาดไม่แน่นอนจะไม่สนใจให้เกษตรกรรายย่อยในชนบทหันมาประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์มากขึ้นได้

2. ผู้บริหารควรดำเนินนโยบายด้านอาหารสัตว์ โดยให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนปัจจัยแก่เกษตรกรในการจัดสร้างแปลงหญ้าอาหารสัตว์ขึ้น และให้ปศุสัตว์อำเภอร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อร่วมกันปรับปรุงพื้นที่สาธารณะในชนบท ให้สามารถใช้ประโยชน์ในการเลี้ยงสัตว์ได้อย่างเต็มที่ เพื่อสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอาชีพการเลี้ยงสัตว์ให้มีความมั่นคงขึ้น เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรรายย่อยในชนบทบางส่วนไม่มีพื้นที่สำหรับปลูกหญ้าอาหารสัตว์ และอาศัยที่ของผู้อื่นในการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งจะมีความไม่แน่นอน และเกิดความเสี่ยงสูง ถ้าพื้นที่เหล่านั้นถูกนำไปใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชอย่างอื่น จะทำให้เกิดขาดแคลนแหล่งอาหารสัตว์ จนอาจต้องเลิกอาชีพการเลี้ยงสัตว์ได้

3. ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายให้ขยายขอบเขตการปฏิบัติงานของหน่วยผสมเทียม ให้ครอบคลุมพื้นที่เดิมทั้งอำเภอที่มีหน่วยผสมเทียมตั้งอยู่ และควรให้เปิดรับสมาชิกผู้เลี้ยงสัตว์ทั่วไป ไม่ควรกำหนดปริมาณการเลี้ยง เพราะผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรรายย่อยในชนบทบางรายมีจำนวนสัตว์ในครอบครองน้อยกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และเกษตรกรบางรายอาศัยอยู่รอบนอกในรัศมีไกลกว่า 20 กิโลเมตร ซึ่งเกินกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในปัจจุบัน

4. เจ้าพนักงานสัตวบาล ควรจัดระบบการติดต่อสื่อสารกับสมาชิกกลุ่มผสมเทียม ให้คล่องตัวมากยิ่งขึ้น และควรจัดชุดเคลื่อนที่เร็วขึ้นประจำหน่วยผสมเทียม เพื่อให้สามารถออกไปช่วยเหลือเกษตรกรในกรณีเกิดการคลอดยากของแม่โคได้อย่างทันท่วงที หรือควรจัดให้มี

การฝึกอบรม โดยการฝึกฝนสมาชิกกลุ่มผสมเทียมให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ฟาร์มเกี่ยวกับการช่วยเหลือสัตว์ด้วยตนเอง

5. เจ้าหน้าที่สัตวบาล ควรมีการเข้าหาเกษตรกรที่เลี้ยงปลุสัตว์ให้มากขึ้น โดยให้ การฝึกอบรม เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ดำเนินงานในรูปแบบการสาธิตในเรื่องการผสมเทียม เพื่อให้เกษตรกรมีความเข้าใจที่ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป (Recommendation for Further Study)

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการ เร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม และความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรที่ใช้ บริการผสมเทียม และเกษตรกรที่ไม่ใช้วิธีการผสมเทียม ในการศึกษาครั้งต่อไปจึงควรทำศึกษาดังต่อไปนี้

1. ขยายพื้นที่ในการวิจัยให้ครอบคลุมกว้างมากขึ้น ในระดับเขต ภาค และระดับประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายที่ครอบคลุมพื้นที่ ในการช่วยเหลือ สนับสนุนข้อมูลข่าวสาร และการให้บริการผสมเทียมของเกษตรกรให้ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น
2. ศึกษาในแง่ของการยอมรับนวัตกรรม และควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบ ตัวแปรต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการยอมรับวิธีการปรับปรุงพันธุ์สัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม

บรรณานุกรม (BIBLIOGRAPY)

- กรมปศุสัตว์. 2537. คำแนะนำเรื่องการผสมเทียมโค กระบือ สุกร. กรุงเทพฯ: กองผสมเทียม, กรมปศุสัตว์, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- _____. 2538. คู่มือการปฏิบัติงานผสมเทียม. กรุงเทพฯ: กองผสมเทียม, กรมปศุสัตว์, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- _____. 2548. การเลี้ยงโคนม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: กลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์, สำนักพัฒนาการปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยี, กรมปศุสัตว์.
- กองปศุสัตว์สัมพันธ์. ม.ป.ป. คู่มือสุขภาพโคนมสำหรับเกษตรกร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์เชียงใหม่, กรมปศุสัตว์, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กองผสมเทียม. 2538. คู่มือการปฏิบัติงานผสมเทียมของเจ้าพนักงานสัตวบาล. กรุงเทพฯ: กรมปศุสัตว์, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กันยา สุวรรณแสง. 2532. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: อักษรวิทยา.
- คณาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2536. รวมเรื่องโคเนื้อ. พิมพ์ครั้งที่ 3. นครปฐม: ศูนย์ส่งเสริมและฝึกอบรมการเกษตรแห่งชาติ.
- จรัญ จันทลักษณ์. 2526. การพัฒนาปศุสัตว์เพื่อชนบท. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรัญ จันทลักษณ์ กัญจนะ มากวิจิตร ปราบธนา พุกกะศรี ศรีเทพ รัชวาสร และมานิตย์ วิมลรัตน์. 2521. รายงานผลการวิจัยโครงการเพื่อส่งเสริมและปรับปรุงพันธุ์โคเนื้อในหมู่บ้าน. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสัตวบาล, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิระชัย กาญจนพุดพิงศ์. 2533. การสำรวจการเลี้ยงดูและการจัดการฟาร์มโคนมในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสัตวบาล คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- _____. 2549. การจัดการฝูงโคนม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จันทร์จิรัส เรียวเดชะ. 2539. การปรับปรุงพันธุ์โคนม. กรุงเทพฯ: ตีรณสาร.
- _____. 2542. ประสบการณ์บริหารจัดการชุดการงานวิจัยแบบชุดโครงการกรณีศึกษา: โคนม. กรุงเทพฯ: ตีรณสาร.
- ไชยา อุ้ยสูงเนิน. ม.ป.ป. เทคนิคและประสบการณ์เลี้ยงโคเนื้อ. กรุงเทพฯ: งานเกษตรกรรม.
- จีระ ประवालพุกภัย. 2538. การพัฒนาบุคคลและการฝึกอบรม. กรุงเทพฯ: การศาสนา

- ทวีศักดิ์ เสสเวช. 2539. สารวันครบรอบ 40 ปี งานผสมเทียม. กรุงเทพฯ: กรมปศุสัตว์, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- เทพฤทธิ์ โกยโกโคสวรค์. 2540. ความคิดเห็นของราษฎรเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าเชิงอนุรักษ์: ศึกษากรณีบ้านน้ำลิม ตำบลวังม้า อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์. เชียงใหม่: ปัญหาพิเศษปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- นวลศิริ เปาโรหิต. 2531. จิตวิทยาสังคมเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุญธรรม คำพอ. 2520. ความแตกต่างระหว่างผู้ยอมรับและไม่ยอมรับวิทยาการเกษตรแผนใหม่ ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตโครงการมูลนิธิบูรณะชนบท. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญสม วราเอกศิริ. 2539. ส่งเสริมการเกษตร หลักการ และวิธีการ. พิมพ์ครั้งที่ 4. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- เบญจพรรณ เอกะสิงห์, กุศล ทองงาม, บุญล้อม ชีวะอิสระกุล และสมจิต พรหมมา. 2540. บทบาทของเกษตรกรชายหญิงในการเลี้ยงโคนม: ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับครัวเรือนในภาคเหนือ. เชียงใหม่: ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประสาน บำรุง. 2546. การเลี้ยงโคนม. กรุงเทพฯ: เกษตรสาส์น.
- ประสิทธิ์ ถนอมคุณ. 2539. งานผสมเทียมที่ผ่านมาและน่าจะเป็นไป. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานวิจัยและควบคุมคุณภาพน้ำเชื้อ, กรมปศุสัตว์, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- ปรีโรจน์ ปลื้มสำราญ. 2526. การผสมเทียมโค กระบือ และสุกร. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่: ภาควิชาเทคโนโลยีทางสัตว, คณะผลิตกรรมการเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักงานทดสอบการศึกษาและจิตวิทยา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒประสานมิตร.
- ภูวนาถ ทองพันธ์, จิตผกา ธนปัญญาธิวงศ์, สมเกียรติ สายธนา และจรัญ จันทลักขณา. 2541. การเลี้ยงโคนมในภาคใต้ เป็นการวิเคราะห์บทบาทชายหญิง. กรุงเทพฯ: สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มานิต พวงถนอมศรี. 2531. การศึกษาธรรมชาติของนักศึกษาวิชาการศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมการสอนวิชาชีพครู ของอาจารย์วิทยาลัยครูอุดรธานี. อุดรธานี: วิทยาลัยครูอุดรธานี.
- รจิตลักษณ์ แสงอุไร. 2530. นิเทศศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์

- รณรงค์ งามสูตร. 2537. ความคิดเห็นต่อเกษตรกรตำบลต่อวิธีการสื่อสารในงานส่งเสริม จังหวัด
กำแพงเพชร. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2532. พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.
กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด.
- วณิ บางประภา จิตีประเสริฐ. 2533. รายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการเรื่องการแบ่งงานระหว่างเพศ
และการพัฒนาสตรีชนบท: กรณีการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย. โครงการ
สตรีชนบท กลุ่มประสานงานศาสนาเพื่อสังคม. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- วัชร วันทอง. 2537. ความคิดเห็นของเกษตรกรตำบลต่อวิธีการสื่อสารในงานส่งเสริม จังหวัด
กำแพงเพชร. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- วานิช เวศนารัตน์. 2539. ความคิดเห็นของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีต่อวิธีการดำเนินงานอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้ของเจ้าพนักงานป่าไม้อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย. เชียงใหม่: ปัญหา
พิเศษปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สรเทพ ธีมวาส. 2544. การเลี้ยงโคเนื้อ. กรุงเทพฯ: อักษรสยามการพิมพ์.
- สรเทพ ธีมวาส และมณฑา เหลืองวิไล. 2535. รายงานการวิจัยเรื่องผลตอบแทนจากการเลี้ยงโค
นมชาฮีวาลฟรีเซียน โดยเกษตรกรในจังหวัดพัทลุง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมบูรณ์ สาลาชีวิน. 2526. จิตวิทยาเพื่อการศึกษาผู้ใหญ่. เชียงใหม่: ลานนาการพิมพ์
- สมุทร สิริเวชพันธุ์. 2539. งานผสมเทียม. กรุงเทพฯ: คณะสัตวแพทยศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุชาติ ชัยวรกุล. ม.ป.ป. เทคนิคการเลี้ยงโคเนื้อ. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครสวรรค์: คณะเกษตรกรรม ศูนย์
ฝึกวิชาชีพนครสวรรค์.
- สุนิลา ทนุผล. 2530. แนวความคิดช่วยเหลือตนเองของผู้นำท้องถิ่นหลังจากการดำเนินงาน
โครงการพัฒนาผู้นำท้องถิ่น. เชียงใหม่: ฝ่ายฝึกอบรม, สำนักวิจัยและส่งเสริมการเกษตร,
สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- _____. 2540. ภูมิปัญญาชาวบ้านในการอนุรักษ์ป่าชุมชนในจังหวัดลำพูน และจังหวัด
ลำปาง. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สุปราณี สนธิรัตน์. 2537. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- สุรัช ชาศิริรัตน์. 2530. หลักการสืบพันธุ์และการผสมเทียมของสัตว์เลี้ยง. กรุงเทพฯ: ไทย
วัฒนาพานิช.
- _____. 2541. การผลิตโค-กระบือ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุรพล เศรษฐบุตร. 2535. การยอมรับหรือการปฏิเสธนวัตกรรมทางการเกษตร. กรุงเทพฯ: คณะ
เทคโนโลยีการเกษตร. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

สุวิทย์ ผลลาภ. 2539. แนวนโยบายการส่งเสริมโคนมของภาครัฐ เอกสารประกอบการอภิปราย เรื่องการ
 ตอบสนองของเอกชน ต่อนโยบายการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมของภาครัฐ การประชุม
 วิชาการโคนมและผลิตภัณฑ์. กรุงเทพฯ: คณะสัตวแพทยศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดแพร่. 2550. สรุปผลการปฏิบัติงานผสมเทียมประจำปีงบประมาณ 2549.
 แพร่: ศูนย์วิจัยการผสมเทียมแพร่.

เอี่ยม ทองดี. 2540. ควายไทย สัตว์กตัญญูซึ่งกำลังถูกลืม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เลิฟแลนด์
 ลิฟเพรส.

Maria Chaveewan Pattanapong. 1992. **Beef Cattle Production Systems in Nong Yao
 SubDistrict, NaKhon Sawan Province, Thailand.** Bangkok: M.Sc. Thesis, Asian
 Institute of Technology.

Roger, E.M. 1983. **Diffusion of Innovation.** New York: The Free Press Division
 of Macmillan Publishing Co.,Inc.

Yamane, T. 1973. **Statistic: An Introductory Analysis.** 3rd ed., New York: Herper and Row
 Publication.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เลขที่ [] [] []

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์
ด้วยวิธีการผสมเทียม ในอำเภอลอง จังหวัดแพร่

ตอนที่ 1 ข้อมูล รายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และ ลักษณะของ
การทำปศุสัตว์

ลักษณะส่วนบุคคล

1. เพศ

() 2.1 ชาย

() 2.2 หญิง

2. ปัจจุบันท่านมีอายุ.....ปี

3. ระดับการศึกษา

() 3.1 ไม่จบการศึกษาภาคบังคับ (ไม่ได้เรียนหนังสือ/เรียนไม่จบ)

() 3.2 จบการศึกษาภาคบังคับ

() 3.3 มัธยมศึกษาตอนต้น หรือ มศ.3

() 3.4 มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. / มศ.5

() 3.5 อนุปริญญา / ปวส.

() 3.6 ปริญญาตรี

() 3.7 อื่นๆ ระบุ.....

4. จำนวนแรงงานทั้งหมดที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์

() 4.1 แรงงานในครอบครัว จำนวน.....คน

() 4.2 แรงงานจ้างประจำ จำนวน.....คน

() 4.3 แรงงานจ้างชั่วคราว (ในระยะ 1 ปี) จำนวน.....คน

5. ท่านประกอบอาชีพเลี้ยงโค-กระบือ มานานประมาณ.....ปี

6. ท่านเข้าร่วมโครงการมาแล้วประมาณ.....ปี

7. ตั้งแต่เริ่มเข้าโครงการ ท่านเข้ารับการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการผสมเทียม.....ครั้ง

สถานภาพทางเศรษฐกิจ

8. รอบปีที่แล้วครอบครัวของท่านมีรายได้จากการจำหน่ายปศุสัตว์

- () 8.1 โคเนื้อ จำนวน.....บาท
 () 8.2 โคนม จำนวน.....บาท
 () 8.3 กระบือ จำนวน.....บาท

สถานภาพทางสังคม

9. รอบปีที่ผ่านมามีคนเคยติดต่อกับเจ้าพนักงานสัตวบาลหรือไม่

- () 9.1 ไม่เคย
 () 9.2 เคย จำนวน.....ครั้ง

10. แหล่งของการรับข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับการผสมเทียมสัตว์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 10.1 เจ้าพนักงานสัตวบาล
 () 10.2 เกษตรกรอาสาสมัคร
 () 10.3 เอกสารสิ่งพิมพ์/แผ่นพับ
 () 10.4 เพื่อนบ้าน/ญาติ
 () 10.5 วิทยุ
 () 10.6 โทรทัศน์
 () 10.7 อื่นๆ (ระบุ).....

ลักษณะของการทำปศุสัตว์

11. ประเภทของปศุสัตว์

- () 11.1 โค จำนวน.....ตัว
 () 11.2 กระบือ จำนวน.....ตัว

12 ประเภทของโค

- () 12.1 โคเนื้อ จำนวน.....ตัว
 () 12.2 โคนม จำนวน.....ตัว

13. พันธุ์โคเนื้อที่ท่านเลี้ยง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 13.1 ลูกผสมอเมริกันบราห์มัน
 () 13.2 ลูกผสมชาโรเลย์
 () 13.3 ลูกผสมอินดูบราซิล
 () 13.4 พันธุ์เมือง
 () 13.5 อื่นๆ (ระบุ).....

14. พันธุ์โคนมที่ท่านเลี้ยง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 14.1 ลูกผสมโฮลสไตน์
- () 14.2 ลูกผสมเรดเดน
- () 14.3 ลูกผสมบราวสวิส
- () 14.4 อื่นๆ (ระบุ).....

15. วิธีการเลี้ยงของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 15.1 แบบปล่อยทุ่ง
- () 15.2 แบบยืนโรง
- () 15.2 แบบปล่อยในโรงเรือน
- () 15.3 อื่นๆ (ระบุ).....

16. ลักษณะของอาหารหยาบที่ใช้เลี้ยงสัตว์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 16.1 หญ้าสด
- () 16.2 หญ้าแห้ง
- () 16.3 หญ้าหมัก
- () 16.4 อื่นๆ (ระบุ).....

17. อาหารเสริมที่ใช้เลี้ยงสัตว์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 17.1 อาหารข้น
- () 17.2 แร่ธาตุ
- () 17.4 อื่นๆ (ระบุ).....

18. พื้นที่สำหรับปลูกหญ้าอาหารสัตว์

- () 18.1 ไม่มี
- () 18.2 มี จำนวน.....ไร่

19. ท่านมีโรงเรือนสำหรับเลี้ยงสัตว์หรือไม่

- () 19.1 ไม่มี
- () 19.2 มี แต่ไม่เพียงพอ
- () 19.3 มี เพียงพอ

20. ลักษณะโรงเรือน

- () 20.1 โรงเรือนชั่วคราว จำนวน.....โรงเรือน
- () 20.2 โรงเรือนถาวร จำนวน.....โรงเรือน

21. ฟาร์มของท่านตั้งอยู่ห่างจากหน่วยผสมเทียมประมาณ.....กิโลเมตร

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม
ในอำเภอคลอง จังหวัดแพร่

กาเครื่องหมาย ✓ ตามช่องที่ผู้ให้ข้อมูลตอบคำถามของข้อความในแต่ละข้อ
ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อข้อความต่อไปนี้

หมายเหตุ

ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล	5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
	4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
	3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
	2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
	1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ความคิดเห็นต่อ โครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม	เห็นด้วย					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
1 วัตถุประสงค์ของโครงการ						
1.1 ช่วยเร่งรัดการผลิตโคนม โคเนื้อ และกระบือ						
1.2 เพื่อให้มีโคนม โคเนื้อ และกระบือพันธุ์ดีมากขึ้น						
1.3 เพื่อให้เกษตรกรรายย่อยที่มีเงินทุนน้อย มีรายได้ จากการเลี้ยงสัตว์						
1.4 เพื่อให้เกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อย หรือเช่าที่ มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์						
1.5 เพื่อให้เกษตรกรมีอาชีพเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริม						
1.6 เพื่อกระจายรายได้ให้กับเกษตรกรรายย่อย ที่อยู่ในชนบท						
1.7 เพื่อให้เกษตรกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น						
2 วิธีการดำเนินงานของโครงการ						
2.1 การดำเนินงานผสมเทียม มีรัศมีไม่เกิน 20 กิโลเมตร และมีการคมนาคมสะดวก						
2.2 สมาชิกโครงการ ต้องมีพื้นที่ทำแปลงหญ้าได้						

ความคิดเห็นต่อ โครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม	เห็นด้วย					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
2.3 เกษตรกรที่จะเป็นสมาชิกได้ จะต้องมีแม่โค-กระบือ อย่างน้อย 5 ตัว						
2.4 เกษตรกรต้องขึ้นทะเบียนประวัติก่อนเข้าร่วมโครงการ						
2.5 สมาชิกจะต้องได้รับการอบรมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับ การผสมเทียมหลังจากสมัครเข้าร่วมโครงการ						
2.6 เกษตรกรต้องสังเกตได้ว่าแม่พันธุ์เป็นสัตว์อย่างถูกต้อง						
2.7 เกษตรกรต้องไปแจ้งเจ้าหน้าที่ที่หน่วยผสมเทียมเอง เมื่อจะใช้บริการผสมเทียม						
2.8 เกษตรกรโทรแจ้งเจ้าหน้าที่ได้เมื่อจะใช้บริการ ผสมเทียม						
2.9 เกษตรกรสามารถแสดงสัญลักษณ์ไว้หน้าฟาร์ม เพื่อเป็นการแจ้งเจ้าหน้าที่ให้บริการผสมเทียม						
2.10 แม่โคของสมาชิกจะต้องทำการหนีบเบอร์หู						
2.11 จัดทำทะเบียนประวัติและมีบัตรประจำตัวโค เพื่อใช้ แสดงรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับตัวโค						
2.12 แม่โค-กระบือ ของสมาชิกจะต้องได้รับการตรวจโรค แท้งติดต่อ และโรควันโรคก่อนได้รับการผสมเทียม						
2.13 เจ้าของโค-กระบือต้องทำของบังคับ เพื่อสะดวกใน การปฏิบัติงาน						
2.14 ต้องออกใบรับรองแสดงการผสมเทียมหลังจากการ ผสมเทียมเสร็จสิ้นแล้วทุกครั้ง						
2.15 ต้องตรวจท้องแม่โคตัวนั้น เพื่อเป็นการยืนยันว่าแม่โคตั้ง ท้องอีกครั้งหนึ่ง หลังจากผสมเทียมผ่านไปแล้ว 2 เดือน						
2.16 ตรวจเยี่ยมแม่โคเมื่อถึงวันกำหนดคลอดเพื่อพิจารณา ให้ความช่วยเหลือ						
2.17 ลูกสัตว์ที่เกิดจากการผสมเทียมจะต้องขึ้นทะเบียนประวัติ ไว้เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการผสมพันธุ์ต่อไป						

ความคิดเห็นต่อ โครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม	เห็นด้วย					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
3 วิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล						
3.1 เจ้าพนักงานสัตวบาลต้องจัดทำสมุดทะเบียนสมาชิกไว้ให้ตรวจสอบรายชื่อสมาชิกได้ที่หน่วยผสมเทียม						
3.2 หลังจากสมัครเป็นสมาชิกผสมเทียมแล้ว เจ้าพนักงานสัตวบาลต้องจัดอบรมความรู้ที่เกี่ยวกับการผสมเทียมให้กับสมาชิกทำให้เข้าใจและสามารถขอรับบริการผสมเทียมได้อย่างถูกต้อง						
3.3 เจ้าพนักงานสัตวบาลต้องจัดทำทะเบียนประวัติประจำตัวโค-กระบือ ก่อนที่จะได้รับบริการผสมเทียม						
3.4 เจ้าพนักงานสัตวบาลต้องตรวจโรคแท้งติดต่อและวัณโรคให้ ปีละ 1 ครั้ง						
3.5 เจ้าพนักงานสัตวบาลจะเป็นผู้รับแจ้งความผสมเทียม						
3.6 เจ้าพนักงานสัตวบาลจะเป็นผู้จัดบันทึกรับแจ้งลงในสมุดเพื่อเป็นหลักฐาน เมื่อไปติดต่อขอรับบริการผสมเทียมเพื่อสามารถตรวจสอบย้อนหลังได้						
3.7 เจ้าพนักงานสัตวบาลจะเป็นผู้กำหนดนัดหมายวัน เวลาที่เหมาะสม ในการออกไปปฏิบัติงานผสมเทียม						
3.8 เจ้าพนักงานสัตวบาลต้องออกไปให้บริการผสมเทียมตรงตามเวลาที่นัดหมาย						
3.9 เจ้าหน้าที่พนักงานสัตวบาลต้องทำการตรวจท้องแม่โค-กระบือ หลังจากผสม เทียมมาแล้ว 2 เดือน						
3.10 เมื่อถึงวันกำหนดคลอด เจ้าพนักงานสัตวบาลต้องตรวจเยี่ยมแม่โค-กระบือ เพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือ						
3.11 เจ้าพนักงานสัตวบาลต้องทำทะเบียนประวัติลูกโค-กระบือที่คลอด						
3.12 ค่าบริการของเจ้าพนักงานสัตวบาลในการบริการผสมเทียมมีความเหมาะสม						
3.13 ค่าบริการของเกษตรกรอาสาสมัครในการบริการผสมเทียมมีความเหมาะสม						

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกร ที่มีต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์ด้วยวิธีการผสมเทียม
ในอำเภอทอง จังหวัดแพร่

ด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ

1

2

ด้านวิธีการดำเนินงานของโครงการ

1

2

ด้านวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสัตวบาล

1

2

ภาคผนวก ข

ประวัติผู้วิจัย

ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการเร่งรัดการผลิตสัตว์
ด้วยวิธีการผสมเทียม ในอำเภอคลอง จังหวัดแพร่

OPINION OF FARMERS TOWARDS ACCELERATED ANIMAL
PRODUCTION PROJECT BY ARTIFICIAL INSEMINATION
IN LONG DISTRICT, PHRAE PROVINCE

ชมนาด ใจห้าว

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร
สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2551

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวชนนาค ใจห้าว
วันเดือนปีเกิด	14 มกราคม 2526
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2537	ประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาล ๑ (แดงอ่อนเพ็ดิมวิทยา) จังหวัดสุราษฎร์ธานี
พ.ศ. 2541	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสุราษฎร์ธานี ๒
พ.ศ. 2544	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสุราษฎร์ธานี ๒
พ.ศ. 2547	วิทยาศาสตร์บัณฑิต (สัตวศาสตร์) มหาวิทยาลัยแม่โจ้- แพร่ เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดแพร่